ARISTOFAN
TREI COMEDII

LYSISTRATA
VIESPILE
BELȘUGUL (PLUTOS)

TRADUCERE ÎN VERSURI, INTRODUCERE ȘI NOTE DE
ANDREI CORNEA,
ILUSTRAȚII DE MIHAIL COȘULEȚU

ebook
HUMANITAS

Comedia veche, așa cum o cunoaștem în mod precumpănitor din piesele păstrate ale lui Aristofan (?445–?385 î.Cr.; i se atribuie 44 de comedii, dintre care au ajuns la noi 11), este indisolubil legată de succesele și eșecurile democrației ateniene: are o dimensiune cu dominantă politică și socială, cu referire directă și critică la evenimente, instituții și personalități politice și culturale ale timpului. Ea presupune existența unei extraordinare libertăți de expresie. Încercările unor politicieni (precum Kleon) de a legifera împotriva comediografilor, inclusiv împotriva lui Aristofan, care-i atacă, vor eșua. Probabil că ficțiunea teatrală comică și tradiția religioasă dionisiacă au contribuit decisiv la menținerea acestei libertăți. Nu întâmplător, după moartea lui Aristofan, în secolul IV, odată cu declinul politic al Atenei, *comedia veche* dispare. După o tranziție numită convențional *comedia medie*, se naște așa-numita *comedie nouă*, reprezentată mai ales de Menandru. Aceasta e o comedie „burgheză", de moravuri și de caractere, fără dimensiune politică și cu care chiar și un regim autoritar se poate împăca. Imitată de latinii Plaut și Terențiu, ea va constitui fundamentul pe care, începând cu Renașterea, s-a așezat comedia clasică spaniolă sau franceză – în situații când libertatea de opinie politică și de expresie este aproape exclusă.

Andrei Cornea s-a născut în 1952. Are o licență în istoria și teoria artei la Academia de Arte Frumoase și un doctorat în filologie clasică la Universitatea din București. A fost muzeograf și cercetător, iar în prezent este profesor la Universitatea din București și editorialist. A tradus din Platon, Aristotel, Plotin și Epicur, a scris studii și eseuri pe teme de artă și de filozofie (*Primitivii picturii românești moderne*, *Forme artistice și mentalități culturale în epoca romano-bizantină*, *Platon: Filozofie și cenzură*, *Turnirul khazar*, *De la Școala din Atena la Școala de la Păltiniș*, *Când Socrate nu are dreptate*, *Noul, o veche poveste*, *Povești impertinente și apocrife*, *O istorie a neființei în filozofia greacă*, *Realitatea și umbra*, *Miracolul: Despre neverosimila făptură a libertății* etc.). Cele mai recente cărți ale sale sunt două romane: *Uimitoarea istorie a lui Șabbatai Mesia* (2015) și *Lanțul de aur* (2017).

ARISTOFAN
TREI COMEDII

LYSISTRATA
VIESPILE
BELȘUGUL (PLUTOS)

Traducere în versuri, introducere și note de
ANDREI CORNEA

Ilustrații de
MIHAIL COȘULEȚU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

ARGUMENT

DE CE SĂ-L CITIM PE ARISTOFAN

Am fost întrebat: la ce i-ar servi unui contemporan să citească fie și numai cele trei piese de Aristofan pe care i le propun în volumul de față? Întrebarea nu-i fără sens: Aristofan a trăit acum aproximativ două mii patru sute de ani; lumea lui era, sau cel puțin așa ne-o închipuim, complet diferită de a noastră, la începutul secolului XXI. Alte ocupații, alte state, mult mai mici, alte griji, alte bucurii, până la urmă altfel de oameni la el și la noi, nu-i așa? Și atunci de ce i-am acorda bătrânului comediograf mai mult decât o atenție de tip arheologic, și nu i-am prefera în schimb lecturi mai actuale pentru orele libere?

Chiar așa, *altfel de oameni* la el și la noi? Nu tocmai. Eu cred că distanța dintre lumea lui și a noastră e înșelătoare, căci nu sunt altfel oamenii în esența lor acum față de atunci, ci doar ambalajul lor, pentru a spune astfel, s-a schimbat destul, poate până la nerecunoaștere. Da, noi avem avioane, iar grecii vechi doar căruțe, noi avem rachete balistice, iar ei doar săgeți; noi ne conversăm de la mii de kilometri distanță cu telefoane mobile, ei puteau în cel mai bun caz folosi porumbeii călători, și așa mai departe. Și totuși: telefoanele, calculatoarele, rachetele, bombele, autostrăzile, supermarketurile și toate celelalte artefacte cu care ne înconjurăm sau ne

împăunăm nu sunt, așa cum am spus-o, decât ambalajul care împachetează în zilele noastre o permanență. Într-adevăr, să-l desfacem, și ce să vezi: regăsim sub foile lui colorate omul dintotdeauna, prea puțin diferit de cel din epoca Atenei clasice pe care îl lua în derâdere Aristofan. Nu suntem și noi vanitoși ori invidioși? Au pierit dintre noi demagogii, lăudăroșii și flecarii? Nu mai există mincinoși, zgârciți, risipitori, sfidători, neghiobi? Pe de altă parte, distribuția inegală și chiar nedreaptă a averilor e deja istorie? Certurile dintre generații, necazurile vârstei înaintate, problemele sexualității, ale educației tinerilor s-au evaporat? Oare războiul a făcut loc păcii universale, sau bate în continuare la poarta noastră, fie și sub forma terorismului luând vieți fără alegere și milă? Suntem noi în stare, cu toate mijloacele noastre tehnice, să trăim cu adevărat bine și fericit? Domnesc oare pe lume pacea generală, egalitatea, libertatea, prosperitatea, buna-credință? Întrebări retorice care dau a înțelege, fără urmă de îndoială, că omul profund nu s-a schimbat deloc și că dramele lui au rămas tot aceleași de mii de ani. Iar dacă pe alocuri omul moral a înclinat totuși spre bine într-o modestă măsură, faptul a rămas superficial, astfel încât recăderea în barbarie (ca și pe vremea Războiului Peloponesiac) este oricând posibilă cu o ocazie sau alta. Iar ocaziile, vai, sosesc aproape zilnic.

„Omul nou“, ficțiunea ideologilor secolului XX, a fost fără îndoială un eșec patent, teribil de scump plătit: supus celor mai ingenioase ori sinistre experimente, omul „vechi“, etern, fie a pierit în persoana a zeci de milioane de semeni, fie a rezistat, rămânând însă „vechi“, la bine și la rău și definind astfel, fie și prin această rezistență încăpățânată și uneori eroică, teritoriul unei esențe umane inconturnabile. Totuși unii ar protesta: deși natura umană a rămas cvasi-identică, oare cultura nu se declină la plural, cum observau acum o sută de ani Oswald Spengler și, după el, diverși relativiști culturali postmoderni? Între „fausticul“ nostru occidental și „clasicul“ elenic ar putea să fie o diferență insurmontabilă, la fel ca între două specii de plante înrădăcinate în soluri diferite și trăind sub ceruri diferite. În acest caz, între Lysistrata lui Aristofan și Nora lui Ibsen ori Anna Karenina a lui Tolstoi n-ar exista nici o înrudire. De altfel,

s-ar grăbi unii să adauge, chiar femeia secolului al XIX-lea și cea de astăzi ar fi deja două specii distincte, într-atât de diferite sunt culturile în care ele au trăit sau trăiesc.

Lucrurile nu stau totuși deloc așa, iar dovada e faptul că suntem capabili să gustăm în continuare marea literatură „clasică" din toate timpurile. Astfel, relativismul spenglerian și al celorlalți este, în mare măsură, efectul unei priviri superficiale, când nu interesate ideologic sau estetic să atace ideea de unitate și permanență a naturii umane.

Așadar, împrejurarea că Sofocle, Homer, Ghilgameș, Biblia, Cervantes, Dante, Shakespeare, Molière, Goethe, Balzac, Tolstoi și toți ceilalți de pe planeta lor continuă să ne stârnească interes, lacrimi și entuziasme după sute sau mii de ani nu-i decât partea luminoasă a datului fundamental că n-au dispărut de pe lume hoții, asasinii, trădătorii, profitorii, că n-au pierit nici vanitoșii, proștii fuduli, îndrăgostiții fără speranță, nici lașii, nici în general viciile, suferințele, pasiunile nebunești, fantasmele absurde, nici nedreptățile și ticăloșiile strigătoare la cer, așa cum nici curajul, bunătatea și celelalte virtuți n-au ieșit vreodată din minoritate. Dacă lumea ar deveni sau ar putea deveni numai armonie, bine generalizat, frumusețe fără pată, desăvârșire, dacă omul s-ar reconcilia cu el însuși, lipsindu-se de răutate și de conflicte, așa cum au visat câțiva utopiști, e sigur că acei autori și de fapt toți autorii ar deveni nu numai inutili, ci și de neînțeles, așa cum citim că se întâmplă în romanul lui Aldous Huxley *Minunata lume nouă*. Altfel spus, dacă „lemnul strâmb al omenirii", vorba lui Kant, s-ar fi îndreptat sau s-ar îndrepta, marea literatură ar deveni perfect ilizibilă și de neînțeles. Faptul că asta nu se întâmplă e, poate, o consolare!

La marile vicii ale omului în general care eternizează „clasicul" se mai adaugă, în cazul lui Aristofan, și viciile inerente, am zice, regimului politic democratic. Poate părea curios, dar, așa cum filozofia politică a început, odată cu Platon și Aristotel, prin critica democrației ateniene, comedia atică a început și a culminat (prin Aristofan) printr-o critică paralelă a aceleiași democrații, desigur în registrul propriu comediei. Iar asta ne-o aduce, comedia, extrem de aproape.

De pildă, suntem oare azi, în democrațiile noastre foarte perfecționate, la adăpost de ignoranța „maselor“, speculată, ba chiar ațâțată abil de câțiva demagogi (azi îi numim populiști) însetați de putere? Știm bine că nu, din păcate. Atunci, versuri precum cele de mai jos din *Viespile* (în care un personaj încearcă să-i deschidă ochii tatălui său, „om din popor“) pare că vorbesc și despre noi, cei de-acum, și regimurile noastre:

> Uită-te deci că-n toate-astea, bogat putând să fii pe drept,
> Nu știu cum se face că de demagogi ești tras în piept.
> Tu, stăpân pe mulțime de cetăți – de la Pont și până-n Lydía,
> N-ai parte decât de puținul ce acasă duci – simbria.
> Dar și pe-asta ți-o dau cu picătura, încet, ca pe ulei,
> Doar ca viu să fii. Căci te vor sărac. De ce? Îți zic de vrei:
> Vor să-ți cunoști dresorul: numai de te-asmut o dată,
> Ca pe dușman să-l încolțești, tu-i vei și sări la beregată!

*

Trei sunt conflictele etern-umane, dar și cu importante sublinieri politice, în cele trei piese prezentate: conflictul dintre sexe (*Lysistrata*), conflictul dintre generații (*Viespile*), conflictul dintre bogați și săraci (*Belșugul*).

1. *Lysistrata.* S-ar putea spune că, azi, problema din *Lysistrata* nu mai e de actualitate: în fond, în Occident femeile nu mai sunt de mult oprimate, ci au devenit egale cu bărbații, ba chiar ajung tot mai des să conducă țări sau cel puțin să facă politică înaltă. Adevărat, însă de cele mai multe ori (vezi cazul lui Margaret Thatcher, al Angelei Merkel, al Theresei May, al lui Marine Le Pen (spre a nu invoca exemplul tradițional al Ecaterinei a II-a) femeile, atunci când iau locul bărbaților, au tendința să conducă „masculinizându-se“. Promovează adesea o politică dură, uneori chiar conflictuală (să-i întrebăm pe grecii contemporani lui Tzipras ce cred despre Angela Merkel...). Multe tind să devină „mai bărbați“ decât bărbații în politică, accentuând, și nu diminuând diviziunile dintre clase și națiuni și neezitând să stârnească războaie, precum cel al Malvinelor. Mode-

lul lor aristofanesc – dacă e să-l găsim – e de fapt Praxagora din comedia *Adunarea femeilor*, care le învață pe femeile din cetate să pună mâna pe putere și să-i subjuge pe bărbați, așa cum ei le subjugaseră înainte. În *Adunarea femeilor* rolurile sexual-politice ale femeilor și bărbaților se inversează, dar conflictul persistă. Câtă deosebire față de *Lysistrata*, unde greva sexuală a femeilor, la care instigă personajul omonim, urmărește nu conflictul, nu subjugarea sexului opus, ci pacea și încheierea imediată a războiului nimicitor dintre cetățile Greciei! Dincolo de conflictul sexelor (cu toate implicațiile sale comice), întrevedem aici o problemă căreia contemporanii noștri nu i-au găsit o soluție: există un rol specific femeilor în politică? Iar dacă da (și noi așa credem), este el acela de a-i egala, dacă nu a-i întrece pe bărbați în spirit competițional și chiar agresiv, ori, dimpotrivă, de a-i „potoli", deturnându-le, fie și cu „mijloace feminine", agresivitatea, promovând pacea și bunăvoința între oameni, categorii și cetăți? Altfel spus, unde ar trebui să căutăm modelul actual al „promovării femeii" – la Lysistrata, sau la Praxagora?

2. *Viespile.* Am spus că în această comedie tema este conflictul dintre generații, dar lucrurile sunt ceva mai complicate. Filokleu e un „pensionar" sărac, a cărui unică ocupație și plăcere obsesivă e să servească drept jurat în tribunalele Atenei contra unei mici retribuții. Ca urmare, se crede stăpânul cetății, însă e în realitate o biată unealtă a răzbunărilor politice meschine urzite de demagogi. Fiul său nu-l poate desprinde de acest tip de viață umilitor și ridicol decât înlesnindu-i alunecarea în desfrânare și beție. Viciul politic va fi astfel înlocuit de viciile private, de care, până la un punct, nici fiul său bogat nu e lipsit cu totul. Între a fi corupt din pricina sărăciei și a fi corupt din pricina bogăției mai există oare o cale acceptabilă, un mod de a fi om liber și cetățean autentic? Iată o întrebare pe care, cu înfrigurare, ne-o punem și noi azi de atâtea ori, constatând declinul adevăratei cetățenii și chiar, uneori, degenerarea democrațiilor. Dar e în piesa aceasta și o temă mult mai generală, ba chiar eternă, fie și dincolo de politică: cum să „tratezi" cu un părinte mai vârstnic, ale cărui „trăsneli" au ajuns întristătoare și ridicole, ba chiar primejdioase

pentru el și ceilalți? Oare noi suntem cu mult mai bine echipați decât fiul său, Bdelikleu?

3. În fine, *Belșugul*, ultima comedie scrisă de Aristofan. De data asta, mai puțin politica se află în fundalul ei, cât un dat social și moral etern: de ce oamenii buni sunt adesea săraci, în timp ce ticăloșii se îmbogățesc fără grijă, rareori dând socoteală pentru hoțiile și jafurile lor? Răspunsul comediei e că zeul Belșug e orb, fiindcă a fost pedepsit de Zeus, dar, minune, iată că el poate fi vindecat de un alt zeu, Asklepios (Esculap). Zeu contra zeu, bogăție contra sărăcie! Mai simplu și nu mai nerealist în fond decât în fantasmele ideologiilor moderne! Dar poate că profunzimea comediei acesteia stă în altă parte: Sărăcia, speriată de posibilitatea ca prea mulți oameni cinstiți să devină bogați, odată ce Belșugul își va recăpăta vederea, vine în scenă și argumentează că tocmai ea, sărăcia, și nu bogăția stă la originea tuturor activităților folositoare, deoarece omul devine ingenios, harnic, inventator al artelor, științelor și meseriilor utile din pricina nevoilor, și nu a îndestulării. Așadar, orbirea Belșugului, departe de a fi un rău, de fapt e un bine pentru omenire:

Dacă Belșugul, văzând, egal s-ar da pe sine-n parte,
Nimeni la voi nici științe n-ar mai practica, nici arte.
Or, astea două duse, cine-ar mai vrea fierar
Să fie, să navigheze, să coasă, s-ajungă el rotar,
Pantofi să facă, ori cărămizi, să tăbăcească piei,
Să spele, să are glia, să secere rodul Demetrei,
De cu putinț-ar fi a trăi de nimic sinchisit?

Hremil, personajul care vrea să-i redea vederea Belșugului, spre a beneficia, împreună cu prietenii și vecinii lui, de darurile sale, nu se lasă defel convins, dar nici nu are argumente. Astfel încât, deși la final, în maniera obișnuită a comediei, toată lumea dansează, bea și se bucură de Belșugul văzător, nu reușim să uităm avertismentul Sărăciei: poate că inegalitatea și injustiția distribuirii bunurilor au constituit mereu spinul necesar care, împungând și generând resentiment, invidie, ambiție și dorință, l-a scos întot-

deauna pe om din lene și amorțeală, înălțându-l, la bine și la rău, deasupra unei animalități satisfăcute. Trebuie deci să prețuim sărăcia, deși altminteri o detestăm?

*

Și în *Belșugul*, ca și în *Lysistrata*, *Viespile* ori în *Norii*, *Pacea* sau *Acharnienii*, după ce ne oferă, în chip comic, niște crase imposibilități, Aristofan ne invită să le gândim ca depășite, mai exact să le vedem pe scenă învinse, cu urmările logice și psihologice care decurg firesc de aici, totul conducând în final la dezmățul bahic general. Răspunsul cititorului sau al spectatorului va fi râsul, născut din imposibilul, chiar absurdul, promovate totuși cu metodă, dar cu o aparență de totală spontaneitate. Un frumos exemplu al acestui absurd dezvoltat metodic, ca și când ar fi fost ceva natural, este parodia de proces al celor doi câini care se judecă în *Viespile.* Iată pledoaria câinelui-reclamant:

Plângerea mea ascultați, o, judecători,
Împotriva ăstui câine! Căci îți dă fiori
Ce-a comis față de mine și lătrătoarea ceată.
Fugind într-un ungher, șutit-a o bucată
De brânză și cu ea-n beznă s-a hrănit...
. . . .
Nu-l iertați că el, egoist fiind cu prisos,
Dintre câini e omul cel mai mâncăcios!
Farfuriei dându-i roată, ca de strajă,
Totu-a înfulecat, brânză și cu coajă.

La ce bun să-l mai citim, deci, pe Aristofan? Poate chiar de-asta: ca să râdem de felul în care măiestrul poet face să prindă viață pe scenă, metodic și cu o logică *sui generis*, absurdul la care adesea nu dorim să renunțăm cu totul; și pentru ca apoi, în timp ce despachetăm ambalajele civilizaționale, să observăm cu melancolie sursa și obiectul râsului nostru – eternul lor miez neschimbător: *noi înșine*.

NOTĂ INTRODUCTIVĂ

Începuturile comediei grecești clasice – ale așa-numitei *comedii vechi* – sunt mai neclare decât cele ale tragediei, cum recunoaște Aristotel în *Poetica*. Oricum, la fel ca tragedia, comedia se naște din cultul dionisiac, mai exact din alaiul vesel numit *kómos* – o ceată de oameni amețiți de vin, care cântau, dansau și strigau vorbe fără perdea, fiind deghizați în satiri și adesea purtând falusuri. Comedia ca atare, cu personaje și bazată pe o ficțiune, se naște în Sicilia și se pare că inventatorul ei a fost poetul Epicharmos, urmat îndeaproape de Phormis. La Atena, comedia ajunge imediat după Războaiele Medice (așadar, mai târziu decât tragedia) și ia un avânt remarcabil prin creațiile unor Magnes, Kratinos și Krates. Nu ni s-au păstrat decât titluri, mici fragmente din comediile tuturor acestor autori și unele indicații asupra subiectelor. În 423 î.Cr., Kratinos câștigă premiul întâi la sărbătoarea Leneelor cu comedia *Sticla*, în timp ce Aristofan obține tot atunci, spre marea lui dezamăgire, abia premiul al treilea, cu comedia *Norii*.

Comedia veche, așa cum o cunoaștem în mod precumpănitor din piesele păstrate ale lui Aristofan, este indisolubil legată de succesele și eșecurile democrației ateniene: are o dimensiune cu dominantă politică și socială, cu referire directă și critică la evenimente, instituții

și personalități politice și culturale ale timpului. Ea presupune existența unei extraordinare libertăți de expresie. Încercările unor politicieni (precum Kleon) de a legifera împotriva comediografilor, inclusiv împotriva lui Aristofan, care-i atacă, vor eșua. Probabil că ficțiunea teatrală comică și tradiția religioasă dionisiacă au contribuit decisiv la menținerea acestei libertăți. Nu întâmplător, după moartea lui Aristofan, în secolul IV, odată cu declinul politic al Atenei, *comedia veche* dispare. După o tranziție numită convențional *comedia medie*, se naște așa-numita *comedie nouă*, reprezentată mai ales de Menandru. Aceasta e o comedie „burgheză“, de moravuri și de caractere, fără dimensiune politică și cu care chiar și un regim autoritar se poate împăca. Imitată de latinii Plaut și Terențiu, ea va constitui fundamentul pe care, începând cu Renașterea, s-a așezat comedia clasică spaniolă sau franceză – în situații când libertatea de opinie politică și de expresie este aproape exclusă.

Ca și tragedia – pe care adesea, de altfel, o parodiază –, *comedia veche* ateniană era un spectacol complex de poezie, muzică și dans. Unii l-ar putea apropia de opereta modernă – ceea ce, după părerea mea, rămâne discutabil, mai ales datorită dimensiunii religioase a *comediei vechi*, niciodată obnubilată. Oricum, partea muzical-coregrafică a comediei este azi aproape imposibil de resuscitat. Corul, format din 24 de coreuți (întotdeauna bărbați), variat costumați și mascați, uneori divizat în două hemicoruri, juca un rol important. El intra în scenă (*párodos*) după un prolog și apoi cânta și dansa, ori dialoga cu personajele. Interesantă este și o parte intermediară – un fel de antract – numită *parábasis*, în care corul (lăsând deoparte costumele și măștile) se adresează publicului în numele autorului. Un moment de apogeu era așa-numitul *agón* (competiție), în care două personaje țineau discursuri antitetice, precum avocații la tribunal. După o conciliere generală, comedia se termina în mod canonic prin ieșirea din scenă a corului (*éxodos*), care forma un alai plin de exuberanță bahică.

*

Despre viața lui Aristofan – singurul autor al *comediei vechi* din a cărui operă s-au păstrat mai multe piese întregi – nu se știu multe.

S-a născut la 445 î.Cr. din părinți atenieni, în dema Kydathenaion, și a murit prin 385 î.Cr. I se atribuie patruzeci și patru de comedii, dintre care au ajuns la noi unsprezece. În ordinea cronologică a prezentării lor, acestea sunt: *Acharnienii* (425), *Cavalerii* (424, prima piesă prezentată de Aristofan în nume propriu, vezi *Viespile*, vv. 1018–1020), *Norii* (423), *Viespile* (422), *Pacea* (421), *Păsările* (414), *Lysistrata* (411), *Tesmoforitele* (*Femeile la sărbătoarea Tesmoforiilor*) (411), *Broaștele* (405), *Adunarea femeilor* (392), *Plutos* (*Belșugul*) (388).

Despre teatrul lui Aristofan s-a scris – evident – enorm și nu-mi propun nici să reiau analiza, nici să rezum analizele altora. Mă limitez la câteva observații punctuale:

– Cu excepția ultimelor două comedii, toate celelalte au fost scrise și prezentate în timpul Războiului Peloponesiac. Ura față de război și față de partizanii lui domină așadar, deloc întâmplător, teatrul lui Aristofan. Paradoxal, deși râdeau la comediile acestuia, atenienii au continuat războiul până la înfrângerea finală a Atenei de către Sparta. Poate că supremul manifest pacifist (și totodată feminist) al poetului e reprezentat de *Lysistrata.*

– S-a spus adesea că Aristofan a fost un conservator, elogiind „bunele vremuri de altădată“. Parțial e adevărat, dar nu fără rezerve. În ce privește conflictul dintre generații, dacă în *Norii* ia partea bătrânilor împotriva tinerilor, în *Viespile* lucrurile stau diferit, fără a se putea vorbi de partizanat unilateral. Critica sa din *Norii* la adresa lui Socrate, văzut ca arhisofist care contribuie la distrugerea eticii tradiționale, le-a părut multor interpreți moderni nedreaptă și excesivă, dar nu-i lipsită de un sâmbure de adevăr. Ea reflectă probabil felul în care Socrate fusese perceput în tinerețe de conservatori, așa cum Platon îl pune pe acesta să recunoască în *Apologia*, 19 c–d. Iar în *Lysistrata* Aristofan e un revoluționar, susținând cu căldură inteligența și eficiența femeilor, ținute de bărbații greci departe de treburile publice în chip injust și în detrimentul binelui public.

– Aristofan strălucește adesea printr-o fantezie uimitoare: cea mai cunoscută, din acest punct de vedere, este comedia *Păsările*, dar *Belșugul* este și el un exemplu minunat. Imaginația lui Aristofan e adesea utopică, precum în aceste două piese, dar situații social-politice

complet neobișnuite sunt prezente și în *Lysistrata*, în *Adunarea femeilor* sau în *Acharnienii*. Multe dintre comedii sunt populate nu numai de oameni, ci și de zei (Dionysos, Hermes), de animale (broaște, păsări, câini), de fenomene naturale (norii) ori de abstracțiuni personificate (Pacea, Poporul, Belșugul, Sărăcia). N-avem nici un motiv să credem că mitul androginului, pe care Platon, în *Banchetul*, i-l atribuie poetului comic, i-ar fi aparținut în realitate (deși nu putem nici exclude această ipoteză); dar pastișa platoniciană caracterizează bine talentul lui Aristofan.

– Ca și Homer, Aristofan îi tratează pe zei cu multă dezinvoltură, ba chiar cu sarcasm și dispreț. *Păsările*, *Broaștele* ori *Belșugul* sunt bune exemple. (Probabil că însuși genul comic admitea și chiar pretindea un asemenea tratament, dovadă că poetul nu a fost niciodată acuzat de impietate.) Pe de altă parte, nu o dată simțim și venerația și respectul pentru puterile divine, așa cum ne arată finalul din *Lysistrata*. De fapt, religiozitatea greacă antică e foarte diferită de ceea ce ne-a obișnuit creștinismul, cel puțin în formele lui culte.

– Limba lui Aristofan copleșește printr-o uimitoare bogăție și plasticitate – plină de proverbe, calambururi (multe intraductibile), cuvinte neobișnuite, argotice, forme dialectale, cuvinte compuse inventate, parodii ale tragediei (mai ales ale operelor lui Euripide). Lirismul alternează cu invectiva și sarcasmul, iar vivacitatea dialogurilor încântă mereu. Nimic analog nu vom mai întâlni sub raportul complexității și bogăției limbii, cred, până la franceza lui Rabelais și engleza lui Shakespeare. Bineînțeles că Aristofan nu se sfiește deloc să fie obscen, ceea ce pe vremuri i-a indignat pe moraliști. E adevărat că în ultimul timp morala, decreștinată, a renunțat la tabuurile sexuale în literatură, film etc., unde exprimarea a devenit mult mai puțin cenzurată. Doar că noi, postmodernii, în aceste cazuri nu reușim de obicei decât să fim triviali sau grosolani; Aristofan avea grația firească a spiritului unui popor convins că sexualitatea e un dar divin. De asemenea, se cuvine remarcată bogăția ritmică și prozodică a comediilor lui Aristofan, care, în cazul corurilor, presupuneau și cântec.

*

O traducere a lui Aristofan e un pariu care nu poate fi pe deplin câștigat. Sperând totuși să nu-l pierd complet, am adoptat următoarele principii:

– M-am ferit de o traducere literală și exactă, preferând o echivalare aproximativă. Am dorit mai presus de orice să-l fac pe cititor să râdă și, în general, să se distreze – căci citește comedie –, și nu neapărat să-l instruiesc în legătură cu realitățile lumii și teatrului antice.

– De aceea, am tradus în versuri (moderne, cu rimă), și nu în acel fel de proză dispusă pe rânduri scurte, adoptată de alți traducători ai poetului comic. Desigur, versurile mele n-au nici o legătură cu prozodia antică, dar, cel puțin, cred că dau dialogului mai multă viață și fluență, iar pasajelor corale, mai multă muzicalitate.

– Textul lui Aristofan este înțesat de referințe la realități concrete și locale – obiecte, obiceiuri, date istorice, feluri de mâncare, nume de persoane –, unele pe care nici nu le înțelegem bine. Se adaugă jocurile de cuvinte și proverbele specifice, ori parodiile după tragedii, de multe ori pierdute, care erau menite să stârnească râsul, dar care nouă nu ne spun mai nimic. A traduce „arheologic“ mi s-a părut greoi, necesitând o mulțime de note de subsol și mai ales văduvindu-l pe cititor de plăcerea lecturii. Așa încât, acolo unde am putut, am încercat să simplific textul grecesc, de exemplu să elimin anumiți termeni specifici, punând în locul lor expresii generice, sau să înlocuiesc un nume de persoană cu numele ocupației respectivului ins. De asemenea, am încercat să ofer unele echivalente românești pentru proverbele grecești. Nu dau decât patru exemple dintre foarte multele posibile:

În *Lysistrata* (vv. 652–654), Corul femeilor spune – în traducerea exactă, „arheologică“, a lui Alexandru Miran (Ed. Vitruviu, București, 2010): „Hei, nu mai aveți glas să bombăniți? Însă păzea! Dacă mă sâcâi am să-ți trag în falcă una cu cothurnul meu neargăsit (*apsékto to kothórno*)“. Eu traduc: „Ce? Tot mai cârtești? Nu-mi mai spori mie ofu', / Că-ți mut falca, de ți-oi trosni una cu pantofu'!“

În *Viespile* (v. 1172), voind să exprime o incompatibilitate între bătrân și hainele elegante pe care acesta le îmbracă, Aristofan spune:

„ca usturoiul pe rană". Eu am preferat o zicală mai familiară în românește, cu același sens: „Ca șaua pe vacă, zău, țoalele-i stau!".

În *Belșugul* (v. 1002) un personaj spune un proverb: „Pe timpuri, și milesienii erau viteji!", cu sensul: lumea s-a schimbat. L-am redat prin „Pe timpuri și bunica era fată!".

Tot în *Belșugul* (v. 1146), Hermes îi spune lui Karion: „Deși ai cucerit Fyle, nu te mânia pe trecut." Dând explicația acestui proverb în notă, am preferat să redau sensul lui, pentru a permite o lectură cursivă: „Deși la bine ajuns acu', pe trecut nu fi mâniat!".

– Am redat fără eufemisme sau puncte de suspensie obscenitățile textului aristofanesc, spre deosebire de felul cum au procedat diferite traduceri precedente, care recurg la pudibonderii nepotrivite.

– În *Lysistrata*, Lampito și solii spartani vorbesc în dialectul doric. Am încercat să ofer un echivalent prin utilizarea ardelenismelor.

– Am tratat cu dezinvoltură numele proprii, inclusiv numele zeilor, folosind forme diferite, uneori chiar echivalentele latinești (Esculap, Diana) în locul celor grecești (Asklepios, respectiv Artemis, ori Artemida). Am utilizat o transliterație *sui generis* a numelor proprii – cu *k* pentru redarea lui *kappa*, dar cu *f* pentru redarea lui *phi*.

– Numerotarea versurilor, preluată din ediția cu textul original pe care am folosit-o, corespunde numai aproximativ textului românesc. Am păstrat-o totuși, pentru a înlesni regăsirea unui pasaj.

– Indicațiile regizorale, în paranteze și în cursive, îmi aparțin. De asemenea, îmi aparține împărțirea textului în scene.

– Am adăugat la final un minimum de note filologice, evitând pe cât posibil să încarc textul pieselor cu indici.

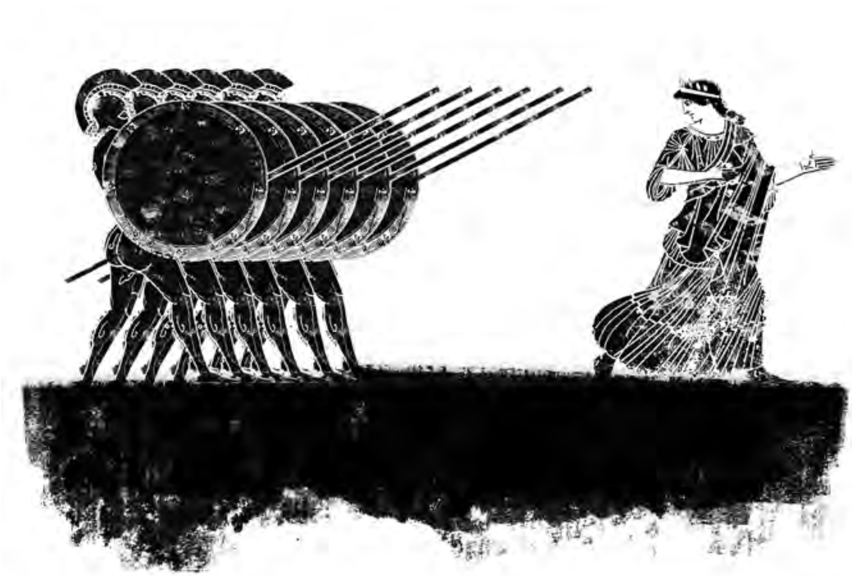
– O versiune integrală a teatrului lui Aristofan în românește nu există. *Lysistrata* a mai fost tradusă în limba română – așa cum am menționat – de Alexandru Miran (*Aristofan – Trei comedii utopice*, Ed. Vitruviu, București, 2010). De asemenea, P. Mușoiu a tradus-o, în 1916, din franceză. Șt. Bezdechi a tradus *Belșugul* (*Aristofan – Plutus*, Ed. Cartea Românească, Sibiu, 1944). *Viespile* – pe cât știu – n-a mai fost tradusă niciodată.

– Am utilizat textul grecesc în ediția N.G. Wilson, *Aristophanis Fabulae*, Oxford University Press, 2007.

LYSISTRATA

PERSONAJELE

LYSISTRATA, cetățeană din Atena
KALONIKA, vecina și prietena ei
MYRRINA, altă prietenă a Lysistratei
LAMPITO, cetățeană din Sparta
STRATYLIDA, KRITALLA, ALTE FEMEI din Atena, formând corul femeilor
KINESIAS, cetățean atenian, bărbatul Myrrinei
COPILUL lui Kinesias și al Myrrinei
MAGISTRATUL ATENIAN
STRYMODOR, DRAKES, ALȚI BĂTRÂNI ATENIENI, formând corul bătrânilor atenieni
SPARTANUL
ATENIANUL
Polițiști, bărbați, femei, zei și zeițe

SCENA 1

(*Foarte devreme, înainte de ivirea zorilor, lângă casa Lysistratei.*)

LYSISTRATA (*se învârte agitată*) Sigur, de le-ai fi chemat la toate chiolhanele, ori la praznicul lui Pan, ori la orgiile Afroditei din Koliada, deloc nu te-ai fi putut strecura de mulțimea femeilor care bat din timpan; da' acuma nu-i aici nici una... în afară de una, vecina mea, iat-o! (*Intră Kalonika.*) Bună, Kaloniko!

KALONIKA Te pup, Lysistrato! Ce te tot frământi? Nu te mai bosumfla, fată, că la sprâncene-ți șade rău de te-ncrunți!

LYSISTRATA Vai, Kaloniko, sufletul mă doare, zău, și din cauza noastră, a femeilor, mânioasă-s foc că, uite, ne zic bărbații că suntem date dracului, când de fapt...

KALONIKA Păi și suntem, chiar așa!

LYSISTRATA ...Da, da' numai ce li se spune femeilor să vină în ăst loc, ca să ne sfătuim despre o chestie deloc puțintică și, iată, ele dorm și nu vin!

KALONIKA Ei, dragă, o să vină ele îndată! Dar ca femeia să plece devreme de-acasă e-un chin: una se-ostenește ca să facă pe placul soțului la masă, alta trezește slujnica, alta culcă pruncul, alta-i spală udătura, alta-i dă papa cu-nghițitura...

LYSISTRATA Au totuși și alte daraveri, decât astea mai însemnate...

KALONIKA Ce-i atunci, dragă Lysistrata, pentru ce ne chemi pe noi, femeile, de cu noapte? Care-i chestia aia?... De ce mărime-i?

LYSISTRATA E mare.

KALONIKA Cumva și... groasă?

LYSISTRATA Groasă, pe Zeus, da!

KALONIKA Și atunci cum naiba de nu vin așa?

LYSISTRATA Nu-i ce crezi. Altminteri, ar sosi într-o veselie! Însă chestia eu am descoperit-o și am sucit-o încoace și-ncolo, în nopțile mele de insomnie.

KALONIKA Cam prizărită chestia ca mărime, de-i sucită-ncoace și-ncolo!

LYSISTRATA Prizărită? Așa-i de prizărită, că... mântuirea Eladei stă pe noi, pe femei, în întregime!

KALONIKA Mântuirea Eladei pe femei? Aoleu, pe ceva de puțin preț se ține!

LYSISTRATA Zic așadar că soarta cetății atârnă de noi, ori – de nu ne ascultă – să nu mai fie nici spartani...

KALONIKA Ce binecuvântare! Să nu mai fie nici spartani, pe Zeus!

LYSISTRATA ...și beoțienii or pieri cu toții...

KALONIKA Nu chiar de orice soi. Pe țiparii de Beoția[1] lasă-ni-i la noi!

LYSISTRATA Despre Atena n-o să adaug răutăți de acest fel; ghicește tu ce am în mintea mea... Însă dacă s-or strânge femeile aci – și cele din Beoția, și cele din Peloponez, și noi, împreună Elada o vom salva!

KALONIKA Dar ce am putea face noi, femeile, drept faptă aleasă, care ne tot ungem cu toate culorile pe boi, ne gătim, purtăm fustițe galbene-șofran, pantofiori de soi și rochii lungi de mătasă?[2]

LYSISTRATA Tocmai: să v-așteptați ca astea s-aducă mântuirea într-o bună zi – fustițele-culoarea-șofranului, și parfumurile marfă, și pantofiorii, și rujul, și bluzițele străvezii...

KALONIKA Oare în ce fel? Zi!

LYSISTRATA ...astfel încât nici un bărbat de-acum să nu mai arunce lancea într-al său dușman...

KALONIKA Sfinte zeițe, o să-mi vopsesc și eu fustița-n galben-șofran!

LYSISTRATA ...nici scutul să-l mai ia...

KALONIKA O să-mbrac rochia cea lungă!

LYSISTRATA ...nici sabia.

KALONIKA Pantofi îmi iau, pe bune!

LYSISTRATA Deci, n-ar fi trebuit să dea zor să fie aici deja femeile toate, ia spune?

KALONIKA Ba bine că nu, ci trebuia ca de mult să fi sosit în zbor!

LYSISTRATA O să vezi tu bine că-s atenience-adevărate, adică-ntârzie în toate, și cu spor; iar dintre cele de la malul mării și din Salamina nu-i de față una...

KALONIKA Totuși știu că astea s-au suit de dimineață pe-armăsarii lor călare... apoi cu barcazul, pe mare![3]

LYSISTRATA Și n-au sosit nici aharniencele pe care, primele, mă așteptam să le văd deșteptate...

KALONIKA Ei, nevasta lui Teagenes, venind încoace, paharul nu vru să-l uite-n spate[4]... Ei, dar uite-le, vin câteva femei... Și iarăși, un alt grup! Alo, hei! (*Le face semne.*) Tu de unde-mi ești?

LYSISTRATA Astea sunt din cătunul Bășinești.[5] (*Nou-venitele umplu brusc scena.*)

KALONIKA (*ținându-se de nas*) Uuuh, și-au dat drumul!

SCENA 2

(*Intră mai multe femei și Myrrina, îmbrăcată elegant.*)

MYRRINA M-ai așteptat, dragă Lysistrato? Ce zici?

LYSISTRATA Nu pot să te laud, Myrrina, că abia acum ești aici, deși e vorba de un lucru cu-atâta însemnătate!

MYRRINA Mi-am găsit pe întuneric cingătorica anevoie... Dar vorbește pentru cele de față, de-i nevoie! De ce taci, iubito?

LYSISTRATA Să mai așteptăm puțin ca să sosească și femeile din Beoția și cele din Peloponez.

MYRRINA Ei da, acum îmi placi! A, uite-o! Vine și Lampíto!

SCENA 3

(*Intră Lampito.*)

LYSISTRATA Te pup, dragă Lampito din Sparta! O, ce frumusețe-mi ești, scumpete! Și la trup ce zdravănă! (*O pipăie.*) Ai și ditamai mușchii, că un taur ai putea sugușa!

LAMPITO No, că crez și io așa! Dară fac ghimnastică și săr de mi-ajung cu piciorele în buci![6]

LYSISTRATA Și ce ale naibii balcoane ai!

LAMPITO No hai, că parcă-s o junincă la altar, așa mă cercați!

LYSISTRATA Da' fătuca aia de unde-i?

LAMPITO No, că starostina beoțiencelor iaste juna. O sosât cu minie-acuma.

LYSISTRATA (*o pipăie pe beoțiancă pe burtă*) Bine, bine, da' aveți șes frumos în Beoția![7]

KALONIKA (*i se uită sub rochie*) Uau, și pe la floricică e plivită grijuliu!

LYSISTRATA Și copila cealaltă cine-i? Că eu nu știu.

LAMPITO No, că faină-i, așa zâc, deși-i dă la Corint, ca alde ălea... dă le știm noi feleșagu'.[8]

KALONIKA Faină, se vădește de pe-aicea... de tot dragu'! (*O pipăie pe sâni.*)

LAMPITO Da' armia asta, a fămeilor, cine-o strâgat-o?

LYSISTRATA Eu.

LAMPITO No, ci zî care-i baiu' dă-l ai cu noi!

KALONIKA (*spre Lysistrata*) Chiar așa, fată!

MYRRINA Da, zi-ne care-i treaba aia lată,
Oricare-i!

LYSISTRATA O să vorbesc îndată; dar înainte de a vorbi vă mai cer un fleac.

MYRRINA Orice poftești îți fac pe plac.

LYSISTRATA Oare nu duceți voi dorul taților copiilor voștri, plecați la război? Știu că aveți toate câte un bărbat plecat: al meu, bietul, care lipsește de cinci luni, îl păzește în Tracia pe vândutul de Eukrat.

KALONIKA Al meu e de șapte luni întregi la Pylos.

LAMPITO Iar omu' meu, chiar dă o eşî oareşcând din reghíment, luând a lui pavăză, dispare iar, că nimenea nu poa' la chip să-l mai vază.

LYSISTRATA Iar la noi încalte, nici fărâmă de ibovnic n-a mai rămas pe loc! Și de când milesienii ne-au trădat, n-am mai văzut deloc nici măcar o sculă din alea de piele, lungi de opt degete, pentru vădane, din Milet aduse, și care să ne vină într-ajutor – vai de mama lui de ajutor! Atunci oare ați vrea să opriți războiul laolaltă cu mine, de-aș afla vreun mijlóc?

MYRRINA O, da, fată! Chiar de-ar fi să-mi pun gaj mantia asta fițoasă... (*aparte*) și-n aceeași zi banii să mi-i beau!

KALONIKA Eu m-aș lăsa tăiată în două ca un pește prăjit, dând o jumate din mine-ndată!

LAMPITO No, că io m-aș aburca până sus dă tăt, pă culme la Taigăt, numa' ca pacea s-o văz mai binie!

LYSISTRATA O să vă vorbesc; nu trebuie ca planul să stea ascuns îndărăt. Dragi femei, dacă ni-i vrerea a-i sili pe bărbați să încheie o pace, trebuie să ne ținem departe de...

KALONIKA De ce? Lămurește!

LYSISTRATA Dar o veți face?

KALONIKA O vom face, de-ar fi și să murim!

SCENA 4

(*Fac toate cerc în jurul Lysistratei, care le spune ca un fel de secret, cu voce joasă, în șoaptă.*)

LYSISTRATA Trebuie să ne ținem departe de... mădular! (*Femeile sunt șocate și se trag îndărăt, dau să plece.*) De ce vă-ntoarceți? Încotro fugiți? Alo, voi acestea! De ce vă lipiți buzele, clătinați din cap și vă posomorâți? De ce vă curg lacrimile? Veți face-o, sau n-o veți face? De ce întârziați cu răspunsul, așadar?

MYRRINA Nu pot s-o fac... Să meargă înainte războiul!

KALONIKA Nici eu nu pot, pe Zeus, ci să meargă înainte războiul!

LYSISTRATA Spui asta tu, pește prăjit? Abia ziseși că ți-ai tăia din tine și jumate!

KALONIKA Altceva, altceva, orice vrei, fără doar și poate; dacă trebuie, pot să merg și prin foc. Decât...(*în șoaptă*) mădularul, însă, mai bine-i orice în loc, că nimica nu-i ca el, Lysistrato scumpo!

LYSISTRATA (*către Myrrina*) Și tu?

MYRRINA Da, și eu mai bine merg prin foc!

LYSISTRATA O, neam al nostru femeiesc, ce nu cunoaște limită în desfătare! Nu degeaba s-au scris despre noi tragediile, căci, vorba-aceea, în afară de o gaură și un pântec[9], de nimica bun nu suntem în stare! (*Către Lampito:*) Ci, dragă spartano, tu singură dacă te însoțești cu mine, noi două încă lumea am putea-o mântui. Votează cu mine, hai!

LAMPITO No, că greu iaste, zâc pă ăi doi zăi, ca să să culce fămeile sângure, făr' de mătărângă. Și totuși, să fie pace-i musai!

LYSISTRATA O, draga mea, singura femeie adevărată ești tu din toate!

KALONIKA (*ezitând*) Dar dacă ne-am ține cu totul... de aia departe, adică de ceea ce tu spui – de n-ar fi să fie! –, oare s-ar putea încheia din pricina asta o pace?

LYSISTRATA Și încă ce! Noi vom ședea în dormitor bine gătite și cu rochiile străvezii peste goliciunile plivite bine; bărbații vor intra în călduri, poftindu-ne; dacă însă noi nu-i vom îngădui, ci departe îi vom ține, știu că atunci vor încheia pacea ca mâine.

LAMPITO No, și Menélau, numa' ce-o văz't merele Elenii despuiate, că o și țâpat jos sabia.

KALONIKA Bine, dar dacă bărbații ne vor lăsa de izbeliște?

LYSISTRATA Vom face ce am mai făcut: scula aia de piele!

KALONIKA Nu, maimuțărelile alea-s de toată mila... Dar dacă ne vor târî cu de-a sila-n dormitor?

LYSISTRATA Agățați-vă de uși când vin!

KALONIKA Și dacă ne vor lovi?

LYSISTRATA Faceți-i să aibă chin! Căci nu-i rost de desfătare pentru bărbații care vor silnic amor. Fiți pentru ei o pacoste; cu siguranță, vor renunța la siluire îndată. Căci, dacă cu femeia n-a avut înțelegere fără-nconjor, niciodată un bărbat n-a avut plăcere-n dragoste.

SCENA 5

KALONIKA (*hotărâtă*) Dacă voi două, Lysistrata și Lampito, credeți asta, mă alătur și eu vouă. (*Vine și le ia de mâini. Vin și celelalte.*)

LAMPITO No, că noi, fămeile den Sparta, pă soții noștri să-ncheie pace dreaptă și fără dă viclenie i-om îndupleca-n ăst fel. Dară pă norodul atenian cin' l-o-ndupleca să nu facă hărhălaie și războl?

LYSISTRATA Desigur, noi înșine vom rândui lucrurile ce ne privesc pe noi.

LAMPITO Io crez că dă război n-or avea saț ai voștri, cât timp au piciore, vase și bănet fără capăt p'în a zeei Atana vistierie!

LYSISTRATA Am un plan bun pentru tot ce-o să fie: chiar astăzi vom pune stăpânire pe Akropole, pe cetate. Ne-am înțeles să-nfăptuiască asta femeile mai bătrâne: făcându-se că vor să aducă zeiței o jertfă, ele peste Akropole vor deveni stăpâne, până ce noi, celelalte, ne înțelegem cu privire la toate.

LAMPITO No, că ar fi fain asta și iaste fain ce zâci acuma!

LYSISTRATA Atunci de ce, Lampito, n-am jura cât mai repede, pentru ca de lucrurile hotărâte nimenea să nu se lepede?

LAMPITO No că-i binie, ci zî juruința ce om jura!

LYSISTRATA Așa să fie. Unde-i polițista noastră? (*Îi vorbește acesteia, care are arc și scut.*) Încotro te uiți, femeie scită[10]? Hai, așază înaintea noastră scutul cu scobitura-n sus suită! Și careva să-mi dea măruntaiele jertfei.

KALONIKA Dragă Lysistrata, ce fel de legământ să ne pui să zicem vrei?

LYSISTRATA Ce fel? Ăl pe scut, sfânt, după cum într-o piesă a lui Eschil se spune: să jertfim pe el niște miei sau purcei.

KALONIKA Vai, fato, să juri pe scut nu se face, că doar e vorba de pace!

LYSISTRATA Și pe ce să jurăm?

KALONIKA Să aducem un cal alb de undeva încoace, să-l scopim și jertfa să-i fie fuduliile...

LYSISTRATA Uff! De unde cal alb?

KALONIKA Atunci pe ce drept semn al păcii vom jura?

LYSISTRATA (*după ce reflectează puțin*) Vă spun eu pe ce: cu gura-n sus să stea o cupă mare, neagră și, jertfind peste ea o amforă cu vin roșu de Thasos, să jurăm pe cupă să nu aibă niciodată apă în ea, de ne vom ține de jurământ!

LAMPITO Asta iaste faină juruință!

LYSISTRATA Să aducă cineva din casă cupa și amfora cu vin de trebuință!

KALONIKA (*intră cu încă două femei în casă și se întoarce repede cu vasul și cupa*) Vai, fetelor, câtu-i de mare crama! Oricine s-ar bucura luând de acolo jertfa asta!

LYSISTRATA (*organizând ceremonia*) Pune jos cupa! Așa. Luați seama! Și voi țineți-vă de „purcea“. (*Arată spre amforă. Rostește apoi solemn:*) O, Persuasiune, doamnă stăpână a mea, și tu, sfântă cup-a iubirii, jertfa primiți-o ș-aveți față de femei bunăvoință! (*Lovește amfora cu un cuțit și vinul curge în cupa așezată dedesubt.*)

KALONIKA O, ce culoare minunată sângele jertfei are și cum întruna tot stropește!

LAMPITO Pă-l viteaz al nost’, Kastór, no că-i faină mireasma ce din ea izvorăște!

LYSISTRATA Dragi femei, îngăduiți-mi să rostesc legământul cea dintâi.

KALONIKA (*contrariată*) Ba nu, pe Afrodita, afară doar dacă nu-ți pică la sorți!

LYSISTRATA Puneți mâna toate pe cupă! Hai, Lampito! Așa! Și una să repete în numele vostru ceea ce eu voi spune. Iar celelalte jurați la fel și legământul întăriți!
(*Rostește rar și solemn:*) Nu va exista nimeni, nici soț, nici ibovnic...

KALONIKA Nu va exista nimeni, nici soț, nici ibovnic...

LYSISTRATA Care să vie la mine-n călduri... Hai, zi!

KALONIKA Care să vie la mine-n călduri... Vai mie! Mi se moaie genunchii, dragă Lysistrata!

LYSISTRATA Castă, îmi voi duce viața-n casă...

KALONIKA Castă, îmi voi duce viața-n casă...

LYSISTRATA Cu rochii-culoarea-șofranului, mândru-gătită...

KALONIKA Cu rochii-culoarea-șofranului, mândru-gătită...

LYSISTRATA Pentru ca bărbatului mădularul să-i se întărească.
KALONIKA Pentru ca bărbatului mădularul să-i se întărească.
LYSISTRATA Și nicicând de bunăvoie lui nu-i voi ceda.
KALONIKA Și nicicând de bunăvoie lui nu-i voi ceda.
LYSISTRATA Dar, dacă mă va sili și peste voia-mi va trece...
KALONIKA Dar, dacă mă va sili și peste voia-mi va trece...
LYSISTRATA Îi voi răspunde rău și ca de lemn voi fi.
KALONIKA Îi voi răspunde rău și ca de lemn voi fi.
LYSISTRATA Conduri în tavan niciodată n-oi ridica...
KALONIKA Conduri în tavan niciodată n-oi ridica...
LYSISTRATA Și nici pe leoaica n-oi face, ce rage și geme.
KALONIKA Și nici pe leoaica n-oi face, ce rage și geme.
LYSISTRATA Întărind aste spuse, de aicea eu beau.
KALONIKA Întărind aste spuse, de aicea eu beau.
LYSISTRATA Iar de-aș încălca legământul, să aibă cupa doar apă.
KALONIKA Iar de-aș încălca legământul, să aibă cupa doar apă.
LYSISTRATA Jurați acestea voi, surate?
MYRRINA Jurăm! Jurăm toate!
(*Beau toate, pe rând, din cupă.*)
LYSISTRATA Iar eu sfinți-voi jertfa ca bine să ne fie.
KALONIKA Toarnă și pe jos o parte, dragă, pentru armonie!
(*Se aud niște strigăte de victorie din depărtare.*)
LAMPITO No, oare cine-o strâgat?
LYSISTRATA Ceea ce eu tocmai vesteam s-a-ntâmplat: femeile au pus deja stăpânire pe Akropolea Atenei. Ci tu, dragă Lampito, mergi și rânduiește lucrurile la voi, în Sparta, neîntârziat. Pe astea – pe slujitoare – lasă-ni-le drept gaj aici. Iar noi, laolaltă cu celelalte femei, să mergem și-n Akropole să ne baricadăm cu drugi de fier!
KALONIKA Da’ nu crezi că pe dată bărbații o să dea iama peste femei?
LYSISTRATA Nici că-mi pasă de ei! Pe atâtea câte suntem nici cu amenințări nu ne vor sili să le deschidem acele porți și nici cu foc, afară doar dacă nu vor face pace cu toții, cum ne-am vorbit.
KALONIKA Pe Afrodita, nu, nu vom ceda deloc! Altfel am fi căpătat noi, femeile, renumele de „afurisite“ și „de nebiruit“?

INTRAREA CORULUI 1

SCENA 6

(*Intră corul bătrânilor, ce cară fel de fel de lemne și ulcioare cu jeratic și încearcă să recucerească Akropolea ocupată de femeile ateniene.*)

CORUL BĂTRÂNILOR (*vorbesc alternativ*) — Drákes, haide, pășește,
deși – știu – e-un chin,
Că duci pe umăr ditamai trunchi de măslin!
— Într-o viață lungă, lucruri de necrezut îs ciopor!
Dar cine-ar fi crezut că femeile, o, Strimodór,
Cărora noi, sărmanii, le-am dat acasă hrană,
Or pune stăpânire pe-statua cea făr' de prihană,
Și că-n a mea Akropole ele-or da acum porunci,
Și m-or ține-afară pe mine cu zăvoare și drugi?

— Fără zăbavă, fuga-n cetate să dăm, Filurg, o, istețe!
Astfel, grămădind împrejur mulțime de vreascuri și bețe,
Acelor femei cari fapta scornit-au și au comis mișelia,
Tuturor, și mai ales nevestei lui Lykon, târfa, Rodía,
Rugul să le clădim ș-uniți chiar noi să-i punem foc.
Căci, pe Demetra, de-s viu, de mine nu-și vor bate joc!
— Că nici cel dintâi care stăpân se făcu pe-oraș
N-a plecat făr-a da seamă, ci lakedemónul trufaș,
Armele predându-mi întâi, o-ntinse doar în izmene,
Jegos, cu părul vâlvoi, de șase ani nespălat, Kleomene!
Fără milă pe-acel bărbat l-asediai atunci, pe când
Oștenii-mi dormeau pe la porți câte șapteșpe-n rând...[11]
Iar pe femei, de zei și-Euripide urâte pe viață[12],
Să nu le birui, când văd la ele sfidare pe față?
De n-ar mai fi trofeul la Maraton în Tetrápole!...
— Hei, tu, din drumu-abrupt ce merge la Akrópole
Mai e puțin! Ci bârnele-om târî și fără măgăruș!
— Oh, dar lemnele-astea-mi fac la umeri rău frecuș!
— Și totuși, Drakes, cară-le mereu, hai, repejor!
— Iar tu, fă să nu se stingă-acum, o, Strimodor,

Jarul, fără s-o știu deloc… (*Drakes arată spre un ulcior de pământ în care ține tăciuni aprinși, dus de Strimodor.*)
— Pricep, vrei să tot suflu-n foc! (*Strimodor suflă.*)
— Fuiiii, fuiiii!
— Aoleu, cât îi fumul de des! (*Exclamație generală. Scena se umple de un fum negru.*)
— Văleleu, regesc Heraklés! (*Corul:*)
— Mă-năbușă fumul din ulcior, vai, mă mușcă
De ochi, precum cățeaua turbată fugită din cușcă.
Fără șagă, cuptorul lui Hefest e-aici, altfel
Nu mi-ar fi-nțepat ochii focul ăsta mișel!
— Zorește spre cetate! Zeița-o-ajută, la drum! (*Strimodor către Lahes rămas în urmă:*)
Când o să ai alt prilej, Lahés, de nu chiar acum?

— Fuiiiii, fuiiii! (*Toți suflă în foc.*)
— Aoleu, ce de fum îi!
— Deșteptat și viu, slavă zeilor, e ăst foc.
— Dacă-ntâi bârnele-astea le-aș da jos acum pe loc,
(Cât jaru-i în ulcior), să nu-mi fac din ele berbec,
Buf!, apoi, în poartă cu el, ca să mă lase să trec?
— Și dacă, la porunca-mi, femeile drugii n-or scoate,
Musai e să dau porții foc și să le-afum pe toate.
— Pun jos acuși-acuși povara, stai!
— Gros e fumul, amar de mine, vai! (*Toți:*)
— Care m-ajuți cu uluca, voi, generalii papă-lapte?[13] (*Drakes dă jos lemnele.*)
…Deja nu mai simt lemnul făcându-mi răni la spate.
— Ca să trezești tăciunii, ulcioare,-ți veni rândul,
Torța aprinsă, fuguța, dă-mi-o iute ca gândul!
(*Toți, solemn, cu torțe în mâini:*)
Mărită Victorie, vino-n cetate cu noi, ca de-ndată
Să biruim aste femei și-a lor îndrăzneală sfruntată!

INTRAREA CORULUI 2

SCENA 7

CORUL FEMEILOR (*apar pe metereze, mult mai numeroase decât bătrânii, cu găleți, stropitori și ulcioare cu apă*) — Mi se pare că văd, femei, un fum scârbos. (*Stratylida:*)
De la o pălălaie de foc. Dați fuga mai vârtos!
Zboară într-acolo, Nikodike, zboară,
Înainte ca Kalike și Kritalla să piară
Arse, din pricina ăstor haíne legi
Și-a ucigașilor noștri moșnegi!
— Teamă mi-e să nu întârzie al meu ajutor! (*Nikodike:*)
Umplut-am de cu noapte din puț acest ulcior
Cu greu: îmbulzeală era, zarvă, tărăboi, o, zei!
Îmbrânceală luai de la serve și sclavii mișei.
Pentru surate însă, pe care focul le-a cuprins,
Scos-am apa, și într-ajutor acum le vin întins!
Pe-Akropole sosesc, pe bătrânii fuduli să-i zbor,
Ce peste-o sută de-ocale de lemne cară de zor,
De zici c-o să-ncingă baia; cu jăratec și fum
Amenințând „ticăloasele“ că ele vor fi scrum.
O, Ateno, de nu le-aș vedea pe ele arse de vii,
Ci cum de război Elada și pe cetățeni i-or mântui!
De dragul lor mă-înstăpânii pe-al tău tezaur[14],
De-oraș salvatoareo, zeiță cu chivăra de-aur!
Te chem să cari apă cu noi, o, Tritoghéneie,
De vreunul le-ar da foc. Ci pe noi ne-ngăduie!

Dar colo ce-i? Ah, bărbați de tot nemernici!
Căci asta n-ar face-o ăi buni ori ăi cucernici.

(*Bătrânii și femeile se luptă între ei.*)
CORUL BĂTRÂNILOR Neașteptat e ce văd: la porți femeile vin roi!
CORUL FEMEILOR Chiar îți părem multe? De ce te temi de noi?
Nici a mia noastră parte n-o vezi încă, să știi.

CORUL BĂTRÂNILOR O, Fedrías, să le-ngăduim zicând atâtea neghiobii?
Să le-ndoim spinările cu bâta n-ar fi acu mai bine?
CORUL FEMEILOR Jos vedrele să dăm, pentru ca, de vreunul vine
Să mă-nșface, în cale să nu-mi stea nimica.
CORUL BĂTRÂNILOR De le-ai fi pocnit peste fălci doar atâtica,
N-ar mai fi avut glas, cum pățit-a Bupalos[15], pe zeu!
CORUL FEMEILOR Și numai să lovească careva! De pază-s eu! (*O femeie către un bătrân agresiv, încercând să-l apuce de testicule:*)
M-ocup ca niciodat-o târfă să te mai ia de bile!
CORUL BĂTRÂNILOR De nu taci, căruntețea ți-o lipsesc de zile! (*Bătrânul dă să lovească.*)
CORUL FEMEILOR (*Stratylida vorbind despre sine*) Atinge-o tu pe Stratylida doar în joc...
CORUL BĂTRÂNILOR Ei, ce-mi faci, de-i frâng încheietura la mijlóc?
CORUL FEMEILOR (*mai multe în cor*) Îți dau afară mațele și tot ce ai în piept.
CORUL BĂTRÂNILOR Decât Euripide nu există poet mai înțelept!
„Ca femeia nu găsim, zicea, făptur-așa nerușinată."
CORUL FEMEILOR Rodippe dragă, vadra cu-apă s-o urcăm îndată!
CORUL BĂTRÂNILOR De ce, blestemato, cu-apă încoace mi te sui?
CORUL FEMEILOR (*Rodippe*) Dar tu, mormânt viu, cu foc? Vrei să devii frigărui?
CORUL BĂTRÂNILOR Rug am clădit să-ți perpelesc prietenele tale.
CORUL FEMEILOR Și eu, ca rugul să ți-l sting, îți ies cu apă-n cale.
CORUL BĂTRÂNILOR Să stingi vrei focul meu?
CORUL FEMEILOR Ce va fi ți-arăt acuma eu!
CORUL BĂTRÂNILOR Am nădejde că pe tine pe grătar te pun!
CORUL FEMEILOR Iar eu ți-oi face baie, numai de-ai săpun!
CORUL BĂTRÂNILOR Baie, lepădătur-a firii?
CORUL FEMEILOR Baie, de-aia cum fac mirii.
CORUL BĂTRÂNILOR (*între ei*) Auzi ce-obrăznicie?
CORUL FEMEILOR S-o spun îs liberă și vie!
CORUL BĂTRÂNILOR O să te las eu făr' de glas!
CORUL FEMEILOR Jurat din tine nu va mai fi nici pas!

CORUL BĂTRÂNILOR Foc, foc dați-i la cosițe!
CORUL FEMEILOR (*către copăile cu apă pe care le varsă peste bătrâni*) Hai la treabă, copăițe!
CORUL BĂTRÂNILOR (*udați și cu focul stins*) Aoleu, necazu-i mare!
CORUL FEMEILOR Nu cumva ți-era cald tare?
CORUL BĂTRÂNILOR De unde cald? Ce faci? Nu-te-oprești?
CORUL FEMEILOR Doar te stropesc, că poate ai să crești!
CORUL BĂTRÂNILOR Tremur, dârdâi, în ape reci mă scald!
CORUL FEMEILOR Foc n-ai? Să-ți țină el de cald! (*Femeile se retrag.*)

SCENA 8

(*Intră magistratul.*)

MAGISTRATUL Oare nu s-a vădit limpede neobrăzarea femeilor, când cu zarva cu timpanele și cu praznicele dese în cinstea lui Bacchus? Dar cu sărbătoarea lui Adonis de pe acoperișuri?[16] Cândva eram în Adunare: vorbea acolo Demostrat tare – rău moment! –, zicea să ridicăm pânzele spre Sicilia; femeia din vecini dănțuia și striga: „Vai, vai, Adonis!“ Demostrat zbiera dement: „Să recrutăm osteni din Zakynthos!“ Ea, cherchelită pe acoperiș și lovindu-se în piept, se tânguia: „Adonis, Adonis!“ Și așa a fost silit să amuțească de gălăgia femeilor – (*aparte*) ...demagogul ăla furios și blestemat![17] Iată ce fel de nerușinări au comis ele!

CORUL BĂTRÂNILOR (*vorbește Drakes*) Și ce-ai zice dacă ai afla și de purtarea lor sfruntată de acum? Ne sfidează cu de toate și pe deasupra ne-au și turnat apă-n cap, încât acum ne scuturăm țoalele de parcă am fi făcut pe noi!

MAGISTRATUL Pe Poseidon, și pe drept cuvânt ne batjocoresc! Când noi înșine îngăduim femeilor să facă numai rele și le învățăm să fie neobrăzate, ideile astea ale lor dau rod cu toate. Uite cum vorbim cu meșterii: „Meștere aurar, zice unul, ai făcut un colier pe care nevastă-mea, pe când dansa seara, l-a stricat: i-a ieșit cârligul din lăcaș. Acum eu trebuie să plec din cetate la Salamina. Tu însă, dacă ai vreme, du-te pe seară la nevastă-mea în oraș și fă tot ce poți ca să-i potrivești cârligul în al ei lăcaș!“

Altul îi vorbește cizmarului, băiat tânăr și cu mădularul măricel: „Măi cizmar, la picioarele neveste-mii bareta sandalei îi roade al ei delicat degețel... Treci pe la prânz și pe ea lărgește-o, ca să fie mai puțin strâmtă.“ Și iată ocara pe care am pățit-o eu însumi: în calitate de magistrat, fiind nevoie să scot bani din vistierie, pentru ca matrozul nostru lăsat fără vâslă să nu fie, m-am trezit alungat de femei dincolo de porți!

Dar nu-i momentul să dormim! Aduceți rângile, hai, ca să pun mâna pe obrăznicăturile alea! (*Către un slujitor:*) De ce caști gura, mizerabile? Unde te zgâiești, fără să-ți vezi treaba? Te uiți după o cârciumă? Trebuie să punem rângi sub porți ca să le smulgem. Și eu, împreună cu voi, apuc ranga, să nu fie degeaba.

SCENA 9

(*Intră Lysistrata.*)

LYSISTRATA Nu mai folosiți rângile! Sosesc cu bună credință.
Nu de rângi avem nevoie, ci de minte și chibzuință.

MAGISTRATUL Adevărat, ticăloaso?
Unde-i polițistul? Prinde-o și leagă-i mâinile fără preget!

LYSISTRATA Pe Artemis, o să plângă vardistu' ce mă va atinge doar c-un deget!

MAGISTRATUL (*către polițist*) Te temi, prostovane? N-o prindeți de mijloc și împreună n-oți putea-o ține?

ALTĂ FEMEIE (*către polițist*) Pe-Atena, doar să pui mâna pe ea, că te calc pân' te ușurezi pe tine!

MAGISTRATUL ...„Pân' te ușurezi pe tine“? Unde-i ălălalt vardist?
Leag-o pe asta dintâi, fiindcă gura-i meliță cât zece!

LYSISTRATA Atinge-o, și-o să-ți pui pe fălci un prișniț rece!

MAGISTRATUL Asta ce-a fost? Unde mi-ești, vardist?
Prinde-o! Să nu fugă-i a mea vrere!

ALTĂ FEMEIE Pe-Artemis, de o atingi, părul ți-oi smulge, să țipi de durere! (*Polițistul fuge.*)

MAGISTRATUL Vai, nefericitul de mine! M-a lăsat polițaiul baltă.
Dar nu se poate să fim înfrânți de femei! (*Fluieră și vin alți polițiști.*)
Formați linia de bătaie! Haide, saltă!

LYSISTRATA Pe cele două zeițe, aflați că înăuntru avem
Patru batalioane de dârze și-narmate femei...
Uite-le, ne vine oastea!
MAGISTRATUL Hai, răsuciți-le mâinile la spate, legați-le pe astea!
LYSISTRATA (*le îndeamnă la luptă pe femei pe tonul din tragedii. Femeile ies din cetate cu bețe, cratițe, coșuri, fuse și îi pocnesc pe polițiști*) O, surori-de-arme semețe,
O, voi, de fasole-ovăz-și-semințe-precupețe,
O, voi, de trei ori-vânzătoare de-usturoi,
De-plăcinte-și-de-orice-soi,
Nu trageți, nu păliți cu spor,
Nu săriți în bătălie într-ajutor?
Nu-i ocărâți laolaltă cu mine,
Nu vă lipsiți voi de rușine?
Hai, ieșiți dintre metereze,
O, voi, femei viteze!
(*Polițiștii dau înapoi. Unii fug, alții gem, la pământ, loviți.*)
Opriți-vă! Încetați! Pe morți nu-i dezbrăcați![18]
MAGISTRATUL Vai mie, ce mai bătaie!
Arcașii mei au făcut-o de oaie!
LYSISTRATA Da' ce credeai, că lupți cu niște sclave? N-au și femeile-energie?
MAGISTRATUL Și-ncă ce, (*aparte*) mai ales la tocmeală-n vreo prăvălie!

SCENA 10

(*Revin bătrânii uzi și loviți. Femeile rămân prezente.*)

CORUL BĂTRÂNILOR O, magistrat al patriei, multe cuvinte irosit-ai!
Tu cu fiarele cumplite de ce-acum la vorbă stai?
Nu știi că muierile ne-au tras grozavă spălătură,
Deși n-aveam săpun, iar țoalele ni-s toate-o udătură?
CORUL FEMEILOR Nu-i bine să ridici mâna asupra aproapelui degeaba!
Iar de faci asta, să ai ochiu-nvinețit e musai treaba.

Totuși eu, una, precum fata cuminte aici aș fi rămas,
Fără să-ndurerez pe nimeni, făr-să fac un pas,
De n-aș fi fost zădărâtă din cuib ca viespile!

CORUL BĂTRÂNILOR (*vorbesc cu magistratul*) Zeus, dar noi cum să ne descurcăm cu bestiile?
Faptele astea îngăduință n-au. Însă-i bine
Ca tu să cercetezi acum cu mine
Ce-au avut în gândul lor femeile alea,
Când ocupară sfânta stâncă, unde-i Akropolea.
Ci întreabă-le, nu te lăsa, fă-le dojenile toate,
Căci a nu iscodi de rușine-i peste poate.

SCENA 11

(*Magistratul se adresează Lysistratei.*)

MAGISTRATUL Mai întâi aceasta, pe Zeus, vreau să aflu: oare ce ați avut în minte când ne-ați închis intrarea în Akropole cu drugi de fier?

LYSISTRATA Pentru ca să păstrăm banii neatinși și să nu faceți, avându-i, războl.

MAGISTRATUL Din cauza banilor ne războim?

LYSISTRATA Toate-s cu banii amestecate. De pildă, ca Peisandros[19] și demnitarii să poată fura, mereu s-a făcut tămbălău că vor bani. Treaba lor; oricum banii ăștia nu-i vor mai lua!

MAGISTRATUL (*tace un moment, apoi reia*) Dar cu banii ce-o să faceți mai apoi?

LYSISTRATA Vrei să știi? O să-i chivernisim chiar noi.

MAGISTRATUL Voi să ne chivernisiți toți banii?

LYSISTRATA Ce-i rău în asta?
Nu vi-i chivernisim acasă-n toți anii?

MAGISTRATUL Nu-i tot la fel!

LYSISTRATA Cum nu-i la fel?

MAGISTRATUL Banii ăștia-s la război meniți.

LYSISTRATA De-aia nu vrem să-i folosiți.

MAGISTRATUL Dar cetatea cum vom salva-o făr' de război?

LYSISTRATA Ei bine, o să vă salvăm chiar noi!

MAGISTRATUL Voi?

LYSISTRATA Noi!

MAGISTRATUL E cumplit ce-aud, pe zei!

LYSISTRATA Vei fi salvat, deși nu vrei.

MAGISTRATUL Spui ceva-nfricoșător!

LYSISTRATA Te mânii, deși-i folositor.

MAGISTRATUL Dar legea se împotrivește!

LYSISTRATA Ba fapta noastră mântuiește.

MAGISTRATUL Chiar de nu simțim nevoia?

LYSISTRATA De-asta încă și mai mult mi-e voia!

MAGISTRATUL Dar de război și pace vă pasă de când?

LYSISTRATA O să-ți lămuresc acuși-acuși ce-am în gând.

MAGISTRATUL Ca să nu plângi, fuga, lămurește-mi, hai!

LYSISTRATA (*magistratul dă s-o apuce*) Ascultă deci... Dar cu mâinile acasă stai!

MAGISTRATUL Să mi le țin e greu, că-s de mânie rău turbat.

ALTĂ FEMEIE (*către Lysistrata*) De nu stă locului, o să plângă el îndat'!

MAGISTRATUL (*către femeia vârstnică*) Piază rea, babo, ție însăți tu să-ți fii! (*Către Lysistrata:*)
Iar tu, astalaltă, începe, zi!

LYSISTRATA Asta și fac. Noi am îndurat războiul de dinainte al bărbaților și ce-a fost mai devreme, mulțumită cumpătării noastre; căci nu ne-ați îngăduit să spunem nici pâs, deși deloc nu ne-a făcut bucurie. Pricepeam bine ce era cu voi și, de multe ori, pe când stăteam în casă, vă auzeam cum plănuiați astă neghiobie. În sufletul nostru era numai durere, dar vă întrebam cu zâmbetul pe buze: „Oare ce-ați chibzuit în Adunarea poporului să se înscrie pe stelă azi va fi o pace?“ „Ce-ți veni cu asta?“ soțul face. Nu va tăcea atunci soția? Eu, una, am tăcut.

ALTĂ FEMEIE N-aș fi tăcut eu, una!

MAGISTRATUL O să gemi, de nu taci acuma!

LYSISTRATA Prin urmare, eu am tăcut acolo, în casă. Aflu apoi de un alt plan încă și mai prost, pus pe masă. Întreb: „Oare cum de faceți una ca asta, atât de fără rost, bărbate, pe-Afrodita?“ El,

uitându-se urât, zice: „De nu-ți vezi de tors și țesut, o să te vaiți îndelung! Războiul îi al bărbaților meșteșug! poetul grăit-a.“[20]

MAGISTRATUL Și-i adevărat, pe Zeus!

LYSISTRATA Cum adevărat, prăpăditule? Când plănuiți rău, nu vă era îngăduit să luați o hotărâre însemnată! Pe urmă vă auzeam văitându-vă în gura mare, câtu-i ulița de lată: „N-a mai rămas nici un bărbat în țară!“ „Da, chiar nici unul, pe zei!“ Așa că m-am gândit ca, împreună cu femeile strânse aici, să nu las Elada să piară. Până când ar trebui să mai așteptăm, domnii mei? Dacă, așadar, când spunem lucruri vrednice veți vrea să ne ascultați și să tăceți și voi, așa cum am tăcut și noi, am putea să vă facem un mare bine.

MAGISTRATUL Voi, nouă? E o grozăvie ce spui, de neîndurat pentru mine!

LYSISTRATA Ia taci! Acuma eu grăiesc.

MAGISTRATUL Eu să tac, și tu, care-ți porți părul sub maramă, să vorbești? Nu, cât trăiesc!

LYSISTRATA (*dându-i marama ei din cap*) Dacă asta-i ce ai împotriva mea, poftim de-mi ia marama, leagă-ți-o și taci; și mai ia și coșulețul ăsta, apoi pune-ți cingătoarea, scarmănă lâna și înfulecă fasole: „Războiul îi meșteșugul femeilor“, na!

SCENA 12

CORUL FEMEILOR (*femeile în vârstă reintră în scenă*) Vedrele cu-apă, hai, dragelor, lăsați-le jos,
Ca pe rând noi suratelor să le fim de folos!
— Eu niciodată nu voi obosi să dănțuiesc de zor
Și nici, ostenită, nu voi geme: vai, genunchii mă dor!
Cu fetele merg, mă-nțeleg, căci au har, curaj, minte,
Vrednicia-i a lor toată și de cetate și-aduc aminte.
O, înțepătoare ca niște urzici, bunice viteze, (*împreună*)
Mâniați-vă, nu vă pleoștiți, păziți, fiți treze!
Iar dacă dulcele Eros și-a lui mamă, cipriota zeiță,
Ne-ar insufla în sâni și între coapse dorință,

Și dacă apoi bărbaților le-ar învârtoșa-o tare,
Fie ca printre greci să ni se spună „de luptă stricătoare“!
MAGISTRATUL Și de făcut veți face ce?
LYSISTRATA Mai întâi, să oprim pe oricine e
Pus să se-nvârtă cu arme, turbat pe bune.
ALTĂ FEMEIE Chiar așa, pe-Afrodita cea ieșită din spume!
LYSISTRATA Acum se plimbă-n piață cu-platoșă ca la bal mascat[21],
Chiar și când cumpără fasole, ulcele și păsat.
MAGISTRATUL Dar vitejii așa tre' să facă, pe toți ai mei zei!
LYSISTRATA E de râs a cumpăra hamsii cu pavăza-n cârcă
și-o gorgonă pe fața ei!
ALTĂ FEMEIE Eu tocmai văzui un șef pletos de escadron călare,
Vârând în coif terciul cumpărat de la mam'mare!
Un altul ce-și scutura scutul și lancea, un trac,
Că nici Tereus[22] nu era chiar așa de drac,
Pe-o precupeață speriind, smochinele-i le-a-nfulecat!
MAGISTRATUL Bine, dar cum veți opri relele descurcând ce-i încurcat?
LYSISTRATA Cum facem cu un ghem de ață, când s-ar încurca: îl luăm, îl despărțim pe sub fus petrecând un capăt aici, altul colo; la fel vom descâlci și războiul ăsta, de vă-nvoiți: Prin soli punându-i pe-adversari pe unu-aici, pe altul colo – numai să stea despărțiți.
MAGISTRATUL Veți opri relele luând ca pildă fire, gheme și fuse, femeie fără minte?
LYSISTRATA De-aveți chibzuință, pe toate le-ați rândui la firele noastre luând aminte!
MAGISTRATUL Cum așa? Arată!
LYSISTRATA Mai întâi, precum facem cu lâna tunsă pe care-o spălăm în apărie și smulgem din ea orice murdărie, ar trebui să-i plesnim bine cu vergile și să-i desprindem pe netrebnicii care se țin ca scaiul de ea. Și pe cei care-s cu ăștia încurcați și de slujbe lipiți așa, ar trebui să-i luăm la mână și să le descâlcim capetele precum facem cu firele de lână; apoi să-i țesălăm pe toți cetățenii, puși într-un coș mare, fără de sfadă, amestecându-i acolo și pe meteci,

și pe oricare – fie străin, fie oaspete al vostru, ce-ar aduce foloase ăstui pământ. Iar apoi coloniile toate, câte le avem, să le deosebim ca fiind niște smocuri de la noi scoase; și aducând smocurile încoace să le punem în adunare și, făcând din ele un singur caier mare, să-i țesem din el Poporului mândru veșmânt.

MAGISTRATUL Nu-i cumplit că femeile „plesnesc cu vergi și fac caiere“, când
De război lor nu le-a păsat nicicând?

LYSISTRATA Ba da, de mai mult de două ori ne-a păsat!
Mai întâi născut-am copilul, apoi l-am trimis soldat.

MAGISTRATUL Taci, nu-mi spune lucruri rele-n față!

LYSISTRATA Apoi în junețe, când e să ne bucurăm de viață,
Singure dormim, că ni-s soții ostași. Ce-i cu noi, lasă!
Le plâng însă pe cele care, fete, îmbătrânesc în casă.

MAGISTRATUL Bărbații oare nu-mbătrânesc și ei?

LYSISTRATA Ba da, dar nu-i la fel ca la femei!
Vine unul cărunt bine și soață își ia o fătucă.
Dar timpul femeii repede trece; iar de nu-l apucă,
Nimeni n-o mai vrea. Stă, dându-și în bobi, de prisos.

MAGISTRATUL Dar oricare bărbat e încă viguros...

LYSISTRATA (*furioasă*) Tu ce-ai pățit, de nu mai mori odat'?
Loc se găsește-n cimitir. Doar cumpără-ți urna!
Coliva o fac eu. Ia asta, fă-ți cununa! (*Îi aruncă niște flori.*)

ALTĂ FEMEIE Panglici de-nmormântare de la mine ia-le!

LYSISTRATA Ia și coroana asta. De ce-ai nevoie? Ce poftești matale?
În barca lui Charon, fuga! Că al morților luntraș
Te cheamă să te ducă, iar tu nicicum nu-l lași! (*Îl udă.*)

MAGISTRATUL Nu cumva tre' să-ndur chiar ăst lucru crunt?...
La magistrați merg să arăt halu-n care sunt. (*Își scutură hainele ude.*)

LYSISTRATA Ne-acuzi cumva că pe năsălie încă nu te-am pus?
Abia-n a treia zi, în zori, e vremea să fii dus.[23] (*Lysistrata iese.*)

SCENA 13

CORUL BĂTRÂNILOR (*corifeul*) Nu mai e rost de dormit pentru cine
Om liber e. Prieteni, veniți cu mine!
Căci deja cred că adulmec grozăvia
Și cel mai mult miros tirania lui Hippia[24].
Mă tem să nu vină spartanii-ncoace,
La Kleisthenes[25], și să le-ațâțe pe femei, dușmance
Zeilor, ca prin vicleșug gologanii toți să ni-i ia,
Chiar ș-ăia din care noi trăim – adică simbria.[26]
E jale cum împroașcă cetățenii cu sudalme
Și că vorbesc, muieri fiind, de coifuri și arme,
Iar cu lakedemonii, auzi, vor să ne facă fârtați,
Ăia-n care mă-ncred ca-n niște lupi turbați![27]
Da, la o tiranie țintind urziră ele totul.
Dar nu mă vor supune, ci-mi păzesc eu bine locul.
„Sabia-n ram de mirt voi purta-o“[28]-n ăst ceas,
Și-armat, cu-Aristogeiton voi colinda la pas
În piață și-alăturea-i voi fi. Îmi dă eroul ajutorul tot,
S-o pocnesc pe babă, zeilor dușmancă, chiar peste bot!
CORUL FEMEILOR (*corifeul*) Zău? N-o să te mai cunoască mă-ta, acasă de-i veni!
Dar să dăm jos astea-ntâi, bătrâne cu plete colilii! (*Dau jos vedrele cu apă.*)
Începem, oameni buni, pentru cetate vorbe de folos;
Firesc e, căci delicată m-a crescut ea și frumos.
Și eu duceam cutia cu sfintele-odoare, la ani șapte;
La zece ani, Artemidei turta-i găteam, de miere și lapte;
Și cu rochie de șofran jucam pe-ursoaica, eu, o copiliță
Frumoasă, și purtam șiragul de măsline pentru cea zeiță.
Așa-i că merit acum să dau cetății-o povață?
Iar de vreau măsuri mai bune decât astea de față,
Nu-mi arătați, bărbați, nici pizma asta, nici ura,
Chiar dacă, dreptu-i, doar de femeie am făptura.
Părtașă-s la comuna-avuție. Căci eu nasc bărbați.
Voi n-aveți drept, josnici bătrâni, de când datu-ați

Avuția strămoșească din vremea războaielor mede,
Fără a umple-o înapoi din dări, că abia de se mai vede...
Ce? Tot mai cârtești? Nu-mi mai spori mie ofu',
Că-ți mut falca, de ți-oi trosni una cu pantofu'!

CORUL BĂTRÂNILOR (*corifeul*) Nu-i ce-aud încă o năprasnică sfruntare?
Și crește beleaua, sporește mai mare.
Dar la ăst ceas, la astă gravă bătaie
Soseasc-orice bărbat ce înc-are coaie!
Tunica jos s-o dăm, încât bărbat pe bărbat
Să-l adulmece bine, nu-n rufe să stea-nfășat.
Hai, picioare de lup, câți furăm la regimente,
La Leipsydrion, ca juni în cantonamente,
Acum din nou tre' să zburăm fără zăbavă
Și trupul iarăși tânăr să fie și de ispravă!
Căci de vom ceda femeilor fie și-o zdreanță,
În veci de veci nu le va lipsi vreo cutezanță.
Ci nave pune-vor mâna ca să meșterească
Și vor porni cu ele să ni se-mpotrivească,
Cum făcu odată regina Artemisía[29].
Iar dacă mai mult le-ar atrage cavalería,
De cavalerii noștri fi-va jale, drept îți zic eu,
Căci femeia – asta-i e firea – ne-ncalecă mereu.
Și nici nu i-ai scăpa cu fuga; pildă Amazoanele-ai,
De Mikon pictate, cum pe bărbați îi pocnesc de pe cai.
Ci trebuie femeilor ăstora, înainte de fug,
Precum robilor, să le vârâm bine cefele-n jug.

CORUL FEMEILOR Pe zeițe, dacă mă stârnești, la rândul meu
I-oi da mâniei drumul! Acuși o să țipi din greu
După vecini, când vei rămâne chel și fără barbă.
Și noi, femei, tunica jos s-o dăm degrabă,
Ca „s-adulmecăm femei“, gata cu dinții să lupte
Cu turbare! Cutează vreunul să mă înfrunte?
Nici usturoi n-o să mai înghită la armată,
Nici fasole, să n-adoarmă-n jilț la judecată![30]

O vorbă rea de spui, și ți-o iei tu pe cocoașă,
Și pentru relele toate o să-ți fiu eu moașă.
Căci nu mă sinchisesc să vă aud vorbăria,
De vor fi cu mine Lampito și draga tebană, Ismenía.
Putere n-ai, nici dacă de șapte ori vei decreta
Tu, cel urât de toți și de cei megieși cu țara ta!
Ieri făcui Artemidei praznic și din vecini chemai
Amica ălor mici, dorită și... țiparul... dorit și mai dihai.
Dar beoțienii nu putură să le trimită-ncoace.
Pricina? Numai decretele tale dobitoace.
Și nu cred că de decretele-astea te vei lăsa ușor,
Înainte să-ți frâng gâtul și să te-nșfac de-un picior!
(*Se încaieră și femeile îi alungă pe bătrâni.*)

SCENA 14

(*Intră Lysistrata, agitată.*)

CORUL FEMEILOR (*corifeul*) O, tu, „a gândului și-a faptei măreață regină“[31], de ce-mi ieșiși cu figura asta cernită de necaz?

LYSISTRATA Muierile care fac prostii și mintea femeiască-s de vină: îmi răpesc tot curajul și fac să mă frământ fără răgaz!

CORUL FEMEILOR Ce tot spui? Chiar așa-i?

LYSISTRATA Da, e adevărul, adevărul numai!

CORUL FEMEILOR Ce-i așa de groază? Dezvăluie prietenelor tale!

LYSISTRATA „Să-ți zic mi-e rușine, să tac e greu tare!“[32]

CORUL FEMEILOR Nu-mi ascunde, de-ar fi răul mare ori mic!

LYSISTRATA (*după un moment de tăcere*) Na, vrem împreunare, asta ca pe scurt să-ți zic!

CORUL FEMEILOR Împreunare? Uau, pe Zeus, ura!

LYSISTRATA Ce ai cu Zeus? Faptele-s astea, iar eu, una, să le țin pe femei de bărbați departe încerc în van! Fiindcă ele fug care-ncotro din cetate. Pe prima am prins-o strecurându-se printr-o bortă-n zid, pe unde-i templul lui Pan; pe a doua – pitulându-se de după un scripete cu care se scoate apă din puț; a treia a dezertat pur

și simplu; pe a patra, care se gândea deja să zboare jos, la bordelul lui Orsioloh, călare pe-un struț, abia am tras-o de păr înapoi. Și toate, ca să fugă acasă, aduc pretexte – roi! Uite, deja vine una dintre ele! Alo! Tu încotro ești pornită?

PRIMA FEMEIE Acasă, unde am niște lână de Milet, de molii păgubită.

LYSISTRATA Ce molii? Nu vii-napoi pe dat'?

PRIMA FEMEIE Ba vin degrabă, doar să-mi întind lâna-n pat!

LYSISTRATA Ba nu ți-o-ntinzi deloc și nu pleci fără voie!

PRIMA FEMEIE S-o las să piară, lâna?

LYSISTRATA Da, de-i nevoie!

A DOUA FEMEIE Vai de mine, acasă lăsai tulpina de nalbă
Nemelițată.

LYSISTRATA Uite-o și p-asta: fuge dup-o tulpină nespălată!
Făr-amânare întoarce-te la noi!

A DOUA FEMEIE Pe-Afrodita, doar pielița să i-o trag și-s înapoi!

LYSISTRATA Drac împielițat! Dacă te-apuci de asta tu,
Alta va voi același lucru. Nu? (*Femeia se întoarce.*)

A TREIA FEMEIE Artemido, ajută-mi să nu nasc înainte de soroc,
Ca să pot ajunge într-un mai puțin sfânt loc!

LYSISTRATA Ce povestești?

A TREIA FEMEIE O să nasc pe dată.

LYSISTRATA Dar ieri nu erai însărcinată!

A TREIA FEMEIE Sunt azi.
Dă-mi drumu-acasă, la moașă, fată,
Cât de repede se poate.

LYSISTRATA Ce-s prostiile astea toate? (*O pipăie pe burtă.*)
Ce-ai aicea tare?

A TREIA FEMEIE E... un băiețel destul de mare.

LYSISTRATA Aiurea! Ci pare a fi de metal, ceva scobit...
...Dă să văd ce ai pitit... (*Se uită sub rochia femeii.*)
O, ai coifu-Atenei, fecioara fără pată!
Nenorocito! Ziceai că ești însărcinată?

A TREIA FEMEIE Chiar și sunt, da.

LYSISTRATA Dar coiful de ce l-ai luat așa?

A TREIA FEMEIE Ca, de m-ar prinde nașterea pe-Akropole-încă,
Să pot naște în coif, și nu pe sacra stâncă,
Precum porumbițele ce-n cuib ouăle fac.
LYSISTRATA Pretextul ăsta pune tuturor capac!
Dar ziua cu botezul[33] coifu... ăă... copilului n-o aștepți pe loc?
A TREIA FEMEIE Nu, că eu aicea nici nu pot dormi deloc...
LYSISTRATA Cum așa, să-mi spui!
A TREIA FEMEIE De când pe șarpele păzitor al templului văzui.[34]
PRIMA FEMEIE Pe mine de nesomn m-omoară buha Atenei, care
Strigă „uhu, uhu, uhu!“ fără-ncetare.
LYSISTRATA Nefericitelor, încetați odată cu minunile de acest soi! Pesemne că vă doriți acasă bărbații, dar credeți că eu pe al meu nu mi-l doresc? Numai eu știu cât de cumplite nopți pătimesc. Dar stăpâniți-vă, brave femei, și chinul nostru nu va dura. Căci există un oracol cum că, dacă nu apare vrajba între noi, vom câștiga. Iată oracolul:
PRIMA FEMEIE Zi! Ce spune oare?
LYSISTRATA (*rostește ca în extaz profetic*) Tăcere!
„Numai atunci a relelor va fi-ncetare,
Când rândunelele zbura-vor într-un loc aparte,
Fugind de pupezoi, de mădular ținându-se departe,
Iar pe cele de dedesubt deasupra le va fi pus
Zeus, care tună din norii grei de sus...“
A DOUA FEMEIE Adică noi... peste bărbați vom fi diseară?
LYSISTRATA „Dar, de s-or certa rândunelele și din templu afară
Vor zbura, isprăvitu-s-a cu orice păsărică,
Cea care face desfătarea mare, și nu mică.“
A TREIA FEMEIE Oracolul e limpede, zău!
LYSISTRATA Pe zei, vă cer să nu fim slabe, învinse fiind de rău!
Căci oracolul să-l trădăm, suratelor, e de rușine;
Ci, făr-a pregeta, hai, în cetate, și să ne ținem bine.
(*Lysistrata iese, însoțită de femei.*)

SCENA 15

(*Revin bătrânii.*)

CORUL BĂTRÂNILOR (*corifeul*) O poveste vreau să vă spun, rostită
Pe când eram încă copil, de mine-auzită.
A fost odată unul, Melanion, tânăr în etate
De nuntire fugind, ajunse-n pustietate,
Și locui în munți mai departe viața toată,
Vânând iepuri și întinzând capcane roată.
Și avea și-un câine ce-i era de mult folos,
Iar acasă din ură nu s-a mai întors.
De-atâta scârbă de femei era acela plin;
Și noi, înțelepții, decât el suntem nu mai puțin.
(*Un bărbat face brusc un gest obscen înspre femei.*)
— Hai, vreau să te las grea, mamaie!

CORUL FEMEILOR — Oho, nu ceapa ochii-o să ți-i moaie!

CORUL BĂTRÂNILOR — Mă dau la tine să te-ntind pe preș!

CORUL FEMEILOR — Nu ești decât un păros și mare leș!

CORUL BĂTRÂNILOR (*corifeul*) Păros fost-a și Mironide, aspru, bărbătos,
Pentru toți din jur era el dușmănos,
La fel a fost și Formion...

CORUL FEMEILOR (*corifeul*) Ăstui Melanion potrivnică
O poveste și fata are să zică,
Despre Timon[35], care, fără sălaș, viața
A dus-o printre ruine, ferindu-și fața,
Bucățică ruptă parc-era din iad.
De la el asupră-vă blestemele tot cad.
Dar femeilor le fu prieten drag...
Acela vouă, bărbați haini, vă-ntoarce ura.
(*Un bătrân vrea să prindă o femeie și să-i ridice rochia.*)
Alo, tu vrei acuma să-ți mut gura?

CORUL BĂTRÂNILOR (*un bătrân*) Defel, ci mă tem de tine ca de foc!

CORUL FEMEILOR (*o femeie*) Ori să te pocnesc la țurloaie-n loc?
(*Femeia își suflecă rochia, ca spre a lovi cu picioarele.*)

CORUL BĂTRÂNILOR (*un bătrân*) Ai grijă: să nu-mi arăți păsărica-ți
de acasă!
CORUL FEMEILOR (*o femeie*) Chiar de-s în vârstă, tu n-o vei zări nerasă!
(*Bătrânii ies.*)

SCENA 16

(*Reintră Lysistrata, Myrrina și alte femei tinere.*)

LYSISTRATA Alo, alo, femei, repede-ncoace, la mine!
ALTĂ FEMEIE Ce-i? De ce tot strigi? Vorbește!
LYSISTRATA Un bărbat; parcă-i lovit de streche: uite-l, vine...
În mrejele-Afroditei pare prins vârtos...
MYRRINA O, stăpână peste Cipru, Citera și Paphós,
Să-ți fie drept gândul ce-l ai cu noi!
ALTĂ FEMEIE Unde-i? Cine-i?
LYSISTRATA Uite-l, lângă templul lui Démeter Chloí.
MYRRINA Așa-i!
ALTĂ FEMEIE Cine-i?
LYSISTRATA Priviți-l! Îl cunoașteți vreuna dintre voi?
MYRRINA Pe Zeus, îl cunosc chiar eu!
E Kinesias chiar, bărbatu-meu!
LYSISTRATA Ocupă-te să-l stârnești, să-l pui pe frigare,
Să-l săruți și să-i refuzi orice sărutare;
Totul dă-i, în afară de ce știe cupa jurată.
MYRRINA Da, sigur, de îndată.
LYSISTRATA Și eu îl voi stârni, venindu-ți într-ajutor!
Să-l perpelim laolaltă pe băiat la ceva focșor,
Iar celelalte, hai, repede plecați!

SCENA 17

KINESIAS (*cu un falus erect sub veșmânt și ducând un copil mic într-un
cărucior. Îl urmează un sclav.*)
Vai, sărmanul de mine, mai că plesnesc,
Și ca întins pe roată, așa mă canonesc!

LYSISTRATA Alo, cine-a trecut de straj-aici?
KINESIAS Sunt eu.
LYSISTRATA (*îl privește cu atenție*) Bărbat ești?
KINESIAS Bărbat, cum zici.
LYSISTRATA Nu dispari de aicea prin urmare?
KINESIAS Da' tu, că mă alungi, cine-oi fi oare?
LYSISTRATA Paznic mi-s, de zi.
KINESIAS Pe Myrrina cheam-o, bună-mi fii!
LYSISTRATA Da' tu cine oi fi, neavenite?
KINESIAS Soțul ei, Kinesias, Paionide!
LYSISTRATA A, să trăiești! Ai un nume strălucit
Printre noi și defel nu ești nepomenit!
Căci de tine amintește soața neîncetat,
Fie că un măr sau un ou ar avea ea de mâncat:
„Să aibă parte și Kinesias, zice ea, de ele!"
KINESIAS Oh, păcatele mele!
LYSISTRATA Iar când despre bărbați vine vorba, nimenea,
Zice nevastă-ta, de Kinesias nu stă alăturea.
KINESIAS Hai, cheam-o!
LYSISTRATA Ceva și mie-mi dai?
KINESIAS Am asta (*arată spre sex*) și, de vrei, o să ai.
LYSISTRATA Bine, o chem la tine să coboare.
KINESIAS Să vină, dar, repede tare!
Că nici o bucurie nu mi-a lăsat în viață
Nevasta, de când n-o mai văd la față.
Sufăr când intru în casă și fără rost
Toate-mi apar; și nici să mănânc n-a fost
S-am poftă, căci a ei lipsă ca pe-un țap mă ține.

SCENA 18

MYRRINA (*de pe ziduri*) Îl iubesc! Dar el nu vrea iubire de la mine.
(*Către Lysistrata:*)
Nu mă chema, deci, ca să mă cobor la el!
KINESIAS Scumpă Mirinucă, de ce m-amărăști tu-n ăst fel?

Coboară-te-ncoace chiar acu'!
MYRRINA Pe Zeus, eu acolo, la tine – nu!
KINESIAS Deși te chem, tu nu-mi sosești?
MYRRINA Mă chemi tu, dar defel nu mă dorești.
KINESIAS Nu te doresc? Ba dorința mă omoară-n chin!
MYRRINA Pa!
KINESIAS Nu pleca!
Ci de copil ascultă cel puțin! (*Către copil, pe care îl zgâlțâie:*)
Tu ce-mi faci? Nu-ți chemi mămițica?
COPILUL Mami, mami, mami!
KINESIAS Tu chiar nu simți în inimă nimica?
De prunc nu ți-e milă, nelăiat
De-o săptămână și nealăptat?
MYRRINA Ba milă mi-e. Dar lui tată-su nici că-i pasă!
KINESIAS La copil vino, nefericito, altele le lasă!
MYRRINA Of, să mai fii mamă! Ce să fac? Cobor. (*Coboară.*)
KINESIAS (*aparte*) Parcă-i mai tânără și, din priviri, de zor
Scântei mi-aruncă. Iar mânia-i, tot ce zice
Împotrivă-mi dau dorinței mele bice.
MYRRINA (*ia în brațe copilul și îl sărută*) Copilaș c-un tată rău, odor cuminte,
Vin' la mami să te-alinte!
KINESIAS Soție rea, de ce-mi faci astea, de altele-ascultând,
Mie pricine dându-mi ca să mă tot plâng,
Iar tu însăți s-ai atâta amărăciune? (*Încearcă, tandru, s-o apuce. Myrrina se ferește.*)
MYRRINA Jos mâna, urâciune!
KINESIAS Tot ce-i al meu și-al tău e vraiște-acasă!
MYRRINA De astea chiar că nu îmi pasă!
KINESIAS Nu-ți pasă că lâna-i de găini împrăștiată?
MYRRINA Nu, nu-s defel îngrijorată!
KINESIAS Apoi, nici nu mai țin minte
De când uitat-ai de-ale Afroditei rituri sfinte.
Nu te-ntorci, nu-mi vii înapoi?
MYRRINA Nu, cât timp veți duce-ăst război!

KINESIAS Bine, bine, pace vrei, asta vom face!
MYRRINA (*îl îngână*) Bine, bine, pace vrei, aia voi face!
M-am jurat însă să stau aicea până' la pace.
KINESIAS Între timp, haide, culcă-te cu mine!
MYRRINA Nu, deși iubire am, ca și dorință pentru tine.
KINESIAS Iubire ai? De ce nu ești întinsă, Mirinucă?
MYRRINA Înaintea copilului, om cu creier cât o nucă?
KINESIAS (*vorbește cu sclavul*) Hai, Manes, pruncu-acasă-l du!
Ei, ce piedică mai ai acu'?
De ce nu te iubești astăzi cu mine?
MYRRINA Unde, dragă, putea-vom face-asta bine?
KINESIAS Unde? Unde-i templul lui Pan, în spate.
MYRRINA Și cum aș mai sui curată în cetate?
KINESIAS Bine: la cișmeaua Klepsidrei te vei fi spălat.
MYRRINA Voi fi deci sperjură după cele ce-am jurat?
KINESIAS Cadă pe mine! Grijă de jurământ să n-ai!
MYRRINA O clipă, să ne-aducă nouă un pat, mai stai!
KINESIAS Aș! Pământu-i îndeajuns pentru-alde noi.
MYRRINA Să mă culc pe jos cu tine, om de nobil soi?
KINESIAS (*aparte, mândru*) Nevasta mă iubește, deci; e limpede de tot... (*Sclavul aduce un pat mic.*)
MYRRINA Tu întinde-te, încât a mă dezbrăca să pot...
Ah, înc-o chestie, o pătură avem de scos!
KINESIAS O pătură? Nu-mi este de nici un folos.
MYRRINA Ba mie mi-e. Căci în pielea goală mi-e rușine.
KINESIAS Dă-mi întâi să te sărut!
MYRRINA Uite, ține! (*O sărută.*)
KINESIAS (*face semn sclavului revenit cu pătura*) Ura, pătura! A pus-o peste noi de-ndată.
MYRRINA Întinde-te, să mă dezbrac și eu odată!...
Ah, înc-o chestie, o pernă n-ai cumva?
KINESIAS N-am nevoie.
MYRRINA Ba eu chiar am de-așa ceva.
KINESIAS (*exasperat*) Mădularu-ajunge. Restu-i pierdere de vreme!
MYRRINA (*îl împinge*) Ridică-te, saltă!
KINESIAS (*se ridică, ia și perna adusă de sclav*) Totu-i pregătit, pesemne.

MYRRINA Totul?
KINESIAS Iubito, vino-ncoace, hai!
MYRRINA Uite-mi scot sutienul. Iar tu-n minte s-ai
Ca la-mpăcare să n-ajung înșelata eu!
KINESIAS Să mor, mă jur pe zeu!
MYRRINA Vai, dar n-ai maieu!
KINESIAS N-am nevoie. Vreau numai să mă fut cu tine!!
MYRRINA Desigur că așa vei face. Acușica fata vine.
KINESIAS O să mă chinuie că n-avem cearșaf înfășat...
MYRRINA Hai, scoală!
KINESIAS (*aparte*) Gata, s-a sculat!
MYRRINA (*are o cutiuță cu un unguent scump*) Ce zici, să te ung?
KINESIAS Pe Apollo, nu, nu!
MYRRINA Ba da, pe-Afrodita, fie de vrei sau nu!
KINESIAS O, Zeus, unsoarea de s-ar scurge!
MYRRINA Întinde mâna, ia și, hai, te unge!
KINESIAS Pe-Apollo, bună nu-i unsoarea asta,
De-amână iubirea cu nevasta. (*O aruncă.*)
MYRRINA Din Rodos adus-am unsoarea, vai mie!
KINESIAS Uf! Las-o naibii!
MYRRINA Spui o prostie!
KINESIAS Să crape ăla care primu-a inventat unsoarea!
MYRRINA Ia cutiuța de-alabastru, frumoasă! (*Întinde o altă cutie.*)
KINESIAS (*cu referire la sexul* Myrrinei) O altă cutiuță am, mai valoroasă...
Culcă-te, nefericito, și nu-mi adu nimica!
MYRRINA Așa voi face. Sandalele-mi dezleg eu acușica...
Însă, iubite, ca pentru pace votul tu să-ți dai... (*Se ridică și pleacă brusc.*)
KINESIAS Voi chibzui... Aoleu, stai, stai!...
M-a omorât! M-ațâță și o ia din loc după ce m-a urzicat, nevasta.
Vai mie, ce îndur! Cui să i-o trag? De cea mai frumoasă femeie-s
înșelat!... (*Își privește sexul în erecție.*) Cum s-o hrănesc pe asta?
Unde ești, codoș câinos? Dă-mi o dădacă pentru ea cu chirie!

SCENA 19

CORUL BĂTRÂNILOR (*recită emfatic, ca în tragedii*) Nefericite, la mare
rău și ananghie
Cu sufletul sfâșiat și-nșelat ajunsu-ai
Te plâng, te jelesc, o, vai, vai!
Cât de-nzestrat ești în orice privință,
Ce suflet, ce coaie, ce șale și ce târtiță!...
Și să nu i-o tragi tu ei în zori-de-zi!
KINESIAS O, Zeus, câtă suferință mă-ncolți!
CORUL BĂTRÂNILOR În halul ăsta adusu-te-a acuma
Netrebnica aia, da, nebuna!
CORUL FEMEILOR Ba multiubita și minunata!
KINESIAS Cum minunata?
Blestemata, blestemata!
CORUL BĂTRÂNILOR O, Zeus, învârte-o, zboar-o din loc,
Ca pe vreascurile aprinse de foc!
Iar apoi pe pământ să se-ntoarcă iar
Și-ndată roată să dea ăstui mădular!

SCENA 20

(*Intră solul spartan. Sub veșmânt are un sex în erecție.*)

SOLUL SPARTAN No, că a atanianilor obșteasc-adunare
Unde-i aice?
Unde-i fruncea țearii? Vești noue am a zice.
MAGISTRATUL (*îl privește atent*) Tu cine-mi ești?
Om, satir, ori altă arătare?
SOLUL Îs un sol, p-ăi doi zăi, flăcău,
Și de la Sparta sosât-am, zău,
Ca despre pace să facem învoială faină!
MAGISTRATUL Și de-aia duci o suliță sub haină?
SOLUL Nu, io defel, pă Zăús!
MAGISTRATUL Ce te sucești? Ce-mpunge de sub veșmânt în sus?
Ți s-au umflat vintrele de drum?

SOLUL Da, pe Kastor, că io mi-s om bătrân.
MAGISTRATUL Aș! Ți s-a sculat, bărbate!
SOLUL Nuuu, mie dăfel, nice pă däparte!
MAGISTRATUL Da' aia ce-i?
SOLUL No, că iaste pă băț cifrul nost'.[36]
MAGISTRATUL (*arată spre propriul sex în erecție sub veșmânt*) Și ăsta tot cifrul vostru e? Mă crezi prost?
Spune adevărul ca unuia în cunoștință!
Care-i treaba la Sparta-n astă privință?
SOLUL (*după o scurtă pauză, în șoaptă*) No, că tăte, ale nostre ș-aliaților, stau dreapte!
Nevoie mare-i să intre-n cetate[37] de la noapte!
MAGISTRATUL Cine v-a adus pe voi în ăst hal? Pan e vinovat?
SOLUL Nu, la început Lampito o fost.
Apăi fămeile den Sparta, tote ca una sângură,
La chizdă o pus lăcát.
MAGISTRATUL Și cum e?
SOLUL No, că iaste jale mare și bănat!
Coșcoviți, de parc-am duce feștile, merem, că fămeile
Nici floarea să le-o atingem nu-ngăduie-n vreun fel,
Înainte ca tăți, într-un glas, în Elada să punem capăt la război.
MAGISTRATUL Pretutindeni asta femeile-au jurat!
Acuma pricep bine.
Bun, degrabă, pentru pace trimite aici soli cu împuterniciri depline,
Iar eu alți soli voi cere consiliului să aleagă, arătându-le mădularul ăsta ca ei să ia aminte.
SOLUL No, că așe voi face. Îi fain di tăt ce ai în minte!

SCENA 21

CORUL BĂTRÂNILOR (*și-au aruncat hainele ude și sunt aproape goi și tremură*):
Decât femeia mai greu de biruit nu-s fiara și nici focul,
Și atât de nerușinat nici pardosul nu-mi strică mie jocul.

CORUL FEMEILOR Făr-a pricepe asta, te lupți cu mine, om ticălos?
Deși să mă ai prietenă bună ți-ar fi mai de folos.
CORUL BĂTRÂNILOR Ura-mi pentru femei nicicând nu mă va lăsa.
CORUL FEMEILOR Cum vrei. Acum, fiindcă ești gol, de tine-mi va păsa.
Văd că te-ai făcut de râs... Îți dau mantaua. Iată!
CORUL BĂTRÂNILOR (*se învelesc*) Nu-i rea, pe Zeus, fapta asta. Atunci pe dată
Mânat de ura oarbă mă dezbrăcai degrabă.
CORUL FEMEILOR Bărbat arată-te întâi și să nu fii de tarabă. (*Se uită cu atenție la Drakes.*)
Iar de nu m-ai necăji, „fiara“ din ochi ți-aș lua...
CORUL BĂTRÂNILOR Asta mă supăra! Inelul ăsta ia-l ca plată, hai!
Scoate gângania. Arat-o! Vai,
Că demult, pe zei, ochiul mi-a zgâriat!
CORUL FEMEILOR Oi face asta. Deși urâcios ești, măi bărbat. (*Îi scoate o muscă enormă din ochi.*)
Fii! Ce muscă mare-n ochiul tău era!
CORUL BĂTRÂNILOR De mult m-a muncit și m-a scobit așa!
Acum, că-i luată, lacrimile-mi curg bine!
CORUL FEMEILOR Ți le-oi șterge, deși fost-ai hain cu mine!
Ba te și pup.
CORUL BĂTRÂNILOR Nu mă pupa acu!
CORUL FEMEILOR Ba da, fie că vrei sau nu!
CORUL BĂTRÂNILOR N-ar fi prilejul! Căci firea vă e lingușitoare.
Și e vorba aceea despre voi pilduitoare:
„Rău e cu rău, dar mai rău e fără rău.“
CORUL FEMEILOR Pace închei cu tine și de-acu-nainte, zău,
Nici de la noi, nici de la voi să nu mai intre
Vorbe fără rost. Ci acum toți împreună
Cântul să-l începem. Iată, viersul răsună:
COR DUBLU Dintre cetățeni, oameni buni, pe nici unul
Să nu-l educăm să grăiasc-urât, nici pe unul,
Ci să zică și să facă ce-i frumos și bine.
Nenorocirile, gata, să zboare de la mine!

Iar dacă cineva, femeie ori bărbat,
E-n nevoie de bani unul, e-ndatorat,
Fie și de-o mină, două, trei,
Aducem pungile, că-i mult și pentru ei.
Iar de pace-i, cine s-ar împrumuta la noi
Îi zicem că să nu mai dea nimica înapoi!
Și pe desfrânații din Karystos[38] i-om ospăta,
Că-s și ei oameni de ispravă, zău așa.
Și de mai am vreun purcel sau o supă de linte,
Le dau, ca ce-i fraged să puneți sub dinte.
Veniți deci la mine-n casă azi. În zori lăiați
Voi și copiii, făr-a-ntreba pe nime, intrați
Ca la voi acasă. (*Spre public:*) Numai să se poată:
Că, na! zăvoru-i pus la poartă!
(*Femeile ies.*)

SCENA 22

(*Intră solii spartani cu falusuri sub haine.*)

CORUL BĂTRÂNILOR Și uite-i pe solii din Sparta cu bărbile lungi,
Cari sub veșminte, pe coapse, parcă duc pungi...
— Domnilor spartani, bine să ne trăiți,
Care-i treaba de v-a pus aici să fiți?
SPARTANUL Vorbă multă dă ce să zâc despre minie?
No, treaba cum iaste acu să vede binie!
CORUL BĂTRÂNILOR (*își privesc unii altora sexurile de sub haine*)
Vai, ce necaz, groasă-i de tot treaba,
Pare că s-a-ncins și mai rău, la naiba!
SPARTANUL Grozăvie! No, că ce să zâc? Ce-o fi să fie,
Pacea careva aducând șî la noi să vie!
CORUL BĂTRÂNILOR Îi văd și pe băștinași că-și țin săltate
Veșmintele, de corp mult depărtate,
De zici că la un sport nou se-ncearcă.
Boala vrednică de-un atlet e parcă.
ATENIANUL Cine-mi dă de știre unde-i Lysistrata?
Că noi, aceștia toți, suntem dați gata.

CORUL BĂTRÂNILOR Și a noastră, și a voastră e aceeași boală.
Așadar, de dimineață și ție ți se scoală?
ATENIANUL Da, dar după asta m-am tot frecat,
Încât, de nu se schimbă-n bine lucru-ndat,
Greu îi ca junelui Klistene să nu i-o trag cumva.
CORUL BĂTRÂNILOR De-aveți minte, mai puneți pe voi haine niscaiva,
Să nu vă vadă cei ce de falus hermele scurtează.[39]
ATENIANUL Adânc grăit!
SPARTANUL Văleu, haina răpide, ca ei să nu ne vază! (*Pun pe ei mantale groase.*)
ATENIANUL (*cu ciudă*) Bucurați-vă, domnilor spartani, din plin,
C-o pățanie rușinoasă noi pățim și-un chin!
SPARTANUL Jupâne, no, că și la noi ar fi cumplit,
De beoțienii or vide c-o dăm la frăgezit!
(*O scurtă pauză.*)
ATENIANUL Hai, spuneți-ne din nou de ce-ați venit încoace.
SPARTANUL No, că noi venirăm doar ca soli dă pace.
ATENIANUL Bine zis. Și noi. Dar de ce
N-o chemăm pe Lysistrata, că doar ea
Ne-ar putea din nou pe noi împăca?
SPARTANUL Pă ăi doi zăi, fain! Fă așa!
P-o Lysistrată, p-un Lysistrat, pe cin' poftești adu!
ATENIANUL (*Apare Lysistrata.*) De ce s-o chem? Ne-a auzit și vine singură acu'.

SCENA 23

CORUL BĂTRÂNILOR Slavă ție, dintre femei cea mai bărbată,
Teribilă, bună, rea, blândă, însemnată!
Întâii dintr-elini, de-al tău farmec de nespus
Învinși, în poala ta pricinile și le-au adus.
LYSISTRATA Grea nu-i treaba, zău, dacă îi iei pe cei care ard să facă pace și dacă unii pe-alții nu se necăjesc. M-oi pricepe eu. Unde-i Împăcarea?

(*Sosește o femeie frumoasă, goală, care poartă numele de „Împăcarea“. Lysistrata îi vorbește:*)
Ia-i mai întâi pe spartani de mână, aici stând
Și nu în felul aspru, trufaș, cum bărbații noștri
Au făcut-o, în chip de mârlă;
Ci precum noi, femeile, știm, blând.
Iar de mâna nu ți-o întinde, du-l de... codârlă!
Condu-i și pe atenienii aceștia care alăturea-mi stau;
Du-i și pe ei, hai, luându-i de orice-ți dau.
Domnilor spartani, acu' stați lângă mine
Și tot aici și voi, atenieni; ascultați-mă bine:
Femeie sunt, ce-i drept, dar am multă minte,
Iar planul mi-este chiar de tot cuminte.
Învățată n-am fost nici rău, nici prost,
Dat fiind că de-ale părintelui meu instruită
Și de-ale moșilor spuse fost-am cândva cu rost.
Luându-vă de mâini, vreau să vă cert laolaltă
Pe drept: Voi stropiți altarele cu aceeași apă sfințită,
Precum aceia cari se-nrudesc –
La Olympia, la Pylos, la Delphi și de-oricare altă
Parte și locuri aș mai putea aminti,
De-ar fi doar să mă lungesc!
Dar, cu oștile voastre, cu ajutorul barbarilor străini,
Nimiciți cetățile Greciei, cât și pe bieții-elini.
O singură urmare de-aici ne sosește...

ATENIANUL (*privindu-și organul sexual*) Aia că-s terminat, căci la nimic nu-mi mai servește!

LYSISTRATA (*Apare o fată pe care scrie „Atica“.*) Acum, domnilor spartani, mă îndrept spre voi: nu știți că a sosit cândva Periklidas, spartanul, la noi, palid în veșmintele sale purpurii, la altare implorând de la atenieni oaste și-ajutor? Messena pe-atunci vă supăra de zor și mai era un cutremur pe deasupra! Dar, cu patru mii de hopliți, Kimon merse și întreaga Lacedemonă-o mântui.[40] Și acum, după ce atenienii v-au stat aproape, voi țara le-o pustiiți?

ATENIANUL Asta, o, Lysistrata, nu-i deloc dreptate!

SPARTANUL No, că nu-i! Da' fain cur are-n spate! (*Atinge „Atica“ pe dos.*)

LYSISTRATA Crezi că de-asta atenienii o să vă ierte?
(*Se întoarce spre atenieni.*)
Nu le știi pe astea, măi băiete?
Pe când erați în veșmânt de rob, spartanii au sosit iarăși cu oastea, au ucis o mulțime de tesalioți și o mulțime dintre prietenii tiranului Hippias și, singuri luptând în acea zi mare, v-au dat libertatea înapoi, iar poporul vostru apoi, în locul straielor de robie, iar a îmbrăcat mantia de sărbătoare!

SPARTANUL (*privește spre „Atica“ cu jind*) Fămeie nicicând nu văzut-am mai mănoasă!

ATENIANUL (*la fel*) Și nici eu vreodată... păsărică mai frumoasă!

LYSISTRATA Când făcut-ați atâtea fapte bune între voi,
Tot vă bateți? Tot nu vă opriți de la război?
De ce-nvoiala n-o-ncheiați? Ce-i stă-n cale?

SPARTANUL No, că fain iaste, zâc matale,
Dă ni se dă-n schimb locu' rotunjitu... (*Schițează niște rotunjimi de femeie.*)

LYSISTRATA Care?

SPARTANUL Mândra Pylos, ce demult am pohtitu și pipăitu[41]... (*Apare o fată pe care scrie „Pylos“, pe care spartanul încearcă s-o pipăie pe sâni. Fata se ferește.*)

ATENIANUL (*vrea s-o apuce*) Pe Poseidon, pe ea n-o veți avea!

LYSISTRATA Lasă-le-o! (*Fata se duce lângă spartan.*)

ATENIANUL Și noi pe cine vom mai răscula?

LYSISTRATA Altceva cereți în loc și basta!

ATENIANUL Păi, atunci dați-ne nouă asta:
Echinous întâi, apoi sânul mării – golful Malia[42] – din spate,
Și zidurile – picioare lungi – dintre Megara și Nisaia, toate[43]...
(*Mai multe fete goale cu picioare lungi, cu inscripțiile respective, trec în față, defilând ca la parada modei.*)

SPARTANUL Ba pă ăi doi zăi, smintite, nu tăte chear! (*Dă să le apuce pe fete.*)

LYSISTRATA (*comparându-i din ochi pe cei doi*) Dă-le! Și membre la fel de lungi aveți voi doar!
(*O pauză. Unele fete trec alături de spartani, altele, alături de atenieni. Cei doi își dau mâna.*)
ATENIANUL (*se apropie de una dintre fete*) Țarina vreau s-o ar; mă dezbrac, haina o dau jos...
SPARTANUL (*liniștit*) Io dă din zori, mâne, băligarul căra-voi cu folos.
LYSISTRATA Asta veți face, după ce pacea o-ncheiați.
Însă, de-i așa, dați sfat și pentru-aliați,
Ca la-nvoială să vă fie părtași pe dată!
ATENIANUL Ce aliați, madam? O-avem doar toți sculată!
La toți aliații noștri nu o singură idee-i:
Să re-gu-le-ze-ndată?
SPARTANUL Și la ai noștri iaste-aidoma, pă ăi doi zei!
ATENIANUL Până și blegii din Karystos aia vor, chiar și ei!
LYSISTRATA Preabine. Dar ca să vă purificați și ca apoi
În cetate din coș să v-ospătăm cu ce-i de soi,
Jurăminte și gajuri dați, demne de crezare,
Iar apoi, luându-vă cu toții soția, fiecare
Să meargă acasă. Ci haideți repejor!
SPARTANUL No și-om mere!
ATENIANUL Fuga, mai cu spor!

SCENA 24

CORUL FEMEILOR (*corifeul, apoi alte femei*) — Din ce-am – pături împestrițate, mantale,
Veșminte aurite și giuvaiericale –
Nu mă zgârcesc s-aduc și celor mici,
Când e fiica cuiva kaneforă aici.
Vouă tuturor să luați vă spun,
Dinăuntru, tot ce-am mai bun.
Nimic nu-i atât de bine sigilat
Încât să nu-i sară pecețile pe dat'!
Și-i cu putință ce-i înăuntru a lua! (*Aparte:*)

Sigur, n-o să vezi nimica, oricât tu vrei,
De n-ai ochii mai buni decât ai mei!
— Iar dacă la vreunul din voi făină nu-i,
Dar are de hrănit slugi și prunci destui,
Să ia de la mine ceva – (*aparte*) fărâmituri ușoare,
Și-o să-i crească pâinea... cât o fată mare!
— Și dintre săraci, oricare vrea, să-mi vie
Cu saci, grâne să ia, după voie să-i tot fie;
Iar sluga în sac să-i toarne belșug, așa zău. (*Aparte:*)
Însă pe poartă de intră, păzea spun: „câine rău“!

SCENA 25

UN ATENIAN (*năvălește cu o ceată de cheflii, cu torțe. Se adresează întâi portăriței care stă la intrarea în cetate, unde are loc un mare banchet:*)
Deschide poarta! Să trec nu mă lași deloc? (*Se adresează spectatorilor:*)
Voi ce păziți? Să vă dau cu torța foc?
E locul strâmt...

CORUL BĂTRÂNILOR (*încearcă să-i facă loc*) Nu prea pot, dar de-i chiar nevoie,
Ne-om chinui să vă fim pe voie.

CORUL FEMEILOR Și noi ne-om chinui cu tine laolaltă, măi băiete!

PRIMUL ATENIAN (*se adresează femeilor*) Nu plecați? O să bociți după ale voastre plete!
Nu plecați! Ca spartanii să meargă liniștiți dup-orgie!

AL DOILEA ATENIAN (*iese din cetate, clătinându-se*) În viața mea n-am mai văzut așa o beție!
Spartanii se făcuseră chiar simpatici foc,
Iar noi, înțelepțiți de vin, le țineam isonu-n joc.

PRIMUL ATENIAN Vorbă zici foarte-adevărată:
Treaz să fii nu-i decât boală curată!
O, de i-aș convinge pe-atenieni ca-n solie
Totdeauna să meargă neieșiți ei din beție!
Că acu', când în Lakedemona mergem treji,
Numai ca s-amețim totul suntem viteji.

Încât, orice ăia ar zice, noi nu auzim,
Și ceea ce ei nu zic, aia credem că știm.
Și când despre aceleași lucruri vine vestea,
Noi fără-ncetare tot schimbăm povestea.
Acum însă toate ni-s pe plac. Când cineva
Vreo arie cu „Telámon“ ar cânta, deși ceva
De-a Kleitagorei[44] trebuia cântat, am lăuda cu zel,
Ba am și jura strâmb că viersu-i tot la fel.

AL DOILEA ATENIAN (*către un grup de cheflii*) Ăștia, uite-i, se-ntorc la ospăț înapoi!
Nu pieriți, buni de bici ce sunteți voi?

PRIMUL ATENIAN Pe Zeus, iată că deja ies dinăuntru...
(*Câțiva cheflii, printre care și spartani, femei și bărbați, ies.*)

SPARTANUL (*către un alt spartan*) Ia fluierele, iubite, ca io să joc pă ambe picioare,
Zâcând și pentru ataniani, și pentru spartani cântare!

AL DOILEA ATENIAN Suflă din fluier, da: să vă văd dănțuind îmi place!

SCENA 26

CORUL SPARTANILOR (*bărbați și femei laolaltă*) — O, Memorie, în juni dășteaptă
A cântului tău putere-nțăleaptă
Care știe cum atanienii odinioară
La Artemision, zăiască faptă,
Corăbiile mezilor sfărmară.
Șî pă noi, ca pă mistreții colțoși,
Leonidas, craiul nost, ne-o fost mânat,
Dintre fălci spuma ne dădea floare
(Și ni se scurgea pe picioare),
Că decât nisipul nu mai puțini fură
Perșii cei bărbătoși.
— O, Artemis, ucigașă dă fiare, vină
Încoace, tu, vergură, sălbatecă zână,
La-nvoiala dă pace, tu să ne ții

Vreme-ndelungă-mpreună.
— Acuma, da, acuma vină,
De-a pururea facă-se-mpăcare,
Bunăvoire-ntre noi, prieteșug,
Fără tertipuri, făr' dă vicleșug!
O, sosește-ncoace, vină,
Fecioară vânătoare!

LYSISTRATA Hai, acum, după întâmplarea asta frumoasă,
Spartani, atenieni, luați-vă soațele-acasă! (*Îi așază pe perechi. Bărbații se clatină și unii încearcă să pună mâna pe nevasta altuia, dar sunt plesniți de femei.*)
Bărbatul lângă nevasta-i să stea alăturat,
Și fiece soție să fie lâng-al său bărbat!
Și dansând în aste clipe fericite,
De zei să ne-aducem noi aminte.
Și să nu fie-ntre noi greșeală iară
Nicăieri de-acum, niciunde-n țară.

CORUL ATENIENILOR (*bărbați și femei*) (*Pe măsură ce sunt invocați, zeii apar și intră în horă împreună cu oamenii.*)
Condu hora, Muză, Grațiile condu-le,
Cheam-o, cheam-o pe-Artemida,
Cheamă-l pe geamănu-i Apollo pe loc,
Chibzuitul, cheamă-l pe zeul din Nysa,
Care privește cu Menadele-alături;
Pe Zeus cheamă-l, trăsnitorul cu foc,
Cheam-o și pe soața-i, stăpâna cea mare,
Pe daimoni cheamă-i, să ne fie marturi,
Că defel nu-i la ei rost de uitare;
Ca s-amintească de pacea-nțeleaptă
Pe care-ai adus-o, zân-a iubirii, Kyprida.
Biruință datu-ni-s-a!
Alalai, alai, alai!
Saltă sus, vesel alai,
Euoi, euoi, euai, euai! (*Corifeul:*)
— Spartane, pentru fapte noi arată-ne tu o cântare nouă!

CORUL SPARTANILOR Dragul dă Taigăt[45] lasă-l părăsit,
Muză spartană, vino-ne-n preajmă,
Cântă-l pe zeiescu-Apollo, cânt-o
Pe-Atana cu casa-i de-aramă,
Și pe Tindarizi încă, nesmintit,
Ce joacă pe-al lui Eurota[46] mal.
O, uite-o, sosește! (*Sosește Muza.*)
O, ce ușor dănțuiește!
Când Sparta o cântăm, care
Să-ngrijăște d-al zăilor festival
Și d-al picioarelor tropotit.
La fel, atâția flăcăi și fete
Scutură mereu den plete,
Când lângă Eurota-s la joc.
Glia lovesc cu tălpi ușoare,
Ca bacantele cari cu tirsul
În mâni saltă-n danțuri cu foc.
A Ledei sântă fie[47] vină-n frunte! (*Apare Elena.*)
Preste hore tu stăpână pun-te!
Hai, cu diadema pletele-ți prinde,
Hai, tropăie ca cerbul, hora o-ntinde!
Și pă zâna cu casa-i de-aramă
Cânt-o iar, Muză, cânt-o pe-Atana,
Ei, ei închină-i cântarea,
Doar ea-i atotbiruitoarea![48]
(*Dansează de-a valma în hore bărbați și femei – atenienii, spartanii, zeii și zeițele. În centru, nemișcată – zeița Atena.*)

CORTINA

VIESPILE

PERSONAJELE

FILOKLEU, un atenian bătrân și sărac. Numele înseamnă „Cel care-l iubește pe (demagogul atenian) Kleon“.

BDELIKLEU, fiul celui de mai sus, destul de înstărit. Numele înseamnă „Cel care-l detestă pe Kleon“.

SOSIAS, sclav

XANTIAS, sclav

UN COPIL

DOI CÂINI DIN CASĂ

MESEANUL

BRUTĂRIȚA

RECLAMANTUL

CORIFEUL

CORUL BĂTRÂNILOR ATENIENI JURAȚI, COSTUMAȚI ÎN VIESPI

Personaje mute: o flautistă, trei actori, meseni, martori

SCENA 1

(Noapte. Atmosferă copleșitoare. Umbre negre. Lângă o casă doi sclavi dorm. Unul sforăie tare. Celălalt se trezește și îl înghiontește pe primul.)

SOSIAS Alo, Xantias, prăpăditule, ce naiba faci? (*Xantias se scoală cu greu.*)

XANTIAS Iaca, iau lecții de sărit peste straja de noapte.

SOSIAS Dai de necaz: cineva o să-ți frângă vreuna din coaste!... (*Stă gânditor puțin.*) Da' măcar știi ce fel de dihanie avem de păzit?

XANTIAS Știu. Însă acu' voi să mă scap de griji, fie și-un pic...

SOSIAS (*recită emfatic*) Îți iei o primejdie nouă, fiindcă și mie o dulceață mi se scurge peste pupilele două...

XANTIAS Ești în delir, ori idiot, amice?

SOSIAS Nu, ci Bacchus somnului îi dă bice.

XANTIAS Aceluiași zeu ca și mine tu i-aduci prinos. Înverșunat ca un med, un somn amețitor veni cu război peste pleoapele mele și-un vis mi se-arătă uimitor.

SOSIAS Și mie la fel, cum nu mai fu niciodată! Dar spune-l pe-al tău cel dintâi!

XANTIAS Se făcea că un vultur uriaș, coborând în zbor în piață și luând în gheare un scut de bronz, departe sus, la cer l-a aburcat; apoi văzui că-i Kleonym acela care scutu-a aruncat...[1]

SOSIAS Asta-i ca o ghicitoare.

XANTIAS Cum așa?

SOSIAS Întrebare la ospețe: „Aceeași fiară și-aruncă scutul în cer, pe pământ și pe mare. Cine-i oare?“ Răspuns: Kleonym cel mișel, fiindcă vulturul zboară-n cer, peste pământ și mare.

XANTIAS Aoleu, e rău lată! Ce belea o să-mi vie oare, că un asemenea vis mi se arată mie?

SOSIAS Nu te sinchisi! N-o să fie nici o nenorocire, așa zău!

XANTIAS Omul ce armele-și aruncă e-o pacoste. Dar spune-mi visul tău!

SOSIAS E-un vis măreț. Despre cetate-i, despre nava ei întreagă.

XANTIAS Cârmește bine printre vise, hai, și zi-l!

SOSIAS Se făcea în vis mai întâi că pe Pynx se strânseseră oile[2] la marele sfat[3], cu toiege și straie alese. Apoi mi s-a ivit o balenă atot-sorbitoare, care, guițând ca o purcea pârlită în foc, oilor le ținea o cuvântare.[4]

XANTIAS Vai de mine!

SOSIAS Ce-i?

XANTIAS Oprește-te, că a bine nu-i! Miroase visul ăsta urât a curea-mpuțită – e meseria știm noi cui! (*În șoaptă, către public:* A lui Kleon, demagogul, tăbăcarul.)

SOSIAS Apoi nenorocita de balenă, ținând un cântar, punea să stea pe el niște osânză de vită.

XANTIAS Sunt înspăimântat! Ea vrea ca, stând nesimțitor ca o vită, poporul să fie dezbinat și lăsat fără osânză.

SOSIAS Și mi se mai păru că amicul Theoros[5], aproape fiind de balenă, având capul de corb, ședea jos. Apoi văzui pe Alcibiade, care îmi vorbi peltic: „Plivește: Theolos ale capul de colb.“[6]

XANTIAS Peltic, dar corect acum. Nu cade lingăul de Theoros cu capu-n colb înaintea... (*în șoaptă*) lui Kleon?

SOSIAS Așadar, nu-i ciudat că deveni corb Theoros?

XANTIAS Deloc, ci visul e închipuit frumos.

SOSIAS Cum așa?

XANTIAS Cum? Din om el deodată corb se făcu. Oare nu-i limpede că astă arătare înseamnă că, luat de la noi, el corbilor le va fi dat de mâncare?

SOSIAS (*spre public*) Dându-i doi oboli simbrie, să nu-l pun să-mi explice vise cu măiestria asta a lui?

XANTIAS (*spre public*) Hai, și acum pe spectatori să-i lămuresc despre ce-i vorba aici în comedie, nu fără a-i preveni mai înainte de toate cum stăm:

Să nu spere de la noi nimic nici prea rău,
Nici prea de tot de bine scris:
Bufonerii nu-s, șterpelite din Megara,
Nici doi sclavi cari pe public cu nucușoara
Îl momesc, să nu fug-acasă de plictis.
Nici pe Herakles cel mâncău,
Păcălit și fără de cină rămas,
Noi nu-l avem, așa zău!
Nici lăturile-n cap nu-l mai așteaptă
Pe-acel poet, pe-Euripid, de la noi.[7]
Și, deși trebile lui Kleon acu' vesele sunt,
Nu-l vom mai toca din nou mărunt.
Uite o snoavă, nu mai brează decât voi,
Dar decât o farsă țopească mai deșteaptă:
Un stăpân avem – ăl de colo, grozav tare,
Care doarme sus pe-acoperiș.[8]
Ne-a poruncit să-l avem sub pază,
Pe tată-su, care-i înăuntru în casă,
Pentru ca ăsta să nu iasă pe furiș.
Căci bătrânul are o boală făr-asemănare,
Despre care ce-i nimeni n-ar putea afla,
Afară de nu chiar pe noi ne-ar întreba.
Hai, ghiciți! Amynias al lui Pronape[9]
Pretinde că-i prieten bun cu zarul.

SOSIAS Prostie! Ăla de boala sa vorbește.

XANTIAS Cuvântul „prieten“ a răului obârșie dă s-arate.
Uite, Sosias nu se-oprește
Zicându-i lui Derkil, vecinul, bețivanul,
Că părintele-i prieten cu paharul.
Dar deloc spusa-i nu ține,
Fiindcă boala oamenilor de bine
E asta! Iar Nikostrat spunea:
Prieten cu altarul
Este, ori, de nu-i așa,
Cu oaspeții se trage el de brăcinar.

SOSIAS Pe câine, o, Nikostrat, nu moșul,
Ci Philoxenos[10] e ăla, care-i poponar.

XANTIAS (*către public*) Alte neghiobii multe mai spuneți voi, că ce boală are tot nu veți ști.
Iar de doriți s-aflați, tăceți încalte. Boala stăpânului eu o voi lămuri:
Făr-asemănare cu vreun alt bărbat,
Tare mult iubește el să fie pus jurat.
Adoră să-mpartă, la tribunal, dreptate,
Și geme rău în caz că nu poate
Ajunge cel dintâi în al juratului jeț.
Noaptea somnul nu-l ia nici preț
De-o clipă, dar de-ar ațipi doar o secundă,
Mintea-i tot la tribunal și-acolo se preumblă.
Și mereu, din pricina năravului de-a vota,
Cu trei degete-mpreunate dă a se scula,
De parcă lunii noi i-aduce-nchinăciune.[11]
Pe-o ușă de vede-un îndrăgostit cu sfiiciune
Zgâriind „Demos e frumos“, pe nepusă masă
El alături scrie: „și urna mea-i frumoasă“![12]
Prea târziu de dimineață l-a trezit cocoșul?
„L-au mituit împricinații-aseară“, țipă moșul.
Cipicii și-i caută-ndată după cină,
Ca pregătiți, zice, aproape să și-i țină.
La tribunal adoarme-nainte să se gată,

Agățat de-un stâlp, el însuși ca de piatră.
Cu-arțag, tuturor le zgârie-n ceară „mare vină“.[13]
Vine-acasă: fagure-i sub unghii, ca la-albină.
Și, speriat să nu-i lipsească pietricelele de vot[14]
Când va să judece, plaja-n casă o mută de tot.
Țicneala-i asta. Deși certat, de jurii se tot ține
Mai abitir. Acuma, noi îl păzim bine
Cu drugi încuiat, ca-n oraș să nu mai iasă.
Căci pe fiu-său boala asta rău l-apasă.
Întâi feciorul se tot chinui cu vorba bună
Să-l înduplece pe tată roba să nu-și pună
Și-afară să nu plece. N-a ascultat deloc.
Apoi cu purgative îl tratează. Urmări ioc.
După, cu coribanții-l descântă.[15] Ăla, ne'nvins,
Cu timpanul lor la tribunal o șterge-ntins.
Și fiindcă nu folosiră cucernicele fapte,
Călători feciorul la Eghina și-n plină noapte
Îl culcă pe zurliu în templu la-Esculap.
Ăla – fuga la proces, sculat cu noaptea-n cap!
De-atuncea nu i-am mai îngăduit să iasă.
Dar el prin burlane se fofila, scăpând din casă.
Noi astupam cu cârpe pe oriunde-i găurit,
El, ca ciocănitoarea, da cep la zid și… a fugit![16]
Cu plase împrejmuirăm acuma casa toată
Și-l păzim, încât-a fugi să nu mai poată.
Pe moșul justițiar, mă jur, îl cheamă Filokleu;
Celui june, un îngâmfat, îi zice Bdelikleu!

SCENA 2

(*Apare Bdelikleu cu ochii cârpiți de somn.*)

BDELIKLEU Alo, Xantias, Sosias, dormiți voi?
XANTIAS Văleleu și vai de noi!
SOSIAS (*către Xantias*) Ce-ai oare?
XANTIAS (*îi răspunde în șoaptă*) Bdelikleu e în picioare!

BDELIKLEU (*strigă*) N-aleargă nimeni dintre voi degrabă-ncoace?
Tata s-a furișat în cuhnie, precum un șoarece...
Vegheați gaura sobei, să nu fugă prin ea!
Iar tu la ușă stai! Ei, păzea!
XANTIAS Ascult, stăpâne!
(*Se aude un zgomot din coșul bucătăriei.*)
BDELIKLEU Poseidon slăvit, de ce-i în horn atâta gălăgie?
Tu cine-mi ești?
FILOKLEU (*ieșind din coș sub formă de fum*) Eu? Îs fumul din bucătărie.
BDELIKLEU Fumul? Să văd. Din ce lemn?
FILOKLEU Măslin.
BDELIKLEU Aoleu! Ăl de ustură mai rău: ce chin!
Înapoi! Unde-i capacul? Coboară,-ți spun!
Stai așa, un capac deasupra-ți pun. (*Închide hornul cu un capac pe care pune un lemn. Mică pauză.*)
Acuma caută el altă drăcie! (*Pe un ton tragic:*)
Nenorocit ca mine deloc pe-altul nu mai știu.
Lumea bună o să-mi zică a lu' Fumistu fiu!
FILOKLEU (*de partea cealaltă a ușii*) Băiete!
XANTIAS Hait, ușa el o-mpinge!
BDELIKLEU Apasă zdravăn, prinde-o-n cârlige!
Vin acolo. Pune lanțuri, zăvorăște-le,
Aveți grijă, ca să nu mănânce broaștele!
FILOKLEU Ce faceți, ticăloșilor, nu-mi dați la judecată
Voie să mă duc? L-or achita pe Drakontide-ndată![17]
XANTIAS Ce-ți pasă?
FILOKLEU Mi-a ursit la Delfi Zeul odinioară
Că, de-i primul achitat, musai foamea mă omoară.
XANTIAS O, Apolon, ce-oracol strașnic tu ai dat!
FILOKLEU Dă-mi drumul, de nu, rup ușa imediat!
XANTIAS Ba n-o vei rupe niciodată, Filokleu!
FILOKLEU Atunci plasa cu dinții o s-o sfâșii eu.
XANTIAS De unde dinți? Că doar nici unul n-ai!
FILOKLEU Cât îs de neferice, cât de mult, o, vai! (*Pe tonul exaltat din tragedii:*)

Cum să te-omor? Cum? O, dați-mi sabia-ndată,
(Merge și-o tăbliță, să-ți scriu osânda meritată!)[18]
BDELIKLEU Omul ăsta răul l-ar putea face cu sârg!
(*Tăcere câteva momente.*)
FILOKLEU (*potolit*) Deloc. Ci să-l vând vreau pe măgar la târg
Cu desagii lui cu tot, căci luna nouă vine.[19]
BDELIKLEU Dar n-aș putea să-l vând și eu ca tine?
FILOKLEU Ca mine, nu!
BDELIKLEU Ba chiar mai bine!
FILOKLEU (*către Sosias*) Mână-l afară, haide, pe măgar!
XANTIAS Vicleanul! Ce mai pretext ne dă în dar!
BDELIKLEU (*reflectează*) Nu ține șmecheria! M-am prins!
Mân eu măgaru-afară-ntins,
Pentru ca din nou moșul să nu poată
Capul din casă să-l mai scoată. (*Se ocupă să scoată măgarul din staul. Apoi se adresează măgarului:*)
Măgare, de ce plângi? Că azi ești de vânzare?
Mai repede, hai! De ce-mi gemi așa de tare?
Sau cari vreun Odiseu sub tine?[20]
XANTIAS (*privește sub burta măgarului*) Cară, pe zeu, și-ncă legat bine!
BDELIKLEU Pe cine?
Stai să văd!
XANTIAS (*se apleacă și îl trage de sub măgar pe Filokleu*) Pe-ăsta...
BDELIKLEU (*mimează neștiința*) O, tu cine-oi fi cu-adevărat, amice?
FILOKLEU (*pe un ton cântat*) Mă jur pe zei că Nimeni lumea-mi zice.
BDELIKLEU Nimeni, tu? Și de unde oare-mi ești?
FILOKLEU Din Itaka-s, comuna Pútinăștergești.
BDELIKLEU O, Nimeni, de nu ți-ar prii s-o ștergi, pe zei! (*Către Xantias:*)
Îndărăt tu trage-l, hei!
Auzi, un' se piti nenorocitul! Îmi pare că acuși
Măgarul un jude o să fete, nu un măgăruș!
FILOKLEU De nu-mi dați drumu-n pace, ies și la bătaie.
BDELIKLEU Pentru ce vrei să te bați cu noi, tataie?
FILOKLEU (*arătând spre umbrele de afară*) Pentru ceva măreț: o umbră de măgar!

BDELIKLEU Ești năuc, ai gust rău și-amar.
FILOKLEU Gust rău? Nu știi ce dulce-i un bătrân jurat!
BDELIKLEU Vâr-te pe tine și măgaru-n casă imediat!
FILOKLEU O, frați jurați, o, Kleon[21], dați-mi ajutor!
BDELIKLEU Zbiară-năuntru, când la ușă-am tras zăvor! (*Servitorilor:*)
Pietre la poartă multe-mpingeți drept proptea
Și lacătul puneți-l iarăși, ca la drug să stea.
Și, ca să fie isprava gata, bolovanul mare
Dați-l de-a dura repede peste intrare.
XANTIAS (*îi cade în cap niște pământ*) Văleleu, grămada-n cap de unde naibii-mi căzu?
BDELIKLEU Un șoarece de sus ți-a aruncat-o chiar acu'.
XANTIAS (*se uită în sus*) Nu, nu-i un șoarec care roade pe sub acoperiș,
Ci-i un jurat de casă[22] ce ne iese pe furiș!
BDELIKLEU Vai mie, se face vrabie moșul; o să zboare!
Unde, unde mi-este plasa, unde oare?
Huși, găină, înapoi, huuuși, hai, cuminte!
Mai lesne-o cetate împresori decât pe-ăst părinte!
XANTIAS (*Filokleu e vârât înapoi.*) Și-acu, dacă tot l-am hușuit pe domn,
N-ar fi bun un strop, un singur strop de somn?
Căci pe-ascuns de noi să poată fugi nu știu.
BDELIKLEU Leneșule, o să vină un pic doar mai târziu
Să-l strige pe babaca soții lui de judecată!
XANTIAS Ce spui? Nici zorii nu veniră deocamdată!
BDELIKLEU Aiurea! Azi târziu s-au trezit, și nu devreme!
De-obicei, în miez de noapte vin să-l cheme;
Duc felinare și cântecéle-ngână, făr' de-oprire,
De-amor, dulci, străvechi, de la Frynihos[23] citire,
Cu astea-l momesc ei pe papá.
XANTIAS Zău? Cu pietroaie noi i-om alunga!
BDELIKLEU Tontule, de-i mânii pe bătrânii de ăst soi
Se-nfurie ca viespile-adunate-n roi.
Dindărăt au și-acul foarte-ascuțit cu care ei

Înțeapă; și trosnesc, țâșnesc de parcă-s scântei.
XANTIAS Nu-ți pese! Doar pietre multe s-am pe mână,
Și din ăst roi de juzi nimic n-o să rămână.

SCENA 3

(*Intră corul bătrânilor jurați costumați în viespi.*)

CORUL (*corifeul*) — Înainte, mai cu vitejie! Tu întârzii, Komias, zău!
Nu și-nainte o pățeai, ci vârtos erai, o, zdravăn dulău!
Față de tine-acu' și blegul Harinade dă să zboare.
O, strașnice judecător din Kontylos, o Strimodoare,
Unde-i pe-aicea Everghide, Habes unde-i, cel din Fliia?
Ei, voi, ce-ați mai rămas din tinerime, fiți acia!
Când împreună fost-am la Bizanț, ambii de pază, (*corifeul se adresează unui coleg*)
Și-umblând furiș prin noapte la dușman, să nu ne vază,
Brutăriței i-am furat copaia, pe care-n surcele-apăi
O sparserăm, ca să gătim la foc o mână de păstăi.
Repede, haideți, că astăzi Laches[24] fi-va judecat!
Și toată lumea dă ca sigur că-i putred de bogat.
Ieri șeful, Kleon, ne-a poruncit ca să venim
Îndată, cu provizie pentru trei zile de venin,[25]
Încât vinovatul de-osândă nu cumva să scape.
La drum, așadar, înainte ca de ziuă să se crape!
Mergeți, luați felinare, cercetarea-i cu folos,
Vreo piatră doar să nu ne-mpiedice și să ne dea jos.
(*Mai mulți copii cu felinare printre jurați. E încă întuneric.*)
COPILUL Noroiul! Ai grijă la noroi, papá!
CORUL Luând de jos un pai, trage de fitil!
COPILUL Ba și cu degetul pot să-l trag!
CORUL Tragi de feștilă cu deș'tu', ce-ai în capu' ăla prost?
(*Copilul scapă ulei.*)

Risipești uleiul? Nu-ți pasă!
De el nu tu faci rost!
(*Îi dă niște ghionți.*)

COPILUL Pe Zeus, dac-o să ne mai certați cu ghionți,
Felinarele-om stinge și-om pleca acasă toți,
Și făr' de lumină lăsați în noapte, voi
Veți țopăi, cred, ca pitulicea prin noroi.

CORUL (*către sine*) Știu a-i pedepsi și p-alții mai breji ca tine... Dar uite, vecine, prin ce glod calc acum! Desigur că multă ploaie neapărat va fi ca Zeus să dea, de-azi până-n patru zile. Feștilele, uite, scot scântei; și se-ntâmpl-asta, când va să fie-o ploaie mare. Nevoie au de ploaie și de vânt din miazănoapte, care, dintre roade, nu-s trufandale. (*Tare:*)

— Dar ce oare-al nostru ortac, de-aici din casă,
Pățit-a, că nu iese-ncoace, unde-i trupa noastră?
Codaș nu-l știam înainte, ci mergea chiar în frunte,
Arii de Phrynih îngânând, că tare-i mai plăcea să cânte.
Stați, băieți, opriți-vă aici să-i cântăm, că poate,
Momit de melodie, spre noi se va târî pe coate.
(*Cântă tot felul de cântece. Apoi își vorbesc.*)
— Dar uite că moșul n-aude, nici în față el nu iese...
— Poate că tocmai acum la mațe are crampe dese...
— Poate și-a pierdut cipicii, ori s-a lovit în beznă
Și s-a pricopsit cu o scrântitură rea la gleznă?
— Că cel mai al naibii era el dintre noi,
Lui singur mită nu-i puteai da, nici un soi.
Când cineva cu ăst gând lui îi tăia calea,
Privind în jos, îi zicea: „Nu-i rost, valea!“[26]
— Dar poate că pricina-i insul ce ieri ne-a scăpat;
De asta pesemne, cătrănit, moșul a căzut la pat.
Acela ne-nșelă, cum că-i și el un bun atenian,
Că primul deslușise vicleșugul samienilor acu' unșpe-ani.
— Hai sus, amice, și nu-ți mai face sânge rău,
Mânios nu fi, căci vine-n rând unul mai greu

Dintre aceia care-n Tracia odată ne trădară.
Ca pe-un prunc lepădat, tu ai să-l faci să piară![27]
— Hai, dragă, încoace-așa!
COPILUL Dacă te-aș ruga,
Mi-oi da, tată, ceva-n dar?
CORUL (*unul dintre bătrâni*) — Sigur, copile. Ci zi:
Ce vrei să-ți cumpăr, așadar?
Bănui că (pentru zaruri) oscioare câteva.
COPILUL Deloc. Ci niște smochine, te rog, papá,
Că-s mai dulci...
CORUL Nici gând! Ci spânzurați-vă de necaz!
COPILUL Așa? Nu te mai conduc, în nici un caz!
CORUL Din salarul de jude de trei oboli tre' să iau pâine,
Bașca lemne, pește, iar tu-mi ceri și smochine!
COPILUL (*după o mică pauză*) Dacă azi n-așază zi de judecată
Magistratul, ia spune-ne, tată:
Câtă speranță ai pentru noi,
Și câtă încă și pentru voi,
Să ne luăm prânzul? Masă de unde
Alta decât „a mării massă de unde"?[28]
CORUL (*pe un ton tragic*) O, vai mie, văleleu,
De unde ne va fi prânzul,
Deloc nu știu, pe zeu!
COPILUL (*același ton tragic-plângăcios*) O, dulce mamă, de ce tu m-ai adus pe lume?
CORUL (*cu ciudă*) Vădit: ca să te scot tot timpul la pășune!
COPILUL (*același ton*) Sac gol ce ești, podoabă fără-ntrebuințare
Pentru ale noastre, vai și vai, suspine-amare!

SCENA 4

(*Din casă se aude vocea lui Filokleu.*)

FILOKLEU Mă topesc, prieteni, de-al vostru dor,
Vocea voastră o aud, chiar binișor.
Însă ce să fac? Să cânt n-am vreo putință!
Păzit sunt de ăștia cu multă stăruință.

Că de mult să ies voiesc, prăpăd să fac îndată
La urnele de vot, la tribunal, la judecată.
O, Zeus, care tuni așa de tare,
Fă-mă pe loc un fum și gros, și mare,
Sau o vorbă-n vânt, din cele foarte des
Scornite de lăudărosul Proxenides!
Cată, Măria-ta, să-mi faci pe plac,
Îndură-te de suferința-mi fără leac!
Sau fă-mă cenușă cu trăsnetu-ți fioros
Repede, apoi suflă-mă peste ceva cu sos,
Sau o piatră fă-mă din cele pe care
La tribunal se numără voturile-ușoare!

CORUL Cin' te-mpiedică și te încuie? Soților tăi zi-le drept!

FILOKLEU Fiul meu mă ține. Nu strigați!
Doarme-n preajmă. Mai încet!

CORUL Dar cu ce scop vrea ca să rămâi în casă?
Ce-aduce drept pretext, de nu te lasă?

FILOKLEU Să judec nu mă lasă și-a osândi să-ndrăznesc.
Să mă desfăt acasă vrea, ceea ce eu nu voiesc.

CORUL Să grăiască nemernicul așa a cutezat,
Clănțăul[29], fiindcă despre flotă-i adevărat
Ce zici! Însă de-asta, spun, s-ar fi ținut departe,
De n-ar fi în complot el însuși parte.
Ci acum caută-un plan nou ce, pe nevăzute
De acest om, să te scoată și-ncoace să te mute.

FILOKLEU Care să fie? Căutați voi; mai am un singur dor,
S-ajung să fiu cu voi din nou judecător!

CORUL Nu-i vreo bortă să descoperi și prin ea, tiptil,
Să ieși ascuns în zdrențe, ca Odiseus cel subtil?

FILOKLEU Nici gâza să nu iasă, așa au zăvorât ăst loc.
Altceva căutați, că zidul șvaițer nu-i deloc.[30]

CORUL (*meditativ*) Ții minte când, pe vremuri, la oaste, după ce-ai julit țepușele pentru frigare, te-ai lăsat repede cu ele în josul zidului – asta pe când a fost Naxos cucerit?

FILOKLEU Îmi amintesc. Și ce-are a face? Din ce-i acum cu ceea ce a fost nu se brodește chiar nimic:
June eram și să fur prea-n stare,
Voinicie-aveam și eram chiar tare.
Nu eram sub strajă, ci fără teamă
Să fug puteam. Acum, bag seamă
Că oștenii mă păzesc cu arme
La porți și privirea nu le doarme.
Mă pândesc și cu țepușe doi din casă
Ca pe-o mâță la furat carnea de pe masă.
CORUL Tu-acum vreun mijloc ca să ieși mai cată
Cât de repede, căci zi se face-acum îndată.
FILOKLEU Să rod plasa – pe-asta stăpân eu mi-s,
Iertare mi-o da zeița plaselor, Artemis![31]
CORUL Pentru mântuire face totul ăst bărbat!
— Hai, tu, dă din fălci, dă neîncetat!
FILOKLEU (*a ros plasa*) Am ros-o! Dar nu strigați deloc, pe zei,
Grijă-aveți ca Bdelikleu să nu simtă ce-i!
CORUL Nu te teme, dragă! Ăsta, de mârâie, eu știu
C-are s-o-ncurce și-o să fugă ca să scape viu.
Peste-ucazurile noastre a călca nu se cuvine
Mai ceva decât peste misterele Eleusine.
Hai, petrece funia pe fereastră! De tine
Leag-o! Să tot fii nebun[32] și-ți va fi bine!
FILOKLEU Dar dacă, simțindu-mă, mă pescuiesc ei înapoi,
Trăgându-mă în casă, ce veți face? Spuneți voi!
CORUL Chemând la noi a stejarului tărie, te-om apăra,
Încât nu vor ști să te-oprească. Vom face-o, da!
FILOKLEU (*pe un ton tragic*) Nădejdea mi-e în voi. Dar de-o fi să pier când lupt,
Cu jale-ngropați-mă sub boxa martorilor, dedesubt.
CORUL Nu, nu, nimica tu nu vei păți,
Fără teamă, preaiubite, fii!
Scoboară-te, deci, fără sfiiciune,
Zeilor străbuni tu fă-le rugăciune!

FILOKLEU O, stăpâne Lykos, zeu megieș[33], pe plac
Ca și mie ți-e, când geme omul acuzat.
La tribunal locuit-ai cu-îndreptățire
Ca astfel de vaiete să auzi prin fire.
Singurul, dintre eroi, tu stai lângă
Acela care nu va-ntârzia să plângă.
Îndură-te deci de al tău vecin, care
În trestiile tale n-o să mai dea pișare
Și nici un pârț măcar...
(*Filokleu se lasă pe funie în jos. Deodată se aude un zgomot.*)

SCENA 5

BDELIKLEU Ei, tu, scoală!
XANTIAS Ce-i?
BDELIKLEU O voce-am auzit...
Nu cumva moșul scapă printr-o bortă iar?
XANTIAS (*se uită*) Nu, nu, ci se lasă-n jos cu-o funie legat bine!
BDELIKLEU (*către Filokleu*) Nenorocite, să te cobori n-ai voie de la mine! (*Către sclavi:*)
Urcă-l înapoi, venind de la cealaltă fereastră de jos și cu folos lovește-l cu ramuri. Dacă-i atins cu crengi, poate-și vâră-ndărăt al lui dos.
FILOKLEU (*strigă disperat către membrii corului*) Nu-mi ajutați cei anul ăsta cu proces,
O, Smiktion, Feredipne, Chremon, Tisiadés?
Când, de nu acum, ajutor mi-oți da voi,
Când, zic, înainte de a fi târât eu înapoi?
CORUL (*agitat*) Ce-aștept oare c-al mâniei zăgaz să-l rup?
Fierea-mi clocotește, că ai asmuțit un stup!
Acum, acum, să-ntindem ascuțitul ac și spin,
Cu care să-mpărțim pedeapsă crâncenă și chin!
(*Își aruncă hainele și rămân în costume de viespi, care seamănă cu niște uniforme vărgate. Au lăncii pe post de ace. Apoi se adresează copiilor:*)

Voi, copii, a mai aștepta acum vreme nu este,
Hainele luați, dați fuga, lui Kleon dați-i veste,
Cereți-i să vină-aici, cu toată îndârjirea
Față de-al patriei vrăjmaș, ce-și merită pieirea,
Fiul, ce zice vorba aia, fără ca să-i pese:
Vrea să nu mai fie de judecat procese!
(*Apare Bdelikleu.*)

BDELIKLEU Domnilor, ascultați, nu dați strigare!
CORUL Ba da, ba da, pe Zeus, și pân' la cerul mare!
BDELIKLEU Nu, că eu pe tata tot nu o să-l las!
CORUL Nu-i, nu-i vădită tirania-n ăst ceas?
BDELIKLEU O, cetate, o, blestem tu, Theoros,
Și orice alt mahăr lingău!...
XANTIAS Ce mai ace ascuțite au, stăpâne, aoleu!
BDELIKLEU La judecată pe Filip al lu' Gorgias l-au ucis cu-ele.
CORUL (*către Bdelikleu*) Cu ele și pe tine te vom omorî, mișele! (*Unul către altul:*)
Încoace, haideți, ceata toată,
Înainte mergeți, acul fiecare să își scoată!
Strânge rândul, de furie, de mânie tu fii plin!
Aflați cum dă-n clocot viesparul, de venin.
XANTIAS De ne-om încăiera acum, va fi cumplit, socot.
Îi văd aici și frică mi-e să nu mă-nțepe tot.
CORUL Drumul tu dă-i! Altminterea, îți zic, în pace
N-oi rămâne, fără doar de-ai pielea-o carapace.
FILOKLEU (*ca un general care îndeamnă oștile la luptă*) Hai, ortaci jurați, aprigi, mânioși viespoi,
Zburați-le de-a dreptu-n cur. Alții, roată apoi,
La ochi țintiți, la mâini și chiar la degete!
BDELIKLEU (*îi îndeamnă pe sclavi la luptă*) Midas, Fryx, Masintias, unul să nu pregete
La ajutor! Pe moș opriți-l, nu-l dați în veci,
Altfel, mă jur c-am să vă flămânzesc la beci!
Că vorbe goale-am mai auzit cu sacu'!
CORUL Slobozește-l, că de nu, acuși io vâr în tine acu'!

SCENA 6

FILOKLEU (*e tras înapoi de picioare de cei doi sclavi. Strigă pe ton tragic:*)
O, Kekrops, al Atenei ctitor, balaur înspre jos,
Nu-ți pasă că mă smucesc barbarii[34] de din dos,
Pe care învățatu-i-am cum să frământe pâine?
CORUL Nu oare la bătrânețe viața-i ca de câine?
Ba da. Ăști doi pe vârstnicul părinte
Îl căznesc și nu-și aduc defel aminte
Că mantale el le-a luat și glugi de piele,
Și de-ale lor picioare s-a-ngrijit ca ele
Iarna să nu-nghețe. N-au rușine niciodată
Cât să zică: unde-s botforii de-altădată?
FILOKLEU (*către sclavi*) Nu mă lași deloc, dihanie cumplită?
Uiți că la furat struguri când fost-ai găsită
Te-am biciuit strașnic, legat de măslin,
Încât toți îți invidiau al tău suspin? (*Către ambii sclavi:*)
Ingrate, drumul dă-mi, liber să plec,
Înainte ca să vină fiu-meu cel zevzec!
CORUL Ăști doi sclavi vor da desigur seamă
Nu peste mult, încât cu toții s-aibă teamă
De vitejii de mânie-nfierbântați, când ei
Cu dreptate din privire scapără scântei.
BDELIKLEU Afară, Xantias, cu viespile din casă, acum!
XANTIAS (*afumă viespile*) Asta și fac.
BDELIKLEU Tu dă-le din belșug cu fum!
XANTIAS (*dă cu fum*) N-o ștergeți? Nu pieriți? Luați-o din loc!
BDELIKLEU Dă cu bățul! (*Arată spre o carte.*)
Afumă-i cu-Eschine-nfumuratul pus pe foc!
SOSIAS (*Afumate, tușind, viespile se retrag, dar nu părăsesc locul.*)
Izbutirăm să vă speriem o vreme?
FILOKLEU (*trist*) Mai vajnici ar fi fost pesemne
Pe Filokles[35] de l-ar fi-nghițit, poetul cel scorțos.
Nu i-ai mai fi alungat atât de lesnicios!

SCENA 7

CORUL Nu-i pentru sărac vădită urgia, (*către Bdelikleu*)
Că pe-ascuns ne sosește tirania,
Când tu, ticălos cu lațe lungi[36],
Să surpi legile cetății-ajungi?
Fără vreun motiv de preț,
Făr-un argument isteț,
De unul singur faci să vie
La noi o cruntă tiranie!
(*Bdelikleu iese din casă.*)

BDELIKLEU Ar fi cu putință, fără luptă și zarvă, a sta de vorbă și-a veni la-mpăcare?

CORUL (*strigă*) De vorbă cu tine, poporului dușman,
Regilor prieten, ba chiar și filospartan,
Ce-ai îmbrăcat lakedemonica manta
Și barba netunsă îți tot place-a purta?
Nu!

BDELIKLEU (*copleșit*) Pe Zeus, mai bine mă las păgubaș de părinte
Decât zilnic contr-atâtor rele să vâslesc înainte!

CORUL Și n-ai decât antreul! Căci te servim cu feluri simple
Dintre vorbe și care nici măcar nu dor.
Dar ai să vezi tu când vreun orator
Pentru-aste vini te va-nghesui de tot,
Drept martor la al tău vădit complot
Aflând pe-un altul – un complice!

BDELIKLEU Pe zei, totuși nu vă-ndepărtați de-aice?
Ori stăm ca să ne batem ziua toată?

CORUL Nu!
Cât din mine ar mai fi-o fărâmă, niciodată!
Oricine ești, fost-ai trimis o tiranie să ne dai.

BDELIKLEU Totul la noi e tiranie și conspirații mai dihai,
Fie că de-un lucru mare ori de mic se pune!
De-ani cincizeci nu mai auzisem eu ăst nume.
Dar acum mai căutat decât de pește-saramura
E, încât prin piață „tirania“ se tot dă dura.

Cumperi un biban, la hamsii strâmbi din nas?
Îndată vânzătorul de plevușcă, în pagubă rămas,
Zice: „Nu hamsii mititele, ci un mărișor biban
Cumpără-omul ăsta? Clar: are gânduri de tiran!“
Când pentru-un sos o ceapă albă ceri la piață,
Vezi îndată chiorâș privindu-te o precupeață:
„O ceapă albă ceri? Tiranie vrei, ori ai vedenii
Că Atena-n dar are să-ți crească mirodenii?“

XANTIAS Ieri în miez de zi la o târfă mă dusăi,
Și-i cerui… s-o-ncalec; dar ea de năbădăi
Se-umplu și mă-ntrebă: „Au tiranie socoți tu,
Ca a lui Hippias – să-mi reașezi acu'?“

BDELIKLEU Tare le place ăstora s-audă o atare vorbărie! Fiindcă vreau pe tata să-l țin departe de ipochimenii de colo:
De turnători,
Oameni dezgustători,
Care-n fiece dimineață
Umblă ca să curme-o viață. –[37]
Da, și fiindcă vreau ca bătrânul s-o ducă în huzur, îmi capăt vina că-s vreun complotist, urzind o tiranie!

FILOKLEU Și pe drept! Nici lapte de pasăre[38] n-aș bea deloc,
La schimb cu viața ce mă oprești a duce-n loc!
Calcani, țipari? Din delicatese nici un pic!
Îns-un procesel fript aș mânca – fie și mic!

BDELIKLEU Ca de-astea s-ai plăcere tu ai în obicei;
Dar dacă-n liniște ai asculta ce-ți zic, pe zei,
Te-aș învăța, cred, că greșești și ești năuc.

FILOKLEU Greșesc, când să judec eu m-apuc?

BDELIKLEU Că ești luat în râs nu priceput-ai oare
De inși cărora doar nu le cazi tu la picioare?
Nu-ți dai seama că ținut ești în robie?

FILOKLEU De robie să-ncetezi a-mi vorbi tu mie,
Care-s peste toți mai mare pus!

BDELIKLEU Nu tu. Crezându-te mare, le ești supus.

Bun. Atunci răsplata arată-mi, tată,
Ce din birul pus Greciei o ai, toată![39]
FILOKLEU Oho! (*Arată spre viespi.*)
Dar să judece le-ncredințez lor cazul meu.
BDELIKLEU (*o mică pauză*) Fie. Li-l încredințez atunci și eu! (*Către sclavi:*)
Cu toții, hai, lăsați-l liber!
(*Filokleu este eliberat.*)

SCENA 8

FILOKLEU Dați-mi o sabie, că-n ea m-arunc mai bine
Decât ca-n vorbe să ajung înfrânt de tine!
BDELIKLEU Ce-ai să pățești, zi, de nu te supui la judecată?
FILOKLEU Simbria mea de jude n-oi mai bea-o niciodată!
CORUL (*către Filokleu*) Din ce te-am învățat, lucruri noi ești dator acum a spune, astfel încât să fie vădit...
BDELIKLEU Cineva să aducă încoace, cât de grăbit, cutia cu cele de trebuință pentru pus în scris. Se va vedea ce fel de om este, dacă pe-astea le făgăduie...
CORUL ...că nu vorbești după felul ăstui june.
Ai grijă că-ncleștarea ta e mare,
Căci dacă, Doamne féri, ăsta-i mai tare,
Soarta a toate cele ajunge pusă-n joc.
BDELIKLEU (*pregătindu-și tăblițele*) Tot ce zice, consemnez în scris pe loc...
FILOKLEU Ce va fi, vorbiți, dacă biruie-n cuvinte el?
CORUL Neamul celor vârstnici nu va mai fi util defel.
Batjocoriți vom fi, „buni de mers la altare“
Ne-or spune, ba și „coșciuge vii de tribunale“.
Să te bați cu el vrei despre cârmuirea de-aici
Întreagă? S-ai curaj și să-ți meargă limba brici!
FILOKLEU (*își ia avânt, se suie pe o ladă și declamă în chipul oratorilor*)
Voi arăta dintru-nceput despre astă dregătorie
A noastră, că mai rea nu-i decât nici o domnie.

Decât un jude cine-i azi mai fericit, mai invidiat,
Și decât unul bătrân, mai de temut, mai răsfățat?
Pe el, de cum sare din pat, găligani îl păzesc bine
Până-n boxă și, blând, un slujbaș[40] hoț de mână-l ține.
Îl roagă cu voce stinsă unul, lacrimi are el pe față:
„De mine-ndură-te, tătucă, dacă și tu-n astă viață
Furat-ai în slujbe, ori ale oștirii merinde-ai vândut.“
Unul ca ăsta nici că trăiesc n-ar fi știut,
Dacă să scape de-osândă el nu ar fi sperat!
BDELIKLEU (*notând*) Ce-mi spui despre ei pe tăbliț-am însemnat.
FILOKLEU Intrând apoi în sală și cu mânia domolită, am renunțat la tot ceea ce promisesem c-aveam în gând. Totuși, vorbele pe care învinuiții le spun ca să scape cu luare aminte ascult. Căci:
Nu-i pe lume lingușeală să n-o aud-un judecător!
Unii bocesc a lor sărăcie, ba-și adaugă și-un spor
De-amar, pân' ce aflu că ei ca mine-s de prăpădiți.
Alții-mi recită basme, alții-s de Esop înveseliți.
Unii spun glume, pentru râs bune mijloace.
Iar de nu mă-nmoi, copilașii-i trag încoace,
Fetițe și băiețel, de mână. Eu ascult cu fior
Cum ei scâncesc. Iar apoi tatăl, de hatârul lor,
Ca pe-un zeu mă roagă cu tremur, din belea
Să-l slobod: „La un glăscior de mielușea
De te-ndupleci, zice, auzind pe copilă,
Îndurare-mi vei arăta multă ca și milă!“
Păsăricile[41]-mi plac, ascult de-al fetei glas
Și din mânie-un pic de la mine, uite, las...
Nu-i mare slujba, chiar făr-avere, pentru noi?
BDELIKLEU „Chiar făr-avere“? S-a notat: e punctul doi.
Stăpânești, dar, în Grecia? La ce bunuri ești părtaș?
FILOKLEU Păi, voie-avem să privim la-al băieților bețigaș.[42]
Și de-actorul Oiagru-i în boxă, nu-l liberăm înainte
Ca din „Niobe“ să declame frumoasele cuvinte.
Și dacă-un flautist scapă, ne cântă el răsplata apoi
Cu muștiucul pus, pe când ieșim din sală noi.

Și dacă, murind tatăl, pe fiica-i moștenitoare
O lasă cuiva de nevastă, n-avem decât nepăsare
Pentru testament și solemna pecete; că drept soție
O dăm pe fată oricui ne făgăduie o bună simbrie.
Și totul – făr-a da seamă. Slujba-i grozavă!
BDELIKLEU O felicitare-i cuvenită pentru o atare ispravă!
Însă să-mpiedici o diată nu-i defel cu dreptate…
FILOKLEU În plus, când Poporul și Sfatul pricine-nsemnate
Refuz-a judeca, ei juzilor ca noi pe loc le trimit
Făptașii: (*arată cu mâna ce se întâmplă*)
Apoi Euathlos-turnătorul și acel „mit“,
Kleonym-Lingușym, Scutu-l zvârlim[43], jură de zor:
„Vom trăda? Nuuu! Ci vom lupta pentru popor!“
De asemenea nimeni vreodată n-a biruit în Adunare
Făr-a vrea ca juriul să decidă la prima-nfățișare.[44]
Kleon, Zbierea cel rău[45], doar pe noi nu dă să ne muște,
Ci ne păzește, ne-ngrijește, ne-apără chiar și de muște
– ceea ce tu n-ai făcut nicicând pentru-al tău părinte.
Iar Teoros – nu-i mai prejos decât faimosu-Eufemide –
Ne șterge pe ciubote praful cu buretele bine-udat.
Astea-s robia și supunerea ce zici c-ai demonstrat?
BDELIKLEU De vorbe să te saturi! Se va vedea la-ncheiere
Că marea slujbă-i ca spălatul de pe cur: tot piere!
FILOKLEU Dar a mai minunată cestie dintre toate, de care
Uitai, e când vin acasă cu simbria.[46] Ce-ntâmpinare
Îmi dau toți pentru biștari! Mai întâi a mea fată
Picioarele-mi spală, le unge și, preaplecată,
Le sărută. „Tăticu, tăticu“-s ale ei cuvinte,
Cu limba din sân banii-mi scoate. Și cu plăcinte
Mă lingușește, alături-așezată, insistând, soția:
„Ia asta, gustă-aici!“ Îmi fac cu-astea bucuria.
Și nici la tine n-am a mă uita, nici la fecior
Cum suduie cârtind, când prânzu-l pune. Nu cu zor
Frământă pâinea? Gologanii de rele m-apără foarte.
Nu-mi torni vin? Un ulcior am adus cu toarte;

Parcă-s urechi de măgar. Îl aplec; el cască gura,
Nechează și voinicește-mi trimite udătura.
(*Perorează cu entuziasm.*)
O putere n-am oare la fel c-a mai marelui zeu,
Când tot ce-aude Zeus aud vorbindu-se și eu?
Dacă ne zbuciumăm noi, juzii, tare,
Printre cei de față se-nfiorează fiecare:
„Parcă, zic ei, tribunalul scoate tunete,
Stăpâne Zeus, o, de noi îndură-te!"
De vin eu și cu fulgere, dârdâie, mișei,
Semeții și-avuții; de frica-mi fac pe ei! (*Întorcându-se spre Bdelikleu:*)
Tu însuți te temi, te temi de mine rău,
Să mor acuși, dacă mă tem de tine eu!

SCENA 9

CORUL (*corifeul*) Nicicând n-auzii un așa de bun și deștept vorbitor!
FILOKLEU Credea că-s vie nepăzită și casă fără de zăvor!
Însă că-s cel mai tare totuși eu eram convins.
CORUL Cât de bine chiar toate punctele le-a prins
Și n-a omis nimica, încât la auzul său
Crescut-am, dar și trăirea asta am avut-o eu,
Că-n Insulele Fericiților sunt ca jude pus,
Îndrăgostit de tot ceea ce el avea de spus!
FILOKLEU (*arată către Bdelikleu*) Ăsta-i năucit deja și-n fire nu-și mai vine;
Să vadă negru-n față primește de la mine.
CORUL (*către Bdelikleu*) De meșteșugurile toate ești tu dator
Să te servești dibaci, ca să mai scapi ușor. (*Către public:*)
Căci greu e să-mi uit mânia de-astă dată,
Când junele-mpotriva mea se tot arată.
E vremea ca de-o râșniță bună să-ți faci rost, (*către Bdelikleu*)
Să-mi macine furía, de nu grăiești cu rost.
FILOKLEU (*spre public*) Greu, da, și mai afurisit decât pe măsura unei comedii e să vindeci o boală veche, așezată la noi în cetate.
Însă, o, Zeus tată...

FILOKLEU (*crezând că invocația i se adresează lui*) Încetează, nu-mi zice „tată“!
Dacă nu repede mi-arăți la robie că îs părtaș,
Sigur vei muri, chiar de pângărit voi fi ca ucigaș![47]

BDELIKLEU Tătucă, dă-mi ascultare, fruntea ți-o descrețește un pic și, simplu, pe degete, și fără să te-ajuți de pietricele, ia și fă o adunare:
Ai totalul tributului ce sosește de la cetățile-aliate;
În afara lui sunt, separat, sume cu „unu la sută“ taxate;
Venituri din pritanii, mine, piețe, porturi, bani confiscați.
Suma întreagă ți se ridică cam... la două mii de talanți.
Din asta dă simbria pentru jurații unui an – iată:
Șase mii-s. – În țară nu fuseră mai mulți vreodată. –
O sută și cincizeci de talanți, deci, simbria lor o pui.

FILOKLEU Dar din al intrărilor total asta nici o zecime nu-i!

BDELIKLEU Nu-i, pe Zeus!

FILOKLEU Dar restul banilor un' se duc la urmă?

BDELIKLEU La cei cu „nicicând n-oi trăda a atenienilor turmă
Și bate-mă-voi pentru popor!“. Iar tu, tată iubit,
Stăpâni ți-i pui pe ei deasupra, de vorbe păcălit!
Iar ăștia, câte cincizeci de talanți primind mită
De la cetăți, zic amenințând și stârnindu-le frică:
„Dați tributul, altfel trăsnesc și cetatea v-o întorc pe dos.“
A, iubești puterea? Oase și copite îți rămân de ros!
Și-aliații, știind că prostimea mănâncă o zi din două,
Pe tine te țin de dobitoc; lor veselă dăruie, covoare nouă,
Vin, brânzeturi, miere și susan, perne, cupe, ales veșmântar,
Cununi, șiraguri – orice-i la trup bun și scump la buzunar.
Iar ție, din tot ce stăpânești, care mult asuzi și pe-uscat,
Și pe mare, nu-ți dau, la guvizi, nici usturoi pisat!

FILOKLEU Adevărat, eu însumi am trimis după trei cățel la negustor...
Însă fără să-mi arăți robia, pe ea totuși o denunți de zor!

BDELIKLEU Robie nu-i ca ăști bandiți și cei care contra plată bună
Îi lingușesc tot ei să fie cei care slujbe grase-adună?

Când îți dau cei trei oboli, ești încântat; deși i-ai dobândit
Tu însuți, luptând pedestru, ori la asedii tu te-ai ostenit.
Și cel mai rău din minți mă scoate-n treaba asta a ta
Când desfrânatul venetic, fiul lui Chaireas, în casă dă-a intra,
Filfizonul, clătinându-se, și-ți zice ca la tribunal să vii
Dis-de-dimineață, și fără-ntârziere-acolo tu să fii:
„De-ntârzie la signal careva din voi, bănuții trei nu-i ia."
Dar el ia dublu – că-apără statul[48] –, deși-ntârzie cât vrea!
Iar când arhonții-s strânși, când unul din acuzați dă mită,
Stau la tocmeală doi colegi ca să le iasă afacerea sporită,
Unul împinge, altul trage, de parcă-s tăietori la ferăstrău,
Tu însă pândești contabilul și chiar nimica nu vezi rău.
FILOKLEU Asta-mi fac? Vai de mine, ce aud! Tihna-mi strici,
Cugetul mi-l porți aiurea și nu mai știu ce-aș zice-aici!
BDELIKLEU Uită-te deci că-n toate-astea, bogat putând să fii pe drept,
Nu știu cum se face că de demagogi ești tras în piept.
Tu, stăpân pe mulțime de cetăți – de la Pont și până-n Lydía,
N-ai parte decât de puținul ce acasă duci – simbria.
Dar și pe-asta ți-o dau cu picătura, încet, ca pe ulei,
Doar ca viu să fii. Căci te vor sărac. De ce? Îți zic de vrei:
Vor să-ți cunoști dresorul: numai de te-asmut odată
Ca pe dușman să-l încolțești, tu îi vei și sări la beregată!
Căci, de voiau poporului să-i dea trai bun, era chiar simplu:
Mii-s, în fapt, cetățile ce nouă tribut ne trimit tot timpu'.
Dacă li s-ar fi poruncit lor să hrănească fiecare la fel
Douăzeci de-atenieni, douăși' de mii[49] ar mânca-ostropel
De iepure, cu lapte bun, mândru-ncununați, fiece om
Bucurându-se de-a țării mărire și de slava din Maraton.
Acum însă te uiți după ăla cu simbria, ca un zilier sărac.
FILOKLEU (*pe un ton tragic*) Aoleu! Mâna-mi amorțește-ntreagă, de nu știu ce să-i fac!
Îs tare vlăguit și sabia ca s-o scot nu pot...
BDELIKLEU Și când ei se tem, vă dau Eubeea – zic – de tot,
Și fiecăruia din voi vă dau câte cincizeci de ocale
De grâu. Îns-abia cinci de orz ai primit matale

Ieri. Dar și la astea cu țârâit-ai fost părtaș,
Numai de-ai adus dovadă că ești și băștinaș.[50]

Din toate aste pricini, eu te-am ținut în casă închis, tată, vrând ca tu să mănânci cum se cade, fără ca demagogii ăia să te ia în derâdere cu vorbăria lor deșănțată! Dar și acum vreau din tot sufletul să-ți dau ce poftești, în afară de a te lăsa să trăiești ca un milog!

SCENA 10

CORUL Înțelept a fost cel care zis-a: „Nu judeca înainte de a auzi cuvântul ambelor părți!“ (*Către Bdelikleu:*) Mi se pare că biruința acum pe deplin e a ta, încât deja, slăbindu-mi mânia, toiegele jos le arunc – uite așa!
(*Se adresează lui Filokleu:*)
— O, tu, al meu
Drag coetaneu,
De-aste vorbe ține cont,
Nu fi nici nechibzuit, nici tont,
Nici un om de frăgezit prea greu!
O, zei, și eu vreun neam de-aș avea
Care dojeni să-mi facă tot asemenea!
Vădit: de-unul din zei îți vine într-ajutor,
Primește-l, că de tot binele-i făptuitor!
BDELIKLEU O să-l hrănesc eu pe bătrân, o spun,
Aducând ce-are nevoie: terci bun,
Halat moale, păturică și, pe lângă,
O târfă, să-l frece și la mătărângă,
Și pe la noadă...
Ce, tace și nu mormăie nimica?
Cu-asta nu mă biruie, nici atâtica!
CORUL (*privește spre Filokleu*) Se mustră singur pentru cele-nainte
Zise de smintit. A-nțeles ăst părinte

Și cumpănește tot ceea ce, greșind rău,
N-a ascultat atunci de sfatul tău.
Acum, poate, felul și-a schimbat:
S-a-nțelepțit și fiului s-a-ncredințat.

FILOKLEU O, vai și-amar!

BDELIKLEU Alo, de ce faci gălăgie?

FILOKLEU Din toate, nimica nu-mi promite mie!
Drag mi-e să fiu unde crainicul zice:
„Cine n-a votat? Să se ridice!“
Și aș vedea, după urne, că sînt,
Dintre votanți, ultimu-n rând.
Suflete, hai, dă fuga!
Unde mi-e el? Îngăduie numa',
Bicisnic suflet, ca-al lui Kleon furtișag
Să nu-mi mai vină-n tribunal pe prag!

BDELIKLEU Tată, hai, crede-mă, pe zei!

FILOKLEU În ce privință? Zi ce vrei,
Doar una singură nu-mi lua!

BDELIKLEU Ce-anume?

FILOKLEU Să n-am dreptu-a judeca.
Să mă-nghită Hades, înainte să te-ascult!

BDELIKLEU (*se gândește puțin, face câțiva pași înainte și înapoi, apoi spune:*)
Dacă-ți place asta chiar așa de mult,
Să mergi la tribunal totuși nu-i nevoie,
Ci aici pe sclavi tu judecă-i în voie!

FILOKLEU Pentru cari vini? Ce tot vorbești?

BDELIKLEU Pe-aceleași și-aici, și-acolo le găsești.
Deschide slujnica cămara într-ascuns?
O drahmă drept amendă i-ai și pus!
Ceea ce făceai acolo tot mereu, îți zic
Că-s și-acasă cu putință. Când un pic
E soare, vei judeca de parc-ai fi la plajă,[51]
De ninge – șezând, focului fiindu-i tu de strajă.

Plouă? Fuga-n casă! La prânz te scoli din pat?
Tu jude, de nici o zăbrea n-oi mai fi-ncuiat,
Trasă înaintea-ți de-un aprod...
FILOKLEU Asta-mi place tare!
BDELIKLEU Pe deasupra, când cineva are
Un proces lung, n-oi mai răbda flămând,
Din tine și din pârât neîncetat mușcând.
FILOKLEU Însă cum voi putea să deosebesc eu bine,
În timp ce rumeg, când oare-adevărul vine?
BDELIKLEU L-oi deosebi pe el acasă încă mai dihai:
Când martorii mint, se spune, cu chiu și vai
Treaba o lămuresc juzii, de-i bine... rumegată.
FILOKLEU Fie! De unde însă-mi voi lua simbria meritată?
Tu încă nu mi-ai zis.
BDELIKLEU Chiar eu am să ți-o dau!
FILOKLEU Strașnic, cât timp singur toat-o iau,
Și nu cu-un ortac! Vai, ce mi-a fost dat
Să pățesc de la acel bufon de Lysistrat!
O drahmă luă el pentru amândoi
Și-n cherhana fugi s-o schimbe-n oboli.
Lucioși, trei solzi îmi dă. „Fie“, zic,
Crezând că-s trei oboli[52]; îi gust un pic
Și-i scuip apoi: grețoși, miroseau urât.
Așa încât pe ins la judecată l-am târât.
BDELIKLEU Și ce-a avut de spus al tău ortac?
FILOKLEU A zis că-i de cocoș al meu stomac
Și că „banu“-l voi mistui ca pe tăiței!
BDELIKLEU Vezi ce câștig îți vine, doar de vrei?
FILOKLEU Nu-i rău. Deci ce-ai în gând fă bine!
BDELIKLEU Așteaptă; aduc acum ce se cuvine. (*Intră în casă.*)

SCENA 11

FILOKLEU Ce chestie, profeția se vădi adevărată!
Auzisem eu cândva că atenienii odată
Vor judeca pricinile-acasă, după plac,
Și că orice bărbat va așeza-n cerdac
Câte-un pui de tribunal, precum la toate
Casele-nainte-i templișorul lui Hekate.
(*Bdelikleu, însoțit de sclavi, iese purtând diferite lucruri pe care le aranjează în chipul unui mic tribunal.*)
BDELIKLEU Iată. Ce zici? Ți le-aduc pe toate-n curte,
De câte ți-am vorbit și încă altele, multe:
Oala de noapte, în caz c-o pișare-ai vrea,
Atârnă de cârlig aproape, de tine-alăturea.
FILOKLEU Pentr-un bătrân, lucru-i deștept și nu strică,
Leac bun găsit-ai la beteșugul de bășică!
BDELIKLEU Și-aici e focul. Pe el se pune, de făsui
O ciorbă, ca să sorbi un pic...
FILOKLEU Grozav ce spui:
Ciorbă oi sorbi; simbria, de-am fierbințeală,
Tot n-o pierd, iar d-aice nime' nu mă scoală!
Bun. Însă de ce cocoșul ăsta mi-ați adus?
BDELIKLEU Dacă, când unul se-apără, dormi dus,
Să te deștepte, colo, cântând întruna...
FILOKLEU Pe plac mi-s toate!
Doresc încă doar una.
BDELIKLEU Ce-anume?
FILOKLEU Pe Lykos de mi l-ai aduce-n poiată.
BDELIKLEU Eroul, regele-i chiar aicea. Iată!
FILOKLEU (*se uită la statuie, care-i strâmbă și urâtă*) O, ce rău arăți, stăpân crăiesc!
BDELIKLEU Parcă-i Kleonym cel laș, așa-l găsesc.
FILOKLEU Deși-i un erou atât de mare,
Nici ăsta, vezi-l, arme n-are!
BDELIKLEU De repede te-ai așeza,
Repede-aș chema și eu la judecată.

FILOKLEU Eu tot șed de mult; tu cheam-odată!
BDELIKLEU Pe cin' s-aduc eu mai întâi? Ei, zi!
Ce crimă făcut-a careva din cei de-aci?
Crez c-alaltăieri ars-a vasul Tratta...
FILOKLEU Aoleo! Stai! Aproape m-ai dat gata!
Începi tu judecata fără boxă oare –
Primul dintr-ale noastre sfinte-odoare?
BDELIKLEU N-o am aici, văleu!
FILOKLEU Las' că-n casă-alerg chiar eu,
Boxă s-aduc – altar mi-e și credință! (*Intră în casă.*)
BDELIKLEU (*de unul singur*) Poți să-ți crezi ochilor? Nebună obișnuință!
(*Iese Xantias, trăgând de un om costumat în câine.*)
XANTIAS La naiba cu tine! Ăst câine să-l mai ții!
BDELIKLEU Dar ce-i?
XANTIAS Furișându-se-n bucătărie Lăbosu[53] a furat
Un chil de brânză și pe loc l-a-nfulecat!
BDELIKLEU Primul delict e ăsta ce i-l aduc lui tata!
Tu, de față-acolo, stai cu reclamația gata.
XANTIAS Nu eu! Ăl'lalt câine voiește să-l acuze,
De-i vorba ca unul să vie cu pâra pe buze.
BDELIKLEU Bun! Adu-i pe-amândoi încoace!
XANTIAS Chiar asta acuma și voi face.
(*Filokleu apare ducând troaca porcilor.*)
BDELIKLEU Și cu-asta care-i joaca?
FILOKLEU De lângă vatră-i, troaca.
BDELIKLEU Pe Hestia o jefuiești cumva?[54]
FILOKLEU Nu, ci ca să rad io pe careva,
Pun temelia de la vatră[55], chiar așa!
Tu adu-i pe făptași, să văd unde
Dreptatea-i și la cine se-ascunde!
BDELIKLEU Stai, ca să scot condeie și tăblițe!
FILOKLEU Vai, nu mai prăpădi ziua tot cu fițe!
Sentința aș putea s-o zgârii pe pământ.
BDELIKLEU (*aduce tăblițe și condeie*) Uite, acuma toate pregătite sînt.

FILOKLEU Cheamă-i!
BDELIKLEU Uite-l (*aduce câinele*).
FILOKLEU Ăsta cine-i, întâiul?... O, vai și vai,
Să mi-aduc urnele de vot uitai! (*Dă să fugă în casă.*)
BDELIKLEU Alo, unde mi-alergi așa de tare?
FILOKLEU După urne!
BDELIKLEU Stai! Adus-am niscaiva pahare.
FILOKLEU (*se întoarce*) Perfect. Toate-s rânduite-acuma,
Din ce-am nevoie...; ah, clepsidra[56] numa'
N-o văd...
(*Bdelikleu arată către oala de noapte.*)
BDELIKLEU Dar nu-i clepsidra aici, la locul ei?
FILOKLEU (*admirativ*) O, bine-ai gândit și dup-al patriei obicei!
BDELIKLEU Cât de repede, hai, cineva s-aducă foc
Dinăuntru, mirt și tămâie-n ăst loc,
Ca zeilor să ne rugăm mai înainte!
CORUL (*corifeul*) Fiindcă acum ați scos din minte,
Prin împăcare, și vrajbă, și război,
O rugă împreună vom rosti și noi!
BDELIKLEU Șșt! Păstrați, dară, tăcerea sfântă!
(*Toți, în picioare, tac câteva secunde.*)
CORUL (*cântă*) O, Foibos Apollon, o, Pythice,
Fă ca-ntr-un ceas bun ceea ce
Omul ăsta născocit-a-ntr-ajutor
Cu noi toți să stea-n armonie,
Căci ne-am deșteptat din nebunie,
O, Paian, o, zeu vindecător!
BDELIKLEU O, stăpâne, rege, vecine, o Agyieus[57], tu, care stai în față la poartă[58], primește o ceremonie nouă, pe care pentru al meu tată o facem la primă vedere! Să-nceteze, fă-l, cu țâfna și stropșeala și-amestecă-i în suflet, în loc de vin-acru, un picuț de miere:
Cu oamenii să fie blând,
Milă mai multă s-aibă oricând
De pârâți decât de cei ce acuză.
Și, părăsindu-și firea ursuză,

De lacrimi să aibă el ochii plini,
Mânia uitând-o, uitând și de spini!

CORUL Ne vom alătura rugăciunilor tale cu bucurie și datorită celor zise mai înainte vom slăvi noua dregătorie:
Ți-am devenit acuma binevoitor,
De când iubirea-ți pentru popor
Mi-a plăcut; nu mai vezi așa ceva
La tinerii de azi, precum e ea!
O, Paian, o, zeu vindecător!

SCENA 12

BDELIKLEU (*În picioare, îl imită pe crainicul de la procese. Filokleu pe scaun.*) „De vreun jude-i la poartă, înăuntru să poftească!
Că voie nu-i mai dăm apoi, de-o să se vorbească."

FILOKLEU (*se uită la câinele adus de Xantias*) Cine-i acuzatul ce aicea vine? (*Aparte:*) Va fi aspru-osândit!

BDELIKLEU Ascultați plângerea bine: „Câine Kydatheneu învinuiește pe Lăbosu Aixoneu de crima că de unul singur brânza siciliană a hăpăit. Pedeapsa cerută: zgarda din lemn de măslin uscat."

FILOKLEU Ba o moarte de câine, odată ce-i condamnat!

BDELIKLEU Pârâtu-i ăsta de-alăturea, Lăbosu!

FILOKLEU Se uită ca un hoț la mine ticălosu'.
Rânjește? C-o să mă-nșele, speră el.
Dar unde-i reclamantul, ălălalt cățel?

CÂINE 2 Hău, hău!

BDELIKLEU E de față.

XANTIAS (*către Lăbosu*) Ăsta-i, Lăboase, la lătrat deștept
Și de blide-un bun lingău.

CÂINE 2 Hău, hău, hău!

BDELIKLEU Tăcere. Tu șezi. (*Către Câine 2:*) Stând drept,
Tu plângerea ți-o zi, fără multă vorbă!

FILOKLEU Iar eu-mi torn un pic, să lipăi din ciorbă.

CÂINE 2 Plângerea mea ascultați, o, judecători,
Împotriva ăstui câine! Căci îți dă fiori

Ce-a comis față de mine și lătrătoarea ceată.
Fugind într-un ungher, șutit-a o bucată
De brânză și cu ea-n beznă s-a hrănit...
FILOKLEU Pe Zeus, ce-a făcut tâlharul e vădit:
Mi-a râgâit un damf de brânză dinainte!
CÂINE 2 (*pe un ton plângăcios*) Nimic nu mi-a dat, deși-l rugai fierbinte!
Și cine-ar vrea vouă să vă mai dea o pâne,
De nu mi-azvârle cevașilea și mie, un biet Câne?
FILOKLEU Tipul nimic n-a dat părtașului: mie... Nu-i
Mai puțin usturată ciorba decât sfruntarea lui!
BDELIKLEU Nu judeca-nainte, tată, eu te rog pe zei,
Fără a-i asculta pe amândoi acești cotei!
FILOKLEU Dar fapta sa vădită-i pe deplin,
Că strigă pân' la cerul cel senin!
CÂINE 2 Nu-l iertați că el, egoist fiind cu prisos,
Dintre câini e omul cel mai mâncăcios!
Farfuriei dându-i roată, ca de strajă,
Totu-a înfulecat, brânză și cu coajă.[59]
FILOKLEU Nici vasul nu mi-a lăsat acest nenorocit!
CÂINE 2 Pentru toate astea cer să fie osândit!
Două săbii într-o teacă a încăpea nu pot,
Nici într-o casă doi hoți, precum socot.[60]
Cer asta pentru ca să nu latru fără rost.
Iar dacă nu, n-oi mai lătra deloc. Ce,-s prost?
FILOKLEU Oho! Cât de multe-nvinuiri el i-a adus!
E-un hoț și jumătate ăla. Tu, acolo sus,
Cocoșule, încuviințezi?... Clipește: da!
Paznice! Unde ești? Oala de noapte mi-oți da!
BDELIKLEU Ia-ți-o singur! Pe martori eu îi chem îndată
Pentru Lăbos: Mojar, Piuliță, Răzătoare lată,
Fund, Ulcior, Vase de lut ars... totul e adus...
Dar tu încă te-ușurezi și-n scaun nu te-ai pus?
FILOKLEU Astăzi m-oi ușura și cu-altceva peste-acuzat!
BDELIKLEU Nu te-astâmperi să fii aspru și-așa de-nverșunat

Cu-nvinuiții mai ales, pe care-i muști tot rău? (*Către Lăbosu:*)
Hai, apără-te! De ce taci, dom' dulău? (*Lăbosu tace cu o privire în-cremenită.*)
FILOKLEU Se pare că nu mai are ce să spun-acum.
BDELIKLEU Nu-i asta. Ci cred că a pățit la fel precum
Și Tukidide pățit-a când l-au învinuit:
Cu fălcile-ncleștate a rămas, pe loc izbit.
Luați-l de-aici! Apărarea-i voi rosti-o eu.
(*Câinele e dat la o parte, iar Bdelikleu se suie pe o ladă, ținând în mână o hârtie cu apărarea câinelui, din care citește.*)
A se-apăra, judecători, pentru-un câine-i greu,
De-i calomniat. Totuși, defel n-oi sta eu mut,
Căci ins de bine-i și lupii să-i alunge priceput.
FILOKLEU Un hoț e, suspect și de trădare – asta spun!
BDELIKLEU Printre javrele de-azi e totuși câine bun;
În plus, de oi multe să aibă grijă poate.
FILOKLEU Brânza de-o mănâncă, ce folos au toate?
BDELIKLEU Folos? Ți-e campion, ușa ți-o păzește neclintit,
Bun e și la altele. Iar dacă totuși a șutit,
Iartă-l, că bietul de cântat la liră n-are parte!
FILOKLEU Eu, unul, mi-aș fi dorit să nu știe nici carte,
Ca să nu se-apere-n scris – acest bandit![61]
BDELIKLEU Ascultă, Înălțimea-ta, mărturia negreșit!
Încoace, Răzătoareo, și vorbește răspicat!
Răspunde clar, căci te nimeriși la porționat:
Ostașilor deci provizia le-ai făcut-o rație?
...Zice că da.
FILOKLEU Pe Zeus, e-o minciună, asta e!
BDELIKLEU Respectă, Înălțimea-ta, pe-oropsiți acuma,
Căci Lăbosu oase și tacâmuri mâncă-ntruna,
Și-n același loc nimeni nu poa' să-l vază.
Celălalt, deși o namilă, acasă stă de pază,
Și, nemișcat, orice-aduce cineva, moale-tare,
Tainul și-l cere. Și latră rău, dacă nu-l are.

FILOKLEU Vai de mine, ce am, că stau să cedez?
Un rău mă-ncearcă, de încep să-l crez.
BDELIKLEU (*se adresează lui Lăbosu, apoi lui Filokleu*) Hai, te-apăr eu! Părinte, milă să ai în gând!
Nu-l nimici. Copilașii lui pe unde sînt?
(*Apar mai mulți copii în patru labe, în haine de căței.*)
Sus, pui sărmani, vreau s-aud scâncete aci,
Lăcrimați, rugați-vă și-ndată veți boci!
(*Cățeii fug roată și scâncesc.*)
FILOKLEU (*lăcrimează și se adresează puilor*) Du-te, du-te, du-te, du-te!
BDELIKLEU (*în numele lui Lăbosu, care pleacă din boxă*) Mă duc. Deși pe mulți i-a păcălit
Ăst „du-te". Mă duc, totuși, negreșit.
FILOKLEU (*strânge ochii care-i lăcrimează*) La naiba, că nici să sorbi nu-i bine!
Mi-au dat lacrimile, dar nu-i cu mine
Alta decât că din ciorba iute-am luat...
BDELIKLEU Așadar, el încă nu-i scăpat?
FILOKLEU E greu să știu de n-are vină... (*în continuare cu ochii închiși de la ciorba prea iute*).[62]
BDELIKLEU Taică, a paharului să vezi partea plină!
Ia-ți votul tău și, cu ochii-nchiși,
Aruncă-l drept în urna de-indeciși,
Încât iertat să fie.
FILOKLEU (*cu ochii închiși de la lacrimi*) Nu, că la liră a cânta nu știe...[63]
BDELIKLEU (*îl ia de mână*) Hai, de mână te duc eu la urnă-ndată.
(*Îl duce la urna a doua, pentru voturile indecise.*)
FILOKLEU (*pipăie urna, crezând că-i urna cu voturile pentru condamnare sau achitare*) Asta-i urna cea dintâi? Zi-mi odată!
BDELIKLEU Asta.
FILOKLEU (*aruncă votul de condamnare în urna greșită*) În ea votul meu s-a adăugat!
BDELIKLEU (*aparte*) L-am păcălit! Fără să știe, l-a iertat!
Urna o răstorn. (*Răstoarnă urna cu votul lui Filokleu.*)

FILOKLEU Cine-i câștigătorul oare?
BDELIKLEU Să numărăm...
O, scăpat-ai, Lăboase, de-aspra condamnare!
(*Filokleu dă să leșine.*)
Tată, tată, ce-ai pățit? (*Către sclav:*)
Apă, apa pe unde-o ai? (*Xantias aduce apă și îl stropește pe Filokleu.*)
(*Către Filokleu:*)
În fire vină-ți, hai!
FILOKLEU (*culcat, cu voce stinsă*) Un lucru zi-mi-l:
A scăpat pe bune așa?
BDELIKLEU Pe Zeus, da.
FILOKLEU (*oftează adânc*) Văd bine: eu n-am deloc valoare!
BDELIKLEU Asta las-o; hai, saltă-n picioare!
FILOKLEU (*se ridică*) Cum să-mi iert că pe-un bărbat învinuit
L-am lăsat să scape? Ce-mi va fi menit?
Zei preacinstiți, iertați-mă că făr' de știință
L-am achitat. Asta nu-mi stă-n obișnuință!
BDELIKLEU Nu te mânia! Căci eu pe tine, tată,
Te voi îngriji frumos. Împreună, iată,
La ospăț vom fi și la banchet[64], apoi
La spectacole de teatru fi-vom noi.
Plăcut tu-ți vei petrece ce mai ai din viață,
Fără să te-nșele orice ticălos ce-ți râde-n față.
(*Sclavii iau tot „tribunalul".*)
Să intrăm în casă. Aici!
FILOKLEU (*resemnat*) Fie, de-așa tu zici.

SCENA 13

CORUL Duceți-vă, veseliți-vă pe unde-aveți vrere! (*Corifeul, în numele autorului*[65]*; se întoarce spre spectatori:*)

Voi însă, o, cei fără de număr, mii, luați seama să nu pice la pământ vorbele mele, că-s frumoase. Numai un nepriceput asta ar greși. (Nu însă pe voi vă am în vedere.) Acum, oameni buni, de-ndrăgiți ceva pe bune, luați aminte:

— Iată, poetului să dojenească inima-i dă ghes,
Pe spectatori. Zice că-nainte, deși făcut-a des
Mult bine lor, cu nedreptate mare i s-a răspuns.[66]
A ajutat pe-alți poeți, nu pe față, ci pe-ascuns,
Și, imitând pe prorocul Eurykleu cel ventriloc,
A vârât în burți străine propriile glume-n loc.
Apoi pe față și-a luat el riscuri, când din buze
Le-a condus nu pe străine, ci pe-ale sale Muze.[67]
Deși slăvit și-onorat ca nimeni altu-n ăst oraș,
N-a dormit pe-o ureche, la falā nu a fost părtaș.
Din zel n-a pierdut nici dac-o iubită d-ale sale,
Țâfnoasă, că și de drăguți își râde, i-a ieșit în cale.
Nimănui nicicând nu i-a cedat, păstrându-se onest,
Muza-i mereu vrând-o nepărtinitoare fără rest.

— Și nici de oameni nu s-a legat, deși doar debutase,
Ci s-a bătut, ca Herakles de viteaz, cu fiare mult fioroase
Și mari. Lupta a-nceput cu una cu măsele fierăstruite:
Ochii-i luceau, precum Kynnei, raze aruncând cumplite.
O sută de capete de lingușitori sâsâiau dintr-a lor limbă
Jur-împrejuru-i: vocea-i cu moarte viața ți-o schimbă.
Miros are de focă, cur de cămilă, Lamie-i la boașe-mpuțită.[68]
Deși cu teamă de monstru, poetul neagă c-a primit mită;
Ci pentru voi și-acu' se mai bate. Zice că după matahală
S-a dat mai an la demoni gălbejiți și cu fierbințeală,
Cari noaptea pe părinți îi strângeau de gât, ca și pe bunici,
Pe când dormeau. Și contra celor pașnici dintre voi de-aici
Lipeau citații, mărturii, denunțuri, încât, văzându-i crunți,
Scăpare căutau la polițai, de frică înnebuniți, cei mulți.
Găsind ăst mântuitor al țării și-alungător de rele,
L-ați trădat mai an, când noutăți v-aducea; pe ele
Din nepricepere le-ați lăsat cu totul fără nici un fruct.[69]
Făcând libații însă, pe Dionysos poetul face legământ
Că versuri mai bune de-astea n-or fi vreodată de-ascultat.
Rușine vouă c-asta n-ați priceput-o-atunci pe dat';

N-ajunse, totuși, prețuit mai puțin de-nțelepți poetul;
Căci, pe rivali gonind, neajutorat le-a lăsat baletul!

— Ci, dragilor, măcar pe-alți poeți
Mai mult iubiți-i și-n grijă-i luați,
Când ei ceva nou cată a vă spune.
Și pe-ale lor cugetări păstrați-le bune,
În sipete punându-le, unde și merele țin.
Iar atuncea straiele, care din sipet vin,
Un an vor mirosi a deșteptăciune.

CORUL (*își pune măștile de viespi*) — O, demult la danț fost-am viteji,
(*Primul hemicor*)
Și nici la bătaie nu mai puțin breji
Eram. Timpurile s-au dus, fost-au, da!
Părul mi-e azi mai alb decât e lebăda.
Însă trebuie-aflată și din ce-a rămas, din tot,
Puterea tânără. Fiindcă bătrânețea mi-o socot
Mai presus decât ai junilor noștri cârlionți
Și decât fundul lor lăbărțat de bagabonți.

— Dacă vreunul din voi, spectatori, făptura (*Al doilea hemicor*)
Văzându-mi, de talia-mi de viespe-i mirat,
Chiar „de nu-s prea de tot învățat
Eu lesne vă voi arăta“[70] ce-i cu-nțepătura.
Cu-ăst ac dotați, suntem singurul soi
Al Aticii de adevărați nobili băștinași.
Vitejește-am apărat în luptă-ăst oraș,
Când barbarul demult venit-a peste noi.
Cetatea-a afumat-o și foc i-a pus, pălălaie,
Să ne nimicească stupul și-a pus în gând.
Dar noi, în fuga mare, lance și scut având,
Îmbătați de mânie, l-am izbit în bătaie.
Bărbat sta lângă bărbat, având buza-ncleștată
De furie; de săgeți nu se mai vedea senin.
Până seara totuși l-am gonit cu-ajutor divin.

Căci înainte zburase-o buhă peste-armată.
La barbari pretutindeni și-acu-i mare necaz,
Când noi i-am fugărit țintindu-i la izmene,
Ei fugeau, și la fălci înțepați, și la sprâncene:
Că nimeni decât atica viespe nu-i mai viteaz.[71]

— Grozav fost-am atunci, ca să stau fără de frică
Și să-l birui pe vrăjmaș! Dar mai grozav pe când
La Salamis pe trireme-am luptat! Nu-mi era-n gând
Pe-atunci a potrivi vorbele-ales. Nici chiar mică
Grijă n-aveam să torn pe vreunul, ci doar vâslaș
Mai bun doream să fiu. Deci ale mezilor apoi
Multele cetăți le-am cucerit. Și-am făcut tot noi
Ca tributul, furat de tineri-azi, s-ajungă-n oraș.

— Oricum ne-ați privi pe noi, mereu ne veți vedea (*Ambele hemicoruri*)
La chip, la fire cu viespile grozav de asemenea:
Întâi, decât noi mai ușor de supărat viețuitoare
Nu-i, nici mai mânioasă, mai puțin primitoare.
Apoi și pe-altele asemenea viespilor le meșterim:
Adunându-ne pe roiuri, ca și când la stup zorim,
Unii din noi pe-oricine peste care-s stăpâni așezați
Îl judecă, alții – pe condamnați, alții la teatru-s jurați.
Încoace, la zid ne-mbulzim grămadă, lăsați la pământ,
Urniți anevoie, înceți, precum în faguri larvele sînt.
Însă-n alte privințe suntem cei mai buni la descurcat:
Căci pe-oricine înțepăm și merinde-aducem imediat!
Dar și trântori avem, șezând la noi acasă, lipsiți de spin,
Cari,-așteptând, agoniseala ne-o mâncă, fără vreun chin.
Suntem mâhniți când, scutiți de oaste, salarul ei ni-l cară,
Dar nici vâslă ori lance n-au, nici bătătură pentru țară.
Pe scurt, zic că cel care de-acu-nainte fără ac se-arată
Salarul de trei oboli să nu-l mai ia – nu, niciodată!

SCENA 14

(Bdelikleu și Filokleu ies din casă. Bdelikleu vrea să-și convingă tatăl să îmbrace o haină frumoasă și scumpă, de fabricație persană, în locul celei vechi.)

FILOKLEU Haina-mi n-oi lăsa-o, cât sunt viu,
Căci numai ea, o, preabine știu,
Când mă-ncolți la greu crivățul mare,
Mi-a stat alăturea de-apărătoare!
BDELIKLEU Așadar, nu vrei să-ți fie bine?
FILOKLEU Pe Zeus, de-aci nici un folos nu-mi vine:
Ieri, după ce cu guvizi fripți m-am îndopat,
Trei oboli pe hain-asta am dat la curățat.
BDELIKLEU (*îi întinde o mantie foarte bogat împodobită*) Fă-ncercarea cel puțin, odată ce acu'
Mi te-ai încredințat să te fac ferice, nu?
FILOKLEU De la mine tu ce-oi mai vrea?
BDELIKLEU Haina ponosită dă-o-ncoa'
Și mantia asta ia-o, ți-o pune cuviincios!
FILOKLEU (*încercând să-și pună haina nouă și grea, cu ciucuri. Gâfâie.*)
Cică mai tre' să faci copii și să-i și crești frumos,
Când fiu-tu te înăbușă, că de tine nu mai știi!
BDELIKLEU Haide, pune-ți-o și nu mai tot cârti!
FILOKLEU Pe zei, ce-i pacostea cu care-mi tot dai ghes?
BDELIKLEU Unii-i zic „persană", alții – „kaunakés".
FILOKLEU Și io care credeam că-i de la munte un cojoc!
BDELIKLEU Nici o mirare; la Sardes doar n-ai fost deloc!
Altfel ai fi cunoscut-o, dar așa, chip nu e, tată.
FILOKLEU Chiar nu. Dar acuma ea mi se pare că arată
Ca o țoală de-a lui Morychos, bogătanul cel chefliu.
BDELIKLEU Aș! Astea se țes la Ekbatana numai, pe cât știu.
FILOKLEU (*uitându-se la ciucurii hainei*) La Ekbatana mațe de bou există oare?
BDELIKLEU Ce tot spui, dragă? Se țes astea cu sudoare

Și cheltuială: multe ocale-a păpat de lână.
FILOKLEU Să-i zicem mai bine „halitor de stână“
Decât „kaunakes“?
BDELIKLEU Haide-odată, așadar,
Stai îmbrăcat!
FILOKLEU (*își pune haina*) De mine, vai și-amar!
Nenorocita-mi varsă mie foc! (*Vrea s-o dea jos.*)
BDELIKLEU Nu ți-o pui?
FILOKLEU (*vrea să se dezbrace*) Eu? Deloc!
BDELIKLEU Dar, dragă...
FILOKLEU De-i nevoie, mai bine vârâți-mă-ntr-un cuptor!
BDELIKLEU Hai, te-mbrac chiar eu... (*Îl îmbracă.*)
FILOKLEU Tu fă bine și adu repejor
Un cârlig de măcelar!
BDELIKLEU Cârlig? Pentru ce, dară?
FILOKLEU Înainte de-a mă topi, ca să mă tragi afară.
(*O mică pauză.*)
BDELIKLEU (*aduce niște încălțări noi*) Cipicii ăștia ponosiți, hai, scoate-i tu acuma
Și pune-ți încălțările-astea din Lakedemona!
FILOKLEU Să-ndur io să-ncalț ceva de la știutul inamic?
BDELIKLEU Trage-l și umblă bărbătește cu lakonicul cipic!
FILOKLEU Faci rău că-mi bagi piciorul pe tărâm dușman!
BDELIKLEU Haide, și celălalt picior!
FILOKLEU Nu, că pe spartan
Unul dintre degetele astea boală are.
BDELIKLEU Față de rest deosebit nimic la el nu-mi pare.
FILOKLEU La bătrânețe nici o degerătură n-am, vai mie!
BDELIKLEU Sfârșește odată! Apoi ca omul plin de bogăție
Mișcă-te, umblă ca un fante, uite-așa! (*Arată.*)
FILOKLEU (*îl imită stângaci*) Aha!
Uită-te la felul meu și spune-mi tu cu cine
Dintre bogați la mers semăn eu mai bine? (*Se-mpiedică.*)
BDELIKLEU (*aparte*) Ca șaua pe vacă, zău, țoalele-i stau![72]
FILOKLEU Oi merge astfel ca din fund să dau! (*Merge în felul respectiv.*)
(*O pauză.*)

BDELIKLEU Bine; dar tu cuvinte-nălțătoare pentru viață
Vei ști, când cu savanți și pricepuți vei sta-n față?
FILOKLEU Desigur.
BDELIKLEU Și ce-ai zice-anume?
FILOKLEU O, multe-aș avea a spune!
Mai întâi că Lamia, atunci când prins-a
Fost, se băși. Apoi Kardopion pe mă-sa
A plesnit-o...
BDELIKLEU Nu basme, ci lucruri omenești eu s-ascult
Voiesc, pe care-n casă le zicem cel mai mult.
FILOKLEU „Odată, un șoarec și-o pisică într-o casă mare...“
BDELIKLEU „O, necioplite!“, vorba lui Teogen dojenitoare.
Pisici, șoareci – când discuți cu inși de calitate?
FILOKLEU Dar ce să spun atunci, zi-mi tu odată, frate!
BDELIKLEU Povestiri mărețe: cum în delegație voi v-ați dus,
Tu cu-alde Androkle și Kleistene[73] cel sus-pus.
FILOKLEU În delegație niciunde eu n-am fost vreodată,
În afară de Paros, cu soldă de doi bani, o dată!
BDELIKLEU Zi cum Efudion la lupte-l puse la pământ
Pe-Askondas, deși bătrân era el și cărunt;
Coaste tari, șolduri solide și de fier piept are...
FILOKLEU Oprește, nu spune prostii! Cum, având pieptare[74],
Deși-s goi, s-ar putea-nfrunta la lupte-atleții?
BDELIKLEU Asta cred potrivit să ne tot recite înțelepții!
Alta zi-mi: Când cu străinii tu la o băută-ai fi,
Ce, din junețe, mai bărbătească faptă-ai povesti?
FILOKLEU Astea-s ale mele fapte cele mai de bărbăție:
Când aracii lui Ergasion i i-am șutit din vie!
BDELIKLEU Cu-aracii tăi m-ai isprăvit!
Ci caută, dragă, dacă cu torța-ai fugit,
De-ai fugărit, să zicem, un mistreț,
Un iepure barem, orice-i mai îndrăzneț!
FILOKLEU Îndrăzneț? Eram doar un băiat
Și-am făcut să fie condamnat
Pentru-insultă alergătorul Faulús,
Și n-aveam voturi decât două-n plus!

BDELIKLEU Of, of! Gura!
(*Pauză în timp ce tatăl și fiul intră în casă, aranjată cu paturi pentru un banchet.*)
Întinde-te-aici și prinde-nvățătura
De-a fi un bun mesean și-un om de lume.
FILOKLEU Cum să mă-ntind? Mi-arată!
BDELIKLEU (*îi arată*) Cu grație, ca unul cu bun nume!
FILOKLEU (*îl imită stângaci și crispat*) Așa-mi ceri să stau lungit?
BDELIKLEU Câtuși de puțin!
FILOKLEU Dar cum?
BDELIKLEU (*face diferite gesturi cu care-și însoțește cuvintele*) Întinde genunchii, fii mlădios, lin
Și-elegant punându-te pe velință.
Vasele laudă-le-apoi după cuviință,
Tavanul privește-l, zi: „Tapiseria-i frumoasă!"
Apă pe mâini se toarnă, e vremea de masă.
Prânzim. Cu mâini spălate, facem o libație.
FILOKLEU De vis ospățul! Sunt mut de-admirație!
BDELIKLEU A-ncheiat flautista. Mesenii tăi ți-s
Teoros și Kleon, Fanos și Eschinis,
Și-un alt oaspe, în capul mesei, Akestor.
Ești cu ei; ștafeta cântării o preiei binișor![75]
FILOKLEU Așa? Nu-i alt mocan să aibă geniul meu!
BDELIKLEU Vedem îndată: deci, Kleon acuma-s eu.
Știi imnul pentru Harmodios[76] cel slăvit?
Cânt eu întâiul și tu continui potrivit:
„Nicicând nu mai fu erou în al Atenei oraș..."
FILOKLEU (*arătându-l cu degetul pe Bdelikleu*) „...așa de ticălos și de mare pungaș!"
BDELIKLEU Asta-mi faci? El zbiară: „Mort vei fi!",
Zice că te va nimici și că vei pieri,
Că de-aici alungat vei fi din țară...
FILOKLEU Amenință? A lui Alkeu arie oi cânta diseară:
„Om nebun după putere, cetatea toată
O vei răsturna; ea-n jos acum se pleacă."

BDELIKLEU Dar dacă, stând lui Kleon la picioare, Teoros,
Dreapta luându-i-o, va-ncepe a cânta mieros:
„Vorba lui Admet, drag s-ai de cei de-ispravă“!
Tu-n ce fel vei continua?
FILOKLEU Așa: „Să faci pe vulpea nu-i o treabă
Bună, nici să ai cu orișicine
Prieteșug nu se cuvine.“
BDELIKLEU Acuma lui Eschines rândul i-a sosit.
Om deștept și la muzică iscusit,
El va cânta (*i se adresează lui Filokleu*):
„Bani și viață lungă,
Mie și Kleitagorei[77] să ne-ajungă,
Nouă, tesaliote stele...“
FILOKLEU (*i se adresează lui Bdelikleu*) „...Care ne tot facem temenele!“
BDELIKLEU N-am ce zice, te descurci la cântecel!
Dar acum, ca să mergem la Filoktemon, ca să prânzim cu el...
(*Strigă după un sclav.*) (*Către Filokleu:*)
— Băiete, coșul cu prânzul pregătește pentru amândoi...
....Că să-ncingem vrem o beție-ndelungată!
FILOKLEU Nu, defel,
Deloc nu-i bine s-o faci lată!
De la vin se trage că ușa o îndoi,
Cu toate dai, arunci, iar mai departe
Paguba plătești, când te scoli mahmur.
BDELIKLEU Nu, dacă și oameni de calitate ai în jur!
Căci pe pățitul de la vin ori au să-l ierte,
Ori el însuși le zice vorbe înțelepte,
Vreo esopică snoavă sau din Sybarita[78],
Din recolta de-ospăț. Și-așa spre râs cârmit-a
Totul, încât în pace supăratul pleacă.
FILOKLEU Vorbe de duh multe tre' să am în teacă,
Deci, ca să nu plătesc, de fac vreo neghiobie...
Hai atunci, ca nimic pe noi să nu ne ție!

SCENA 15

CORUL (*corifeul fără mască în numele autorului; sunt numiți diverși comeseni, care apar pentru scurtă vreme*) — De multe ori crezut-am despre mine
Că-s deștept, și nicicum un dobitoc,
Dar Amynía-i mai ceva; și nu-i deloc
Un caraghios. Odată l-am văzut că vine
La ospăț la Leogor, în comun punând
Un măr și-o granată doar. Ca Antifon
Hulpavul era el însă de flămând.
S-a dus la Farsalos, odată, cu solia.
Colo, singur Amynia cu-orice mișel
Numai, mișel nu mai puțin și el,
Se-nsoți – cu șerbii ăia[79], din Tessalía!

— O, Automenes, cât te găsim de fericit,
Fiindc-atât de pricepuți copii ai zămislit!
— Întâiul – amic cu toți și deștept foarte,
Mare artist la liră-i; are harul pe-aproape.
— Al doilea-i actor, iscusit e, o minune!
— Îns-Antifrade-i cel mai hărăzit din lume:
Că nimeni nu l-a-nvățat, tat-su se jură,
În bordeluri s-o sugă – doar mama-natură.

(*Corifeul, în numele poetului:*)
************************************* (*lipsă vers*)
Sunt unii cari zic că acum îs potolit...
Kleon m-a atacat atunci, m-a terfelit,
Pielea mi-a luat-o. Pe când eram de-ocară,
Văzându-mă cum îmi râdea turma de-afară,
De mine nesinchisită, ci atât doar voia tare,
Să vadă dacă, belit, mai zvârlu-o măscare.
M-am miorlăit eu atunci un pic, așa zău!
Acu' păzea însă, că mâța blândă zgârie rău![80]

SCENA 16

(Xantias iese în fugă din casa în care are loc banchetul. A fost bătut măr de Filokleu.)

XANTIAS Aoleu, fericite, ba și de trei ori fericite țestoase,
Cu țestul ce-l aveți pus peste oase!
Înțeleptelor, v-ați ferit dosul cu-o carapace deloc prost,
Ca să vă țineți ale voastre coaste bine la-adăpost!
Io însă de toiag îs lovit, îs mort de tot!
CORUL (*corifeul*) Ce-i, copile? Căci să numești „copil“ chiar și pe bătrân,
De ia bătaie, e nimerit, socot.
XANTIAS Nu-i beleaua cu mult cea mai mare moșul meu
Și dintre meseni cel mai bețiv nu-i Filokleu?
Deși erau acolo Antifon, Likon, Hippilos,
Lysistrat, Teofrastos – ciracii lui Frynihos.
Da’ cel mai amarnic a făcut-o lată el, din toți.
Căci, abia ce-ajunse-ndopat de-atâtea bunătăți,
Sare, țopăie, dă vânturi, râde gros ca un măgar,
Care tocmai s-a-nfruptat cu ovăzul din hambar.
Iar „copilului“ îi dă lovituri – o-ntreagă rație.
Na, că sărăntocul Lysistrat face-o comparație:
„O, tont bătrân, ești proaspăt-înavuțit și darnic,
Ca-ntre măgari, la dat iama-n pleavă, un crainic!“
Moșul zbiară: „Ești ca un greier zdrențăros mata,
Ca Sthenelos, ce-și vându până și tragica manta.“[81]
Lumea-aplaudă; nu și Teofrast, care din gură,
Ca omul prea-delicat, comite-o strâmbătură.
Bătrânu-l întreabă: „Tu, plete lungi și față
De filfizon, la bogătan lingău vei fi o viață?“
Așa-i jignește pe toți mesenii luați la rând,
Glumește din topor, în plus vorbe zicând
Cele mai prostești, neavenite la-acea masă.
Beat, lovind pe toți în cale, pleac-apoi acasă.

(*Filokleu iese din casă, clătinându-se, ținând de mână o flautistă blondă și goală și, în cealaltă mână, o torță.*)
Uite-l, se bălăbăne, dar vine-ncoace,
Fug din calea-i, înainte să mă toace!

SCENA 17

FILOKLEU Ia făclia, haide, ia!
Are să plângă-napoia mea
Cel ce de mine se ține.
De-mi stați voi în drum,
Ticăloșilor, chiar acum
Vă prăjesc eu bine!
UN MESEAN (*iese furios din casă*) Mâine tuturor vei da seamă-ndată
Pentru astea, de ești zurbagiu!
Cu toții sosi-vom nu mai târziu,
Să te-aducem, da, la judecată!
FILOKLEU Ha, ha!! Ce? „La judecată“?
O vechitură de-anticar!
Nu rabd s-aud acuma iar
Nici cuvântul „judecată“!
Asta-mi place: Urnele, afară!
O, ho, ho și he, he, he,
Ho, ho, ho și așa e!
Nu pleci? Juratul unde-i? Piară!
(*Se adresează flautistei, cântând.*)
Vino tu, cărăbuș auriu, drăguță,
Cu mâna ține-mă de stinghiuță,
Ține-o, grijă s-ai, că-i cam bătrâioară,
Totuși, de-i frecată, n-are să o doară.
Iată, priceput, te-am scos dintre-acei
Inși, că voiau felații, lesbicu-obicei.
De-aia, arată-i pulicii de-aci recunoștință.
Știu: n-ai s-o-arăți și n-oi vedea stăruință,

Ci vei înșela-o, prea multe făcându-i nazuri;
Căci și altora adusu-le-ai numai necazuri.
(*Îi vorbește în șoaptă, imitându-i pe tinerii zurbagii, cum vorbesc despre tați.*)
Însă, cu mine de vei fi fată bună, după ce va fi țărână fiu-meu, liberându-te, concubină mi te iau, păsărică! Căci acum pe-ai mei bani nu-s stăpân defel, ci păzit vârtos sunt, eu, un tinerel. Feciorașul mă pândește și-i chițibușar și arțăgos: se teme să n-ajung la depravare.
Căci alt tată decât îs eu n-are!
Dar uite-l, spre noi vine-n fuga mare!
Stai și repede torța ia-o, ține!
Vreau tinerește să-mi râd de el,
Că înainte de inițierea-n beție la fel
A râs și el cât a știut de mine.
(*Flautista ia torța și se retrage într-un con de umbră, unde stă nemișcată ca o statuie, goală, cu torța în mână, dar împodobită cu mărgele și brățări colorate.*)
BDELIKLEU Alo, moș fără minte și libidinos,
Te-a luat, pentru-un corp frumos,
Amorul! N-oi scăpa fără pedeapsă!
FILOKLEU Cu drag-ai mânca un proces la masă!
BDELIKLEU Nu-i cumplit să-ți râzi de noi, furând
De la oaspeți flautista?
FILOKLEU Flautista? Când?
Aiurezi! Ești senil[82], au nu ți-i bine?
BDELIKLEU Pe Zeus, uite: stă duduia lângă tine.
FILOKLEU Nu, ci-n piață arde torța asta pentru zei.
BDELIKLEU Torța? Ce tot vrei?
FILOKLEU Torța. Nu vezi că-n culori pictată e pe toc?
BDELIKLEU (*arată spre părul pubian al fetei*) Dar negreala aia ce-i, la ea acolo, la mijloc?
FILOKLEU E feștila cea arsă, care iese-afară-n jos.
(*Flautista se întoarce cu spatele.*)
BDELIKLEU Dar nu-i fundul fetei, ce se vede de din dos?

FILOKLEU O ramură-i a torței, care se coboară!
BDELIKLEU Ramură? Ce? (*Către flautistă:*)
Nu vii încoa', don'șoară?
(*Flautista vine. Bdelikleu o ia de mână.*)
FILOKLEU Vai, unde tu mi-o iei?
BDELIKLEU Pe ea – înapoi;
Pe tine – la noi,
Și fără de zăbavă!
Prea ești boșorog, ca să faci vreo ispravă!
FILOKLEU (*cu o voce tărăgănată, imitându-l pe Bdelikleu*) Ascultă:
când fost-am delegat la Olimpiadă,
Efudion cu Askondas s-a luptat frumos,
Deși era bătrân. Și, cu pumnii, l-a pus jos
Vârstnicul pe tânăr. Păzea, să nu se vadă
Că ieși de-aici cu-ochiu-nvinețit!
BDELIKLEU Bravos! De-Olimpiadă acu' ți-ai amintit!

SCENA 18

(*Vine în fugă brutărița, însoțită de Chairefon.*)

BRUTĂRIȚA (*către Chairefon*) Pe zei, la judecată să-mi fii martor bun,
Că ăsta-i care m-a nenorocit, cum spun:
Lovind cu torța, a răsturnat de pe tejghele
Pâini de zece-oboli, și încă patru, peste ele!
BDELIKLEU Văzuși ce-ai făcut? De procese, de necaz
Ai dat tu, de la vin!
FILOKLEU Deloc, în ăst caz;
Căci multă pace aduce-o vorbă delicată,
Iar eu cu doamna mă voi împăca îndată.
BRUTĂRIȚA Pe zeițe, n-o să scapi, că Myrtia-s io,
Fiică a Sostratei și a lui Ankylió,
Și nimic din marfa-mi nu mai am!
FILOKLEU Ascult-o vorbă gingașă, madam,
Ce voi să-ți zic...
BRUTĂRIȚA Nu-mi zice nimic!

FILOKLEU Pe Esop, de la un ospăț ieșind, pe înserat,
Obraznică și beată, o cățea l-a tot lătrat:
„Cățea, cățea, cuminte-ai fi, zise el, dacă grâu
Ai cumpăra, schimbându-l pe limba-ți fără frâu!“
BRUTĂRIȚA Îți râzi de mine? Oricine-ai fi, te chem să vii,
Pentru paguba adusă, să dai seamă poliției;
Iar Chairefon, martorul, uite-l, aicea-i!
FILOKLEU Ascultă, de-i cu miez și rost astă poveste:
Lasos și Simonide se-ntreceau în poezii-odată,
Când zise Lasos: „Îmi pasă mai deloc de ceartă!“
BRUTĂRIȚA Zău așa?
FILOKLEU Iar tu, Chairefon, martor femeii-ai vrea
Să-i fii? Da' ești cu gălbejita Ino-asemenea,
La-Euripide de picioare spânzurată!
(*Brutărița și Chairefon ies furioși. Apare un nou reclamant, însoțit de un martor.*)
BDELIKLEU Uite altul care să te reclame vrea;
Martoru-i vine și el! Câte, vai, nenorociri!
RECLAMANTUL Domnule, eu proces îți fac pentru loviri!
BDELIKLEU Pentru loviri? Lasă, pe zei, tu reclamația,
Și-ți dau eu pentru tata compensația
Pe care-o ceri. Și-ți mai aduc și mulțumiri!
FILOKLEU Cu el pace-oi face eu de bunăvoie acu',
Că l-am pocnit, o recunosc. (*Către reclamant:*) Ci vino tu
Și zi-mi: compensația eu s-o propun poftești,
Ca un prieten, sau tu pe ea o hotărăști?
RECLAMANTUL (*îmbunat*) Tu zi-o. De necazuri și procese n-am nevoie doar!
FILOKLEU Căzut-a un om din Sybaris cândva din car
Și capul și l-a spart, de el vai și-amar,
Nu se pricepea să mâne calul nici un pic.
Stând prin preajma-i, îi vorbi lui un amic:
„Fiecare om să-și vadă de-a sa meserie!“
Așa și tu: fuga la medic, să-ți dea o doctorie!
(*Reclamantul e furios.*)

BDELIKLEU Of, prostiile tale mereu îs tot la fel!
RECLAMANTUL (*către martor*) Tu să-ți amintești: asta răspuns-a el.
FILOKLEU Stai, ascultă: odată o femeie la Sybarís
A spart o oală…
RECLAMANTUL (*furios, către martor*) Eu te chem ca martor la ceea ce-a zis!
FILOKLEU Oala proprietar având, ăsta martorul era.
Femeia zise: „Dă leși mărturia afară
Șî răpide fugi, ca să-ți comperi o șfară,
Oala s-o legi, minte dășteapt-ai avea!"
RECLAMANTUL Obraznic ești, pân' ce-arhontele te-o aduce
La proces!
BDELIKLEU Pe Demeter, eu mi te iau de-aci
Și-năuntru te voi duce. (*Vrea să-l tragă cu forța.*)
FILOKLEU (*se împotrivește*) Ce faci?
BDELIKLEU Ce? Te bag în casă. Că, de faci nazuri,
S-or termina martorii în alte cazuri!
FILOKLEU (*în timp ce e tras în casă*) Odată, cei din Delfi pe Esop, la ei rămas…
BDELIKLEU Nici că-mi pasă!
FILOKLEU …I-au pus în vină că le-a furat un vas
Sfințit. El însă le-a zis c-odată un gândac…
BDELIKLEU (*îl trage înăuntru; Filokleu se zbate*) În casă, în casă!
Cu gândacii tăi chiar mi-ai pus capac! (*Intră ambii în casă.*)

SCENA 19

CORUL (*corifeul*) — Îl invidiez pe bătrân că ce noroc
Avu, când viața-i, cu delicii ioc,
O schimbă pe-o alta, învățând acuma
Trai molatec și de huzureală numa'.
Dar poate nu-i place asta, știu și eu?
Căci de firea-ți să te desparți e greu
Pe care-ai avut-o chiar de la născare.
Totuși, au învățat a trăi pe picior mare

Mulți cari, obișnuiți cu-a altora părere,
Și-au schimbat și firea, ca și a lor vrere.

Laudă multă i-aduc eu,
Și oamenii cu cap, mereu,
Pentru iubirea-i de părinte,
Și fiindcă are multă minte,
Lui, fiu al lui Filokleu.
După nimeni așa de blând
N-am fost mai înamorat, când
M-am topit de tot, ca după el.
În ce oare, dac-a argumentat,
N-a fost cu mult peste părinte,
Când a vrut pe tată-su-n-ăst fel
Să-l îndrepte-n feluri sfinte?

SCENA 20

XANTIAS (*iese din casă*) Pe Dionysos, cu ce de lucruri de neînchipuit un duh a suflat într-a noastră casă! Fiindcă băut-a moșul mai mult timp și sunetul flautului i-a ajuns la urechi, iată că, fericit, noaptea neîncetat o petrece-n dans cu compunerile lui Thespis[83] cele vechi. Și mai zice și că va arăta puțin mai târziu, dansând, că orice poet tragic de-acum e doar un nechemat...

FILOKLEU (*iese dansând și parodiind tragedia*) Cine-oare adastă la a casei noastre poartă?

XANTIAS Vai de noi, suntem bătuți de soartă!

FILOKLEU Voi zăvoare înălțați! Începe tragedia!

XANTIAS Aoleo, de fapt ce-ncepe-i numai nebunia!

FILOKLEU (*dansează și delirează*) Coasta-mi se sucește, nara-mi bovină suflă greu,
Îmi pârâie spinarea...

XANTIAS Fugi și la cap te caută, uite, ți-o spun eu!

FILOKLEU Se „pitulează“ Frynihos precum cocoșul... (*Imită neizbutit un cocoș bătăios.*)

XANTIAS Cu pietre-l vor fugări acuși pe moșul!

FILOKLEU …Picioru-mi lovește drept în cer, voinic… (*Imită neizbutit un dans cu piciorul în sus.*)
XANTIAS Curul, ce-i drept, și-l mai descoperă un pic!
FILOKLEU Ce-i treaba ta? Iată cât de-ușor
Încheieturile-mi în lăcaș sucesc!
Așa-i?
XANTIAS Pe Zeus, ba! Ci-i chiar prostesc!
FILOKLEU Acum rivalii-mi chem și mi-i provoc:
De vreun actor că știe, zice, dansa
Cu brio, să intre aici, la mine-n joc!
E cineva, ori nu-i nici unul?
XANTIAS (*se uită și apoi vede un actor costumat în rac*) Ba uite, uite unul!
FILOKLEU Cine oare-i actorul ageamiu?
XANTIAS Al lu' Racu-i, feciorul mijlociu.[84]
FILOKLEU Cu mine o s-o-ncurce! Căci lesne
Praf îl fac cu-al meu joc de glezne;
Iar ritm n-are deloc.
XANTIAS Nenorocite!
Un al doilea răcușor sosi
Frate-su îi, uite-l aci. (*Vine un alt dansator, mic de statură.*)
FILOKLEU Oho, îl mănânc cu gura plină!
XANTIAS Pe Zeus, n-avem decât trei raci la cină,
Căci vine și al treilea dintre ai lu' Racu fii! (*Vine un dansator și mai scund.*)
FILOKLEU Gângania aia ce se târâie, o știi?
Păianjen este, ori crevete?
XANTIAS De neamul lui e-un răculete,
E-un pitic, dar scrie tragedii!
FILOKLEU O, Rac, ferice de-așa progenitură!
Câți căzură-ncoa's ai tăi prichindei!
Doar că io unu-o să mă-ntrec cu ei. (*Lui Xantias:*)
De-nving io, tu-i pui pe ei în saramură.

SCENA 21

CORUL (*corifeul*) Acum noi toți să ne strângem puțin la o parte, pentru ca, în largul lor, în față ei, precum sfârlezele, să pună de-o horă!

(*Toți:*)
O, odrasle ale Racului de mare, renumite,
Pe nisip la joc săltați
Și pe „plaja sterpei mări“[85], iute
Haideți voi, ai crevetilor fârtați,
Rotiți-vă în hore! Unul figura lui Frynihos
S-o facă. Și-așa, văzându-i piciorul sus,
Privitorii vor striga: oho, cât de frumos!
Piciorul, deci, zboară-n cer!
Hopa-hop, fiți sfârleze, eu vă cer!
Învârte-te, sucește, în pântec dă-mpunsături!
Însuși Racu, al mării împărat,
Tatăl vostru, se-apropie-încântat
De deșănțatu-i trio de progenituri.

Scoateți-ne voi, jucând, pe poartă-ndat',
De vreți. Că nimeni n-a mai făcut așa drăcie,
Corul dansând din scenă să-l ia – în comedie![86]
(*Corul se prinde în dans cu cei trei „raci“ și cu Filokleu și ies din scenă.*)

CORTINA

BELȘVGVL (PLVTOS)

PERSONAJELE

BELȘUGUL
HREMIL, cetățean atenian mai vârstnic
KARION, sclavul lui
BLEPSIDEM, prietenul lui
SOȚIA LUI HREMIL
OMUL DREPT
TURNĂTORUL
BĂTRÂNA
HERMES
CORUL format din țărani atenieni săraci

SCENA 1

(Hremil și sclavul său Karion ies din templul de la Delphi, unde primul a fost să ceară un oracol de la Apollon. Ambii poartă cununile sacre și umblă pe urmele unui orb îmbrăcat în zdrențe.)

KARION (*către public*) Cumplit lucru este, zău zic și iar zău,
Să fii sclavul unuia țicnit atât de rău!
De se-ntâmplă să spună ce-i bine sluga,
Dar stăpânul vede altminterea, fuga
Parte tre' s-aibă și ea de-ale lui rele.
Lucrurile stau deci așa – amare, grele.
Căci pe trupu-i soarta nu-l lasă rege;
Cin' l-a cumpărat doar, ăla-i pune lege.
Eu dojană dreaptă-i fac lui Apollo Loxia,
Ce dă oracol pe tripodul de-aur prin Pythia:
Deși-i vraci, proroc și, zice-se, mare-nțelept,
Pe stăpân cătrănit l-a expediat în chip nedrept.
Și uite-l, merge dup-un orb, făcând pe dos
Decât să facă se cădea, spre a-și fi sieși de folos.
Căci văzătorii-s ghizi orbilor, așa doar se cuvine.
Dar el, pe mine silindu-mă, de-un orb se ține.

Și de-l întreb, nu zice nimica, nici de leac.
Eu însă nu mai pot, nici nu mai voiesc să tac. (*Se adresează lui Hremil:*)
— De nu-mi lămurești, coane, de ce-n ăst caz
Pe ăsta-l urmăm, cu mine-ți faci necaz.
Nu m-oi lovi tu, când cu sacra cunună stau!

HREMIL Nu; întâi ți-o scot și apoi, dacă mă superi, dau!
O să te doară!

KARION E degeaba!
Binele-ți vreau și cercetez care e treaba!
Nu m-opresc fără să-mi lămurești tu mie,
Ca să știu: orbul ăsta cin' să fie?

HREMIL Nu ți-ascund nimic: ești de toată credința
Printre-ai mei, chiar și la furat îți dai silința!
Iată ce-i:
Trăiesc cu dreptate și frică am de zeu,
Dar om sărac îs și tare trag din greu.

KARION Știu bine.

HREMIL Averi au alții – politicieni, turnători, netrebnici de-orice soi,
Profanatori de lucruri sfinte...

KARION Te cred. Așa-i la noi.

HREMIL Sigur, lumânarea vieții nu-mi mai arde mult.[1]
Mă dusei totuși la zeu, să-ntreb și să-i ascult
Povața. Fiu-meu, oare, singurul ce îmi trăiește,
Dacă-ntorc foaia în felu-n care-mi crește,
Musai e să fie un netrebnic și un ticălos,
Pentru ca-n viață toate să-i iasă cu folos?

KARION Și ce-a-ngăimat Febus, dintre cununi când s-a rostit?

HREMIL Vei afla. Lucrul ăsta mi-l zise mie deslușit:
Odată afară, întâiului ce-mi iese-nainte
Drumul să nu-i mai dau, ci să-i bag în minte
Să mă-nsoțească acasă.

KARION Și-ai întâlnit întâi pe cine?

HREMIL Pe orb.

KARION Nu pricepi, nefericite, gândirile divine,
Ce-ți spun făr-ocol că pe fiu-tău îndat’
Să-l crești la modul băștinaș curat?
HREMIL Pe ce pui bază?
KARION Vădit e chiar și celui ce nu poa’ să vază
Că de folos mare-i în ziua de acuma
Cuminte-nvățătură să nu-i dai vreuna!
HREMIL Nu-i cu putință ca-n oracol ăst tâlc să stea,
Ci altul are, măreț foarte. Ăsta doar de-ar vrea
Cine-i să ne spună și de ce-a venit încoace
Cu noi, oracolul l-am ști – ce vrea și ce ne coace.

SCENA 2

KARION (*se adresează orbului*) Hei, alo, spune-ne-ntâi cine ești tu,
Altfel ți-o iei pe coajă chiar acu’!
Iute-iute răspunsul tău să vie!
BELȘUGUL O să gemi! iaca ce-ți spun ție.
KARION „Osăgemi“, așa-l cheamă?
HREMIL Ție, nu mie, ți s-a adresat;
Mârlănește îl întrebi și nu ești manierat.
(*Către Belșug, politicos:*)
De vrei pe plac să faci unui om de bine,
Mie vorbește-mi, domnule dragă!
BELȘUGUL O să plângi! iaca-mi vorba fără șagă.
KARION Poftim omul, poftim de-asculți oracolul divin!
HREMIL Pe Demetra, o să-ți fac eu viața-un chin,
De nu mă lămurești...
KARION Eu te-omor, măi drace!
HREMIL Omule...
BELȘUGUL Plecați voi doi, hai, lăsați-mă în pace!
HREMIL Nicicând!
KARION Jupâne, zic să facem în felul următor:
În chipul cel mai groaznic o să ți-l omor.

Pe malul ăla-nalt ți-l las acolo părăsit,
Până ce, rupându-și gâtul negreșit,
Are să cadă…

HREMIL Haide, iute suie-l! (*Karion îl înșfacă.*)

BELȘUGUL (*țipă*) Nu, nu, unde vă e mila?

HREMIL Vorbești?

BELȘUGUL Dacă cine-s veți afla, știu bine că cu sila
Mă veți ține, făr-a mă lăsa să plec vreodată.

HREMIL Pe zei, te-om lăsa, numai să prinzi grai odată!

BELȘUGUL Dați-mi drumul mai-nainte!

HREMIL Fie, să-l slăbim un pic.

SCENA 3

BELȘUGUL Ascultați. Se pare că trebuie să zic
Ceea ce să v-ascund purtam în minte.
Belșugu' io-s.

KARION O, om peste măsură ticălos,
Mai mult ca toți! Tăcut-ai, fiind belșug?

HREMIL Tu Belșugu', cu-așa un mare beteșug?
O, Apollon, o, zei și juma-zei[2], stăpâne
Zeus! Ce tot spui? Ești ăla tu, pe bune?

BELȘUGUL Da. Eu îs.

HREMIL Să fii tu chiar Belșugu'?

BELȘUGUL Chiar din belșug Belșugu'![3]

HREMIL Atunci ăst jeg de unde-l ai?

BELȘUGUL De la Patrokles, unu' bogat tare.
El, de zgârcit ce-i, nicicând nu s-a spălat.

HREMIL Ci zi-mi tu, hai,
De unde ți se trage astă vătămare?

BELȘUGUL Zeus mi-a făcut-o, pe oameni înciudat.
Eu, un june, amenințasem că nu voi fi
Decât la cei buni, drepți și-având înțelepciune,
Și el m-a orbit, ca să nu pot pe vreunul deosebi,
Într-atât de invidios e pe cei cu purtări bune.

HREMIL Și totuși cinstiri doar de la cei buni primește
Și de la drepți!
BELȘUGUL Cum zici e, da.
HREMIL Ce-ar fi dacă din nou tu ai putea vedea,
Precum vedeai-nainte? Te-ai feri
Oare de cei răi?
BELȘUGUL Aș face chiar așa!
HREMIL Și cumva pe drepți i-ai pricopsi?
BELȘUGUL Bine-nțeles, mereu!
Căci n-am avut de multă vreme spor
Să văd om bun.
HREMIL Mirare nu-i. Nici eu,
Și totuși nu sunt deloc nevăzător!
BELȘUGUL Acum lăsați-mă. Că știți ce e cu mine.
HREMIL Ba cu atât mai mult încă te vom ține!
BELȘUGUL N-am spus eu că-mi veți face o belea?
HREMIL Te rog, ascultă-mă și nu mă părăsi!
Căci, oricât ai căuta, tu nu vei întâlni
Alt bărbat la fire decât îs eu mai bun!
KARION Chiar așa, altul ca el nu-i – (*aparte*) în afara mea.
BELȘUGUL Da, sigur, pe-asta toți o spun.
Când peste mine însă dau și bogați
Devin, nu mai încape lumea de netrebnici.
HREMIL Așa e; totuși nu-s toți chiar așa nevrednici!
BELȘUGUL Ba cu toții-n întregime sunt!
KARION Cu vorbele-astea o să te bocești tu mult!
HREMIL Ascultă ca să afli cât de bine
Are să-ți fie, de-ai să stai cu noi.
Cred, cred – grăiesc cu zeul – că pe tine
Să vezi din nou te-oi face, luându-ți năpasta.
BELȘUGUL Ba deloc! Te rog să nu faci asta!
Să văd din nou nu vreau defel.
HREMIL Ce spui acolo?
KARION Prin fire omul ăsta-i un mișel!

BELȘUGUL Știu că Zeus m-ar chinui înverșunat,
Dac-ar afla de vindecare.
HREMIL Amărâte, ce, acuma nu te bate tare,
Când vagabond tot umbli și împiedicat?
BELȘUGUL Nu știu. De Zeus mi-e frică foarte rău.
HREMIL Adevărat, o, tu, dintre zei cel mai sperios?
Crezi c-a lui Zeus tiranie și fulgerele-i vreo pará
Mai fac, dacă tu doar ai vedea
Curând un pic din nou?
BELȘUGUL Vai, nefericite, vorba asta n-o grăi!
HREMIL Șezi frumos:
Decât Zeus tu ești mai puternic,
Chiar așa să știi.
BELȘUGUL Decât Zeus, eu?
HREMIL Mă jur, e neîndoielnic.
Din ce cauză Zeus domnia o are peste zei?
KARION Banii-s cauza, numai ei.
El o grămadă are.
HREMIL Bun, și cel ce bani i-aduce cine-i oare?
KARION (*arată spre Belșug*) Uite-l aice.
HREMIL Oamenii deci lui Zeus îi jertfesc. Îmi spui odată
De ce? Nu-i Belșugul la mijloc?
KARION Ba da, se roagă să se-mbogățească-ndată!
HREMIL Nu-i el, Belșugul, în stare chiar pe loc
S-oprească jertfa, numai de-ar voi?
BELȘUGUL Ce spui acolo?
HREMIL Nici un om nu și-ar mai jertfi nici vita,
Nici chiar o turtă și-n general nimica,
Tu de te-ai împotrivi!
BELȘUGUL Cum așa?
HREMIL Cum? Ar fi cu neputință ca ș-un pai
Să cumpere-un om, dacă tu, de față fiind,
Banul omului nu-i dai.
Încât pe-a lui Zeus domnie singur tu,
De neplăcută ți-e, lesne-ai putea-o prăpădi acu'.

BELȘUGUL Cum? Lui Zeus jertfe i-aduc din cauza mea?
HREMIL Chiar da!
La oameni ce-i frumos, plăcut și are măreție
Ție ți-este îndatorat.
Căci altfel nimic omului nu-i dat,
Când parte n-are și de bogăție.
KARION (*aparte*) De pildă, libertatea mi-au făcut-o zob
Un pic de bani, și-acuma-s rob.
HREMIL Cică hetairele din Corint, când un sărăcan
Norocul și-ar încerca la ele, treaba-i în van;
Dar când un bogat aceeași încercare face
Îndată hetaira spre el târtița și-o-ntoarce.
KARION Și-i vezi făcând aidoma și pe băieței,
De biștari, nu de iubiți cic-au ei drag.
HREMIL Nu cei cuminți, ci curvăsarii așa fac,
Căci nu bani cer băieții ce-s în floare.
KARION Dar ce vor atuncea ei?
HREMIL Unul vrea un cal, altul, câini de vânătoare...
KARION Să ceară bani le e rușine. C-un cuvânt
Ascund că desfrânați și ei cam sînt.
HREMIL Toate artele și cele bine dibăcite
Grație ție la oameni fost-au născocite:
Unul ciubote face, altu-i fierar,
Un altul, dintre ei, este tâmplar.
Aurar e unul, de la tine aur are...
KARION Unul hainele șutește, spărgător e altul, mare.
HREMIL Unul la curățat rufe robotește.
KARION Altul lânurile le spală.
HREMIL Altul pielea-o tăbăcește.
KARION Cepe unul vinde...
HREMIL Pe-altul, preacurvind, din cauza ta l-au epilat.
BELȘUGUL Vai de mine, asta dintotdeauna mi-a scăpat!
KARION Nu tu, Belșugul, Marelui Rege i-aduci fală?
Nu-i din pricina ta, când poporul Adunare
În cetatea asta face?

HREMIL Nu tu echipezi triremele și le trimiți pe mare?
KARION Nu tu-n Corint ni-l ții pe mercenar?
Din pricina ta Pamfilos[4] nu o să plângă iar?
HREMIL Și parazitul lui, ăla care vinde ace,
Nu-i el aicea pentru tine?
KARION Nu din cauza-ți îmbuibații[5] trag bășine?
HREMIL Filepsios nu de dragul tău ne scornea povești?
Pentru-alianța cu Eghipetul nu pricina tu ești?
Nu pentru tine Nais pe Filonid amant și-l face?[6]
KARION Turnul lui Timoteu[7] nu...
HREMIL (*către Karion*) În cap de ți-ar cădea!
Nu se fac, așadar, pe lume toate cele
Numai de dragul tău?
Singur tu răspunzi, de îs bune, de îs rele.
KARION La război, acolo unde tu te pui mereu,
Și biruința neîntârziat vine mai cu spor.
BELȘUGUL Eu singur ăstora toate le sunt singur autor?
HREMIL Ba ești autor și multor altora, pe zeu!
Căci nimeni vreodată de tine nu-i sătul,
Dar de tot restul ți se face saț –
De-amoruri...
KARION ...și de pâine...
HREMIL ...de muzică și danț.
KARION ...de fursecuri...
HREMIL ...și de-onoruri...
KARION ...ba și de-o plăcințică...
HREMIL ...de-a te purta frumos...
KARION ...de poame-uscate...
HREMIL ...de-a fi ambițios...
KARION ...de prăjiturele...
HREMIL De-a conduce-armate...
KARION ...de-a sorbi dintr-o ciorbică...
HREMIL De tine însă nimeni nu-i îndestulat.
Ci, dacă treișpe talanți unu-ar avea,
Cu atât mai mult unșpe-n plus el vrea.
Și de-i are, patruzeci poftește-ndat',

Altminteri, zice, viața-i de prisos.
BELȘUGUL Îmi pare că voi doi grăiți frumos.
Doar că privesc cu teamă la ceva.
HREMIL La ce anume? Zi.
BELȘUGUL Peste puterea ce spuneți că-i a mea
În ce fel stăpân voi deveni.
HREMIL Toți zic, într-adevăr, că pe-astă lume
Belșugul are curajul cel mai mic.
BELȘUGUL Deloc! Mie un hoț mi-a dat rău nume.
Căci, intrând în casa-mi, n-avu nimic
Ce lua, că totul pus era sub cheie,
Și pe mine din prudent mă făcu laș.
HREMIL Griji vindecarea să nu-ți deie,
De la ale mele trebi vei fi părtaș.
Căci, te-ncredințez acuma eu,
Te-oi ajuta să vezi mai bine
Decât vedea chiar și Linceu[8]!
BELȘUGUL Cum putea-vei face-asta tu, un muritor?
HREMIL Speranță bună am, să îmi iasă ușor
Ceea ce mi-a profețit, dafinul pythic
Scuturând bine, zeiescul Apollo.
BELȘUGUL Deci ce vei face zeul știe?
HREMIL Da, și treaba nu-i de colo!
BELȘUGUL Dar, uitați-vă…
HREMIL Nu te mai sinchisi de ce-o să vie,
Căci, fii încredințat, că pe-asta
Voi face-o, de-ar fi chiar și să mor!
KARION De partea-ți sunt.
HREMIL Vor fi și alți aliați mulți pentru noi,
Cari, deși-s drepți, n-au măcar o pâine.
BELȘUGUL Vai de capul lor, ce mai aliați de soi!
HREMIL Nu și dacă din nou bogați fi-vor ei mâine!
(*I se adresează lui Karion:*)
Tu dă îns-o fugă…

KARION Ce să fac? Hai, zi-mi!
Cheamă-i pe vecini – îi vei găsi ușor
Pe ogoarele lor trudind de zor –
Pentru ca, fiind ei de față,
Egal să-mpartă ăst Belșug în viață.
KARION Mă duc. (Iar vreunul dinăuntru să ia bucățica asta de carne, de jertfit.)
HREMIL E grija mea. Fă ce-ți spun și-adu-i și pe ei!

SCENA 4
(În fața casei lui Hremil.)

HREMIL O, Belșug, cel mai puternic dintre zei,
Cu mine intră-aici! Căci asta-i casa ce-acu'
Cu bani musai s-o umpli, cinstit sau nu!
BELȘUGUL Sufăr când într-o casă străină, de fiece dată,
Intru. Căci cu nici un bine niciodată
Acolo nu fusei dăruit.
De se-ntâmplă că poposesc la un zgârcit,
Grabnic mă-ngroapă el, pe sub dușumea
Săpând. Și de-i vine-un om de bine și-amic,
Un bănuț și lui cerându-i ca să-i dea,
Tăgăduiește că m-a văzut fie și-un pic.
Iar dacă, smintindu-mă, intru la unul dedat
La târfe și zaruri, pe ușă-afară-s zburat
Gol, nemaiavând eu chiar nimic.
HREMIL N-ai întâlnit, înseamnă, nicicând
Unul cumpătat. Eu în felul ăsta sînt
Ca nimeni și economii fac bucuros.
Dar, de-ar fi nevoie, cheltuiesc din gros.
Ci să intrăm, hai, căci vreau ca tu la mine
Soția să te vadă, ca și al meu fiu unic,
Pe care-l iubesc cel mai mult – sigur, după tine!
BELȘUGUL Te cred, te cred, n-am nici o îndoială.
HREMIL Față de tine dau doar adevărul la iveală!

SCENA 5

(*Sosește Karion însoțit de mai mulți vecini, îmbrăcați cu sumane din blană de oaie.*)

KARION O, voi, prieteni vecini, de muncă iubitori,
Cari cu-al meu jupân sorbiți aceeași ciorbă,
Mergeți, zoriți! Timpul nu stă de vorbă
Cu voi, ci acu-i momentul să fiți de ajutor!
CORUL (*corifeul*) Nu vezi că sosim zor nevoie mare, imediat,
Cât pentru bătrâni slăbănogi stă-n putință?
Tu însă-mi zici să fug, făr-a-mi da de știință
De ce stăpânu-ți pe noi încoace ne-a chemat!
KARION Nu ți-am spus încă de mult? Așa-i.
Jupânul zice că voi cu toții veți trăi ca-n rai,
Viața hâdă și-amară departe o să vă fie!
CORUL Ce veste de-aur! Cum? Ia lămurește-mi mie!
Pretinzi că stăpân'tu vine-aci, având un coș
De bani?
KARION Da, de beteșuguri de-om bătrân un coș!
CORUL Ce-i lucrul ăsta și de unde zice că l-a luat?
KARION Sărmanilor, sosit-a încoa' ducând el un moșneag
Jegos, cu gheb, știrb, mizer, zbârcit, chelbos,
Ba pe zei, crez că la el și pula-i cam pe dos!
CORUL Crezi că mă păcălești ș-apoi tu ai plecat
Fără pedeapsă? Și-asta deși am eu toiag?
KARION Mă socotiți prin fire așa de prost
Încât să nu pot zice vorbă de valoare?
CORUL Ia auzi ce ticălos! Picioarele-ți țipă că-i rost
Să fie puse în lanțuri și în fiare!
KARION Mă judecați? La tribunal vă cheamă parcă?
Nu, ci Charon vă cheamă ca să vă ia în barcă!
CORUL De-ai crăpa, sclav obraznic, măscărici!
Îți râzi, dar o lămurire n-ai catadicsit.
Lăsând mulțimi de spice, iat-am sosit
Chinuindu-ne, fără răgaz, chiar pân-aici.

KARION Nu mai ascund: Stăpânul pe Belșug, un hoinar,
Îl are, care pe fiecare-l va face om bogat.
CORUL Putem deci ajunge toți avuți, cu-adevărat?
KARION Lui Midas doar urechile-i mai luați, alea de măgar![9]
CORUL Cât de mult mă bucur, cât mă veselesc
Și de plăcere voiesc să dănțuiesc,
Dacă ce zici adevăru-i nestricat!
KARION (*dansează*) Și eu să-l imit acu' aș vrea
Pe Ciclop, talang-talang așa!
Cu picioarele – pas înapoi,
Pas înainte, să vă mân pe voi!
Zbierați des, be-be, behăiți, a capre și-oi
Duhniți, rușinea să se vadă, hai, fără zăbavă,
Beți vin curat, țapi ce sunteți, de ispravă!
CORUL (*dansează*) Da, noi pe Ciclop să-l căutăm, talang-talang așa!
Behăind, pe tine, Cicloape, flămând te vom afla,
Cu traista cu ierburi, mahmur și-amețit,
Oile ducându-ți și-ațipind cumva apoi.
Și-atunci te-orbim cu parul mare și-ascuțit![10]
KARION Eu pe Circe o s-o imit, cea care
Tot mesteca la magica-i licoare,
Și să mânce chiar rahat
I-a făcut, bine frământat,
Pe-ai lui Filonid însoțitori
În Corint[11], convinși că-s râmători.
Ea le-a frământat plămada.
La fel și voi, grohăind de-ncântare,
Hai, veniți, purcei, la mama!
CORUL Prinzându-te pe tine, zis Circe, care
Tot mesteci la magica-ți licoare
Și-i vrăjești pe-nsoțitori, îi faci de oaie,
Imitându-l noi, cei plini de-ncântare,
Pe-Odiseu, o să te spânzurăm de coaie;
Ca pe-un țap pe nas să te mânjim cu rahat,
Iar tu, desfrânate, cu-un ditamai căscat

Vei zice „Hai, veniți, purcei, la mama!“.
KARION Gata acum cu glumele-astea nesărate,
Și de-alt fel de-a vorbi s-aveți voi parte! (*Către spectatori:*)
Pe-ascuns de stăpân, mă-ncearcă dorința
Să iau pâine și carne și, cu ele mestecate,
De-aci-nainte așa să-mi alin suferința.
(*Intră în casă.*)

SCENA 6

HREMIL (*iese din casă și se adresează corului*) Să vă-ntâmpin pe voi c-un simplu „Salutare“
Deja-i un vechi și mult depășit obicei.
Vă-mbrățișez c-ați sosit, o, vecinii mei,
De-ardoare plini, loaze deloc, cu-ncordare,
Ca ajutoru-vă-n multe să se tot vază,
Și pe zeu îndeobște să-l țineți voi sub pază.
CORUL Curaj! Ca Ares însuși crede-vei că sînt!
E de groază ca pentru trei parale
Să ne înghiontim tot timpu-n Adunare
Și să lăsăm Belșugul să ne zboare-n vânt!

SCENA 7

HREMIL Îl văd acum venind pe Blepsidem. După cât de repede pașii-i pune e vădit că despre astă cestiune auzit-a el ceva.
BLEPSIDEM Ce-i asta? De unde și-n ce fel, măi frate,
Hremil deodată s-a îmbogățit?
Nu cred. Deși prin crâșme s-a mai zvonit
Că omul ajuns-a bogat pe neașteptate.
Da'-i minune mare că face ăst lucru bun,
Și după prieteni să-i cheme el trimite.
Tradiția strămoșească deloc asta n-admite!
HREMIL Fără să ți-ascund nimica, uite-ți spun:

Decât ieri viața-mi-este mai propice,
Și să-ți fac parte din ea o să se poată,
Îmi ești doar dintre prietenii la toartă.
BLEPSIDEM Te-ai îmbogățit? Adevărul lumea-l zice?
HREMIL O să fiu bogat îndată, dacă zeul o voi!
Căci e-o primejdie aci, o primejdie mare...
BLEPSIDEM O primejdie-i? Care?
HREMIL Este...
BLEPSIDEM Isprăvește, haide, nu te-opri!
HREMIL Dacă-om lucra bine, pe veci vom fi ferice,
Dar de greșim, pierdut e tot ce-avem!
BLEPSIDEM Povestea asta sun-urât, mă tem.
Nu-mi place. Așa ca unu'
Ba bogat foarte brusc să fie, ba fricos,
E, mi se pare, de-a dreptul dubios.
HREMIL Cum dubios?
BLEPSIDEM I-ai furat tu lui Apollon ori aur, ori argint,
Și vii de-acolo și te căiești acu'!
HREMIL Pe-Apollon mântuitorul, nu!
BLEPSIDEM Lasă prostiile! Știi bine că nu mint!
HREMIL Nici pomeneală la mine de așa ceva!
BLEPSIDEM Până să vezi la om binele, mai va;
Pe toți, dară, câștigul mi ți-i dovedește.
HREMIL Tu, pe Demetra, îmi pari a vorbi prostește.
BLEPSIDEM Ce mult și-a schimbat felul lui de dinainte!
HREMIL Pe zei, sigur ceva te-a zdruncinat la minte!
BLEPSIDEM Nici căutătura lui nu mai e curată,
Ca la un răufăcător îmi pare că arată.
HREMIL Pricep cârteala: parte cauți să ai
Din tot ce crezi că eu furai.
BLEPSIDEM S-am parte? Din ce-anume?
HREMIL Dar nu-i așa, ci-i altfel potrivit.
BLEPSIDEM Adică n-ai furat, ci-ai tâlhărit?
HREMIL Ești bolnav la cap, omule, pe bune!

BLEPSIDEM Deci tu pe nimeni n-ai prădat?
HREMIL Eu? Vai de mine! Nimic adevărat.
BLEPSIDEM O, Herakles, ce poți să mai spui?
Unde-i la tine adevărul? Nu-i.
HREMIL Mă-nvinuiești tu, înainte
De-a afla ce-am în minte.
BLEPSIDEM Înainte ca lumea s-o știe, dragă,
Ieftin vreau s-aranjez chestia-ntreagă,
Gurii retorilor cu bănuți să-i pun hotar.
HREMIL Douășpe mine c-ai scos din buzunar
Vei zice, deși abia cheltuit-ai trei,
Că, de, prietenia ne e stâncă, ne e stei!
BLEPSIDEM Te și văd, îndurare tu cerșind spăsit
Cu creanga de măslin, alături de copil
Și de soție, deloc de „Heraclizi“ deosebit,
Ăia... din pictura maestrului Pamfil.[12]
HREMIL Ba nu, nefericite! Ci taman pe dos va fi:
Pe cei buni, drepți și-nțelepți îi voi îmbogăți,
Numai pe ei.
BLEPSIDEM Ce spui? Ai furat chiar așa de mult?[13]
HREMIL Vai! Cu vorbele-ți ca și condamnat eu sunt.
BLEPSIDEM Tu singur te condamni, asta io văz bine.
HREMIL Nu, de vreme ce pe Belșug îl țin la mine,
Om rău ce ești!
BLEPSIDEM Tu pe Belșug? Pe care anume?
HREMIL Pe zeul însuși cu-acest nume.
BLEPSIDEM Și el unde-i?
HREMIL Înăuntru.
BLEPSIDEM Unde?
HREMIL La mine.
BLEPSIDEM La tine?
HREMIL Chiar așa!
BLEPSIDEM Nu băsmuiești?
La tine-i ăl Belșug?
HREMIL Mă jur pe zei, ca să se știe.
BLEPSIDEM Și făr' de vicleșug?

HREMIL Făr-un așa gând.
BLEPSIDEM Te juri tu pe Hestie?
HREMIL Ba pe Poseidon fac eu jurământ.
BLEPSIDEM Vorbești de ăla de-i în mare?
HREMIL Mai este și-un altul? Care?
BLEPSIDEM Atuncea mie, ce-ți sunt amic, nu-mi dai?
HREMIL Nu încă, momentul nu-i, mai stai!
BLEPSIDEM Ce spui? Nu-i vremea parte s-am la dar?
HREMIL Pe Zeus, trebe mai întâi...
BLEPSIDEM Ce?
HREMIL ...să-l facem noi să vază iar.
BLEPSIDEM Cin' să vază? Lămurește-mi-o și mie!
HREMIL Belșugul, ca mai-nainte el să fie
Să-l facem noi, cumva.
BLEPSIDEM E orb, deci; știrea-i adevărată?
HREMIL Da, e chiar așa.
BLEPSIDEM Nu-i mirare că n-a sosit la mine niciodată!
HREMIL Va sosi acum, de zeilor le-ar fi pe plac.
BLEPSIDEM Un medic ne-ar trebui, să-i dea un leac!
HREMIL Ce medic mai găsești acu-n cetate?
N-ai bani? Nici de artă nu ai parte.
BLEPSIDEM (*cu mâinile la sprâncene, se uită împrejur*) Să ne uităm...
HREMIL Nici unul nu-i.
BLEPSIDEM (*resemnat*) Mda, nu-i, nu-i.
HREMIL Vom face ceea ce eu de mult în cap
Mi-am pus: pe el în templu la-Esculap
Să doarmă-l sui:
E foarte potrivit.
BLEPSIDEM Perfect, pe zei, nu-ntârzia, ci împlinește
Lucru-ăsta nimerit!
HREMIL Mă duc, prin urmare.
BLEPSIDEM Atunci, hai și te grăbește!
HREMIL Gata, m-am pus acuma în mișcare!

(*Cei doi sunt pe cale să plece, când apare Sărăcia, sub înfățișarea unei femei în vârstă, îmbrăcată sărăcăcios în negru, și cu gesturi grandilocvente.*)

SCENA 8

SĂRĂCIA (*pe un ton tragic*) Ce blestemăție, ce nelegiuire grea
Cutezați voi, omuleți nefericiți,
Să faceți! Încotro? De ce-mi fugiți?
Pe loc!
BLEPSIDEM Aoleo, dat-am de belea!
SĂRĂCIA O să vă omor, de ticăloși un soi
Care lucru-a cutezat de neîndurat,
Ce nimeni n-a-ndrăznit vreodat'
Nici zeu, nici om; morți sunteți voi doi.
HREMIL Tu cine-mi ești, mamaie? Căci în vârstă pari a fi.
BLEPSIDEM Poate că-i de la teatru o-Eriníe?
Uitătura-i de smintită, ca la tragedie...
HREMIL Dar torțe defel nu are.[14]
BLEPSIDEM O să și geamă, oare?
SĂRĂCIA Voi cine spuneți că oi fi?
HREMIL Hmm, o birtășiță, o vânzătoare de păsat;
N-ar fi zbierat la noi atâta de-apucat
Altminteri, fără s-o fi păgubit deloc!
SĂRĂCIA Așa? Nu să mă goniți voi din ăst loc
Ați vrut, cumplită faptă între toate?
HREMIL Ce, nu mai ai groapă să te-arunce-n spate?
Musai acuma să ne spui cine ești tu.
SĂRĂCIA Sunt cine-o să vă facă să dați seama-acu',
Pentru că-ncercați să m-alungați din țară.
BLEPSIDEM (*aparte*) Precupeața-i aia din vecini, cumva?
La cântar mereu îs tras în piept de ea!
SĂRĂCIA (*pe un ton eroic*) Sărăcia-s, a voastră de demult colocatară!
(*Blepsidem se sperie și dă să fugă.*)

BLEPSIDEM Apollon și voi, zei, care loc să mă mai scape?
HREMIL Ce faci? Făptură, de fricoasă ce nu-ncape,
Nu rămâi aici cu mine?
BLEPSIDEM Nicidecum!
HREMIL Nu? Doi bărbați fugim de-o femeie, asta-i bine?!
BLEPSIDEM E Sărăcia, neferice! Decât ea nu-i
Pe lume fiară mai barbară.
HREMIL Stai, stai, te implor!
BLEPSIDEM Ba nu!
HREMIL Ascultă: ceva cu mult mai rău și-ngrozitor
Om face dacă, lăsându-l pe zeu însingurat,
Oriunde de astă femeie am fugi,
Fără-a ne bate cu-adevărat.
BLEPSIDEM De-ncredere ce putere avem, ce armă, știi?
Ori ce scut nu pune la bătaie, ce-armură
Astă ticăloasă, mustind de-atâta ură?
HREMIL Curaj! Va ști desigur doar al nostru zeu
Pe toate ale ei arme să ni le dea trofeu.
SĂRĂCIA După ce-n flagrant, o, voi, de tot ticăloșiți,
V-am prins, mai cutezați acu' să și cârtiți?
HREMIL Dar tu, blestemato, de ce ocările toate
Ne-arunci aici, făr-a fi suferit o nedreptate?
SĂRĂCIA Nu-i nedreptate asta, când voi aveți în minte
Să-l faceți pe Belșug a vedea iar ca-nainte?
HREMIL Dar unde-i nedreptatea pentru tine
De oamenilor tuturor le-aducem bine?
SĂRĂCIA Bine? Care-anume, ați aflat?
HREMIL Care? Pe tine anume să te dăm afară
Mai întâi, chiar de la greci din țară!
SĂRĂCIA Nu știți că, de Sărăcia-ați alungat,
Pentru oameni nu-ncape rău mai mare?
HREMIL Rău ar fi, de fapta ne-am face c-am uitat!
SĂRĂCIA Acuma vreau eu întâi să v-arăt care
E treaba: că din pricina-mi aveți un rai
De bunătăți, iar mie bunul vostru trai

Mi-l datorați. Convinși n-oi ști să vă las?
Faceți-mi orice doriți voi la ăst ceas!
HREMIL Îndrăznești, blestemato, asta tu să-mi spui?
SĂRĂCIA Tu-nvață: căci să-ți arăt greu nu-i
C-ai căzut în rătăcire mare-n toate,
Pe drepți bogați făcându-i peste noapte.
HREMIL Ajutor, o, voi, scule de căznit!
SĂRĂCIA Nu trebuie să țipi și s-arunci blesteme
Înainte de-a afla ce-i potrivit!
HREMIL Să nu strige cine s-ar putea, pesemne,
Ține, pe toate-acestea auzind?
SĂRĂCIA Cine mintea-o are toată.
HREMIL Ce pedeapsă să-ți pun vrei la judecată,
De vei pierde?
SĂRĂCIA Ce poftești.
HREMIL Înțeles.
SĂRĂCIA Pedeapsa care, de pierdeți, v-o veți da și vouă.
HREMIL (*arată spre cor*) Douăzeci de morți, deci, le crezi tu bune?
BLEPSIDEM (*către public*) Pentru ea. Pentru noi, destule sunt și două.
SĂRĂCIA Nu veți pregeta așa să fiți. Căci
Ce-argument just mi-ai putea opune?
CORUL (*corifeul*) S-ar cădea ca voi să rostiți ceva cu cap acuma, ca s-o biruiți pe băbătie opunându-vă cu argumente, și, arătând tărie, să nu cedați deloc.

SCENA 9

(*Hremil se urcă pe o ladă ținând un discurs.*)

HREMIL Cred că-i la fel de limpede pentru orișicine
Că-i just ca oamenilor vrednici să le fie bine;
Iar la netrebnici și atei să vie totul fix pe dos.
Dorind așa ceva, aflat-am greu soluție de folos,
Cât și nobilă, frumoasă în oricare privință:
Dacă Belșugul n-ar fi orb și după voință

S-ar preumbla, la buni el ar veni: uite-l la noi!
Dar s-ar feri de răi și ticăloși. Pe toți drepții-apoi
Și pe cei cucernici îi va-mbogăți. Ci spun:
Cine-ar afla pentru oameni altceva mai bun?

BLEPSIDEM Nimeni n-ar afla.
Martor eu-s. Pe ea doar n-o-ntreba!

HREMIL Așa cum e acum la oameni rânduită astă viață,
Cine smintită n-ar numi-o, neferice chiar pe față?
Căci acum se-mbogățesc mulți dintre netrebnici,
Nedrept avuții strângând. Iar dintre cei vrednici
Suferă mulți, flămânzi-s, cu tine-s fără-ncetare.
Dacă, văzând din nou, ar opri Belșugu-astă stare
Cumva, zic că nu-i alt chip, nu-i chiar deloc,
Ca oamenilor să n-aducă mari bunătăți în loc. (*Coboară.*)

SĂRĂCIA (*se urcă ea pe ladă*) O, voi bătrâni, dintre toți oamenii așa de-ușori
La a crede-o nerozie, în aiureli ortaci și în erori!
Bogăție vă doriți? Pentru voi foloase ioc!
Dacă Belșugul, văzând, egal s-ar da pe sine-n parte,
Nimeni la voi nici științe n-ar mai practica, nici arte.
Or, astea două duse, cine-ar mai vrea fierar
Să fie, să navigheze, să coasă, s-ajungă el rotar,
Pantofi să facă, ori cărămizi, să tăbăcească piei,
Să spele, să are glia, să secere rodul Demetrei,
De cu putinț-ar fi a trăi de nimic sinchisit?

HREMIL Aiurea! Pentru tot ce-nșiri câte-un sclav e rânduit,
Ca să trudească!

SĂRĂCIA Și sclavi vei lua de unde?

HREMIL Pe bani i-om cumpăra astfél.

SĂRĂCIA Și cine va fi acela ce-i va vinde,
Când bani mulți are și el?

HREMIL Vreun negustor, pentru câștig, de la câmpie
Sosind, de la tâlhari și traficanți de carne vie.

SĂRĂCIA Dar nici tâlhar, nici traficant nu va mai fi deloc,
Potrivit cu tot ce spui. Căci cine-n ăst joc

Să intre-ar vrea cu prețul vieții lui, deși-i avut?[15]
Încât, silit să ari, să sapi și să muncești atât,
Traiu-ți va fi cu mult mai chinuit ca azi.
HREMIL În beleaua asta tu să cazi!
SĂRĂCIA În plus, nu vei mai putea-n pat dormi,
– Că pat nu-i –, nici pe velință, căci cine va voi
Să țeasă, de-are bani? Nici, când pe mireasă
O veți duce, balsam s-o stropiți pe frumoasă
Nu veți avea; nici s-o-mbrăcați cu veșminte
Brodate n-oți fi-n stare, în varii culori boite.
Bogăția mai slujește când te lipsești de tot?
Însă ce vouă vă trebuiește s-aduc eu pot.
Eu, stăpâna, îl silesc, ca traiul el să-și ție,
Pe meșter: împins de nevoie-i și de sărăcie.
HREMIL Ce bun ai putea aduce-n afară de-arsurile din baie
Și-a flămânzilor – copilași, băbuțe – hărmălaie?
Ca să nu-ți mai spun de râie, țânțari și muște,
Roiuri, care, bâzâind în jurul capului, îl deșteaptă
Cu lămurirea: „vei flămânzi". Ci mă opresc la poartă.
În plus, în loc de-o haină omul se va-mbrăca-n saci,
În loc de pat, paie are, pline de gândaci,
Care-i trezesc pe adormiți. Covor el ioc,
Ci o rogojină putredă va ține; în loc
De pernă, sub cap o piatră chitită bine
Are; și muguri mâncă-n loc de pâine,
Și nu turte, ci ridichi; drept scaun apoi
Pune-un vas stricat; drept albie, un butoi,
Și-ăla spart. Multe binefaceri tu mai scoți
De-astea, pe care le-ai da oamenilor toți?
SĂRĂCIA Nu viața mea ai spus-o, ci una de cerșetori.
HREMIL Cerșetoria, Sărăcia – nu zicem că-s surori?
SĂRĂCIA Poate la voi, la care tiranicul și patriotul zel[16]
Aidoma-s. Nu aia viața-mi fu, nici nu va fi defel.
Viața de cerșetor ce-ai descris e să n-ai nimic;
Săracu-i însă econom, atent la toate-un pic,

Fără prisos s-aibă, fără ca-orice să-i lipsească…
HREMIL O, Demetra, ce mai viață, chiar cerească,
Zugrăviși! Dacă, după ce-ai făcut economii
Și-ai robotit, mormântu-ți n-ai cu ce-l plăti!
SĂRĂCIA Încerci să-ți râzi, să-ți bați joc, nu ești serios;
Făr-a ști că oameni mai buni decât ăst Belșug,
Poate, aduc pe lume eu. Căci ai lui cu beteșug
Îs, pântecoși, grași, cu cărnuri grele – ce-odios!
Ai mei ca viespile-s, pentru vrăjmași o supărare.
HREMIL Talia de viespe tu le-o dai, pesemne, din înfometare!
SĂRĂCIA Cumpătarea v-o explic acum ca să se știe,
Fiindcă decența-i la mine-acasă, dar exces
Doar cu Belșugul vine.
HREMIL Să furi, da, decent e, sau să spargi case des
De sărăcie, e numai bine!
BLEPSIDEM Hoțul, rămas-ascuns, decent cum să nu fie?
SĂRĂCIA Uită-te la oamenii politici din cetăți: pe când
Săraci-s, dreptate fac pentru popor și-a țării soartă;
Dar de se-mbogățesc, rupți de comunul bine-ndată,
Urzesc, de popor se iau: nu oare nedrepți ei sînt?
HREMIL Adevărat vorbești, și totuși de strâmbătate plină
Spusa ți-e. Vei pierde lupta; fala ți-e-n zadar,
Că-ncerci să ne convingi că-i un mai mare dar
În sărăcie decât în belșug să stai.
SĂRĂCIA Grăiești în gol și cheag în argument tu n-ai.
Vorba-ți încă nu putu cu-o respingere să vină.
HREMIL Dar de tine de ce vor toți oamenii să scape?
SĂRĂCIA Fiindcă-i fac mai buni. Pilda, pe-aproape,
E la copii, ce fug de tații cari binele li-l vor.
Căci greu să recunoști e ceea ce-i folositor.
HREMIL Vei spune că nu recunoaște ce e bine
Nici chiar Zeus. Că el pe Belșug îl ține!
BLEPSIDEM Și pe babă o trimite fix la noi!
SĂRĂCIA O, ce de neguri vechi în minte-aveți voi doi!
Sărac e Zeus, asta o să ți-arăt și-i prea vădit.

Zeus de ar fi bogat, atunci când face Olimpiada
Și pe toți în tot al cincilea an i-adună din Elada,
Ar fi vestit el pe-atleții-nvingători că nesmintit
Cu-o coroană de frunze de măslin îi încunună?
Deși de una de-aur avea nevoie, de bogat era.
HREMIL N-arată asta că Zeus pe Belșug să-l respecte vrea?
E econom, iată, și de la cheltuială se înfrână,
Auru-l refuză și pe Belșug îl lasă-n ale lui.
SĂRĂCIA Ceva mai rău ca sărăcia mult încerci să-i pui,
Dacă, deși bogat, e-așa zgârcit și de meschin!
HREMIL Zeus de te-ar nimici, cu tot cu cunună de măslin!
SĂRĂCIA Ba pe tine, care-ai îndrăznit să spui
Că ce-i bine oamenilor de la sărăcie nu-i!
HREMIL Se poate afla asta întrebând-o pe Hekate:
Dacă-i mai bine bogat să fii ori sărăntoc:
Cică bogații mâncare îi aduc lună de lună,
Dar sărăcimea o fură mai-nainte s-o depună.
Tu însă dispari și nu le mai cârâi pe toate,
Căci nu mă vei convinge chiar deloc.
Nici chiar fiind convingătoare.
SĂRĂCIA „O, cetate-argivă, ce zice el auzi tu oare?“[17]
HREMIL Pe Pauson, cerșetorul, cheamă-l să-ți stea mesean!
SĂRĂCIA (*pe un ton tragic*) Ce mă fac, nenorocita, unde să găsesc alean?
HREMIL Plecând, pustiilor grabnic ia-le urma!
SĂRĂCIA Unde-am o casă, unde o să fug?
HREMIL Unde te-or prinde, ca să te puie-n jug.
Nu-ntârzia, ci, haide, dispari pe dată!
SĂRĂCIA O să trimiteți după mine voi odată!
HREMIL Atunci să vii-napoi, nu îns-acuma! (*Sărăcia pleacă.*)
Prefer să fiu bogat. Te las pe tine
Să plângi, să te bocești fără-ncetare.
BLEPSIDEM Cu copiii, cu nevasta, lăiat bine,
Bogat fiind, voiesc desfătare,
Uns, din baie ieșit, să-mi râd

De sărăntoci și de sărăcie!
HREMIL Dusă-i acum astă blestemăție,
Dus mai e și tot ce-i hâd!
Iar noi doi – ce ne puserăm în cap –
Să mergem să-l culcăm degrabă
Pe zeu, în templu colo, la Esculap.
BLEPSIDEM Și vremea să n-o pierdem cu zăbavă,
Ca să nu vină cineva
Să ne-mpiedice, mai știi, cumva.
HREMIL Hai, Karion, băiete, scoate covoarele, adu-l pe zeu, adu și celelalte lucruri ce-s pregătite!

SCENA 10

(A doua zi, Karion, îmbrăcat ca un crainic din tragedie, intră, sosind de la templul lui Esculap (Asklepios).)

KARION O, voi, la al lui Tezeu praznic, moșnegi,
Mult muitori-n supă de o leacă de posmegi[18],
Câte noroace-aveți, câtă fericire vine
La voi și alții, câți oameni îs de bine!
CORUL (*corifeul*) Ce se-ntâmplă cu ai tăi, dragă, ce este?
Căci îmi pare că anunți o fericită veste!
KARION Jupânul o duce minunat. Cel mai bucuros
E însă Belșugul. Într-adevăr, ochiu-i stins
I s-a deschis și vederile-i a luci au prins,
C-a întâlnit bunăvoința marelui Asklepiós.
CORUL Îmi spui să mă bucur, să chiui acu'!
KARION Vremea-i de veselie, de voiești sau nu!
CORUL Pe-Asklepiós ș-ai săi copii minunați îi cânt,
Mare lumină pentru muritori, oricând!

SCENA 11

(Iese soția lui Hremil, mult mai tânără decât soțul ei.)

SOȚIA Chiotul ăsta ce-i? Oare anunță ceva bun? De multă vreme o veste bună-mi doresc, în timp ce pe ăsta l-așteptam în casă.

KARION Repede-repede, o, stăpână, vin adu,
(Că tare-ți place), ca să bei și tu!
Eu bunătățile toate ți le-aduc deodată.
SOȚIA Unde-s?
KARION Vei ști iute: în cuvinte-s deocamdată.
SOȚIA Hai, încheie-odată tot pentru ce-ai sosit.
KARION (*o măsoară cu privirea de sus până jos*) Ascultă, că eu pe toate cele de-ndrăgit
Ți le voi zice – de jos și până sus... (*Face un gest obscen.*)
SOȚIA Nu, nu până sus!
KARION Nici ălea bune care fost-au, așadar?
SOȚIA Nu, nici ele chiar!
KARION (*după o scurtă pauză*) Ducând deci pe-un ins, nenorocit, de zor
Ne pornirăm noi la zeul cel tămăduitor.
Acum un altul nu mai găsești așa de fericit
Ca moșul... L-am dus la mare-ntâi, la curățit.
SOȚIA Să te speli în marea de tot rece
Fericire-i, ce să zic, la bătrânețe!
KARION Ne-am dus la templul zeului apoi.
Și, după ce turtele și darurile au fost
Sfințite și jertfa arsă de focul lui Hefest,
Dup-obicei, pe Belșug l-am culcat, iar noi
Ne-am făcut pat de paie fiecare.
SOȚIA Alții mai erau la zeu, la vindecare?
KARION Era unul, Neoclid, orbul, hoț calificat,
Care și pe ăi de văd îi bate la furat.
Erau și alții cu boleșniți felurite. Iar
Felinarele stingând, al zeului preot
Ne-ndemnă să dormim, spunând
Să tăcem, dac-auzim vreun zgomot.
Cuminți, ne-am culcat, de el ascultând.
Eu, unul, nu puteam dormi defel,
Căci un ulcior mă stârnea, cu păsat,
Lângă capul unei babe, că el

Puțin alăturea de mine era pus;
Să mă furișez acolo, nespus
Pofteam. Ci privind, preabine
Văd preotul șterpelind plăcințele
De pe sfânta masă, și smochine.
Altarelor le dă el roată, că poate
Vreo prăjitură va fi rămas pe ele.
Apoi le sfinți-ntr-un sac pe toate.
Iar eu, gândind că fapta sa-i preasfântă,
Cu-ulciorul de păsat mă iau la trântă.
SOȚIA Nenorocite, de zeu n-ai avut tu frică?
KARION Ba da, să nu mi-o ia-nainte la ulcică,
Cu cununa sa cu tot! Căci al lui preot
Îmi fuse dascăl. Dar când al meu zgomot
Baba-l simți, mâna-ntinde. Sâsâi ușor
Și-o mușc, ca roșul șarpe asklepiad[19].
Și-o trage îndărăt și nemișcată stă; de frică
Trage-un vânt mai puturos ca-al unui dihór.
Iar eu, doar ce-am hăpăit din terci destul,
La urmă m-am oprit, că eram sătul.
SOȚIA Dar nu sosise deja zeul pe la voi?
KARION Încă nu atunci. Ci mai apoi.
Pății însă ceva de râs: Pe când se-apropia,
O bășină mare-am dat. Stomacu-mi fluiera.
SOȚIA Desigur că de-asta de tine i-a fost silă mare.
KARION Deloc. Doar Iaso, fie-sa, a lui însoțitoare,
Roși puțin; și-și întoarse nasul blânda Panakiie[20],
Că-n arome vântu-mi n-aduce-a tămâie!
SOȚIA Dar el?
KARION Pe Zeus, puțin s-a sinchisit.
SOȚIA Zeul după tine, deci, e mârlă!
KARION De, e doftor, doar gustă și din scârnă![21]
Nu eu l-am instruit.
SOȚIA Ticălos ce ești!

KARION Pe-urmă m-ascunsei, temător,
Iar el umbla roată, bolile, așadar,
Toate cercetând. Apoi un servitor
I-aduse, din piatră, un mojar,
Un pistil și o cutie...
SOȚIA Tot de piatră?
KARION Nu, nu de piatră.
SOȚIA Dar tu cum de-ai văzut ce-a fost să fie,
Afurisitule, când zici că te-ai ascuns?
KARION Prin haină vederea mi-a pătruns,
Căci găuri avea mulțime. Din cutie,
Zeul s-a apucat întâi să-l ungă cu o alifie
Pe Neoklide. În mojar zvârlind trei cățel
De-usturoi, cu-alte sucuri, oțet cât vrei,
Pe pleoape l-a uns și l-a frecat, să doară
Cât mai mult. El, sărind, țipă și zbiară,
Să fugă-ncercând. Zeul îi zice în râs:
„Aici ședea-vei tu, așa cu-alifie uns,
Te-oi opri ca-n Adunare să mai juri ca un netot!"
SOȚIA O, cât de înțelept e zeul, și cât de patriot!
KARION Dup-asta s-așeză lângă Belșug[22]; pe creștet
Întâi l-a atins, apoi, luând un ștervet
Curat, pleoapele-i șterse. Iar Panakiia, iată,
Cu-o pânză roșie capul i-l acoperă și fața toată.
Apoi, „hai, pui, pui, pui, hai!", zeul face,
Iar din altar țâșniră, ca din găoace
Doi balauri mari peste-a firii măsură...
SOȚIA O, zei!
KARION Ei sub pânza roșie liniștiți se vâră,
Ca pleoapele-i să-i lingă, astfel mi se pare.
Și-nainte ca tu să golești de vin zece pahare,
Belșugul se ridicase, să vadă iar putând.
Eu atunci, de bucurie, palmele bătând,
Pe stăpân l-am deșteptat. Iar zeul tămăduitor
Și șerpii nevăzuți se făcură-n templul lor.

Îl îmbrățișară pe Belșug toți și-n noaptea lină
Ce-a rămas stat-au de veghe, pân' ce fu lumină.

Laudă zeului că pe Belșug
Să vadă l-a făcut rapid,
Dar crescutu-l-a-n beteșug
Mai mult pe orbul Neoklid!

SOȚIA O, Doamne, stăpâne, ce putere! Vrei
Însă să-mi spui, Belșugul pe unde-i?

KARION Vine. Norod îl însoțește grămadă din oraș.
Cei drepți înainte, toți cari erau nevoiași
Îl salută, i se închină plini de veselie.
Cei care însă, stăpâni pe-o mare avuție,
Nu cu dreptate-și câștigară a lor viață
Încruntați privesc și-s mohorâți la față.
Ceilalți vin după el purtând cunune,
Veseli, râzând. Răsună-n ritm bătrâne
Picioare. Voi toți, la un semn acum, pe loc
Dansați, puneți de-o horă, haideți la joc!
Că n-o să vă spună nimeni din casă
Că deloc pâine nu mai e azi pe masă.

SOȚIA Pentru vestea bună cu care tu grijile-mi iei,
Să te-ncunun cu-un șirag vreau, de covrigei!

KARION Încă nu, la poartă oamenii-s deja mulțime!

SOȚIA Intru s-aduc nuci, prăjituri, smochine
Ca pentru ochii nou cumpărați, serbare.

KARION La ceilalți eu alerg, spre-ntâmpinare.
(*Dans al corului.*)

SCENA 12

(*Belșugul, Hremil însoțiți de mult popor*)

BELȘUGUL Mă-nchin prima dată la Soarele cel sfânt,
Apoi la țara vestită a sacrei Athine,
Și al lui Kekrops, ce m-a primit, pământ.

De cele ce-am făcut mi-este azi rușine:
Cu ce oameni răi dus-am al meu trai
Nedându-mi seama; de cei demni de-a mea
Însoțire fugind, nenorocitul de mine, o, vai!
Dar acum pe toate invers le pun să stea,
Căci nici una, nici alta n-au fost pe dreptate.
Voi arăta tuturor în tot ce-o să mai fie
Că din neștiință răilor le-am făcut eu parte.

HREMIL La naiba! Tare mi-e nesuferită o prietenie
Ce-apare fix când omul e-n prosperitate!
Uite-i cum, grămadă, se calcă în picioare!
Unde cuvinte dulci mai multe ca-aci nu sună?
Cine nu mă salută, ins, ori ceată mare?
Ce gloată de bătrâni nu-mi pune azi cunună?

SOȚIA (*se adresează celor veniți*) O, omule drag, bucură-te și tu, și tu,
Primiți, v-aduc nuci, smochine,
Așa cum trebuie și se cuvine.

BELȘUGUL Ba nu!
Întâia oară de când văd, într-o casă
Abia intrând să scot ceva nu-i bine,
Ci mai potrivit e s-aduc ceva la masă. (*Către public:*)
Apoi am scăpa și de ceva vulgar:
Căci pentru-un poet e de mare-ocară,
Nuci și smochine aducând în dar
Publicului, cu-asta a râde să îi ceară.[23]

SOȚIA Bine zici, că uite-l și pe Dexinikos cel mâncău,
Cum s-a săltat, ca darurile să mi le umfle, așa zău!
(*Corul dansează.*)

SCENA 13

KARION Oameni buni, să ai belșug, fără a cheltui,
Plăcere-i mare! Și de bunătăți nu-i
Lipsă defel, deși n-am comis vreo crimă:
Cămara de pâini bune, albe ne e plină,

Amforele – de vin roșu, bine-mirositor;
Ulcioarele gem de-argint și aur – uimitor!
Parfum în fiale-i, în putină, cât intră, ulei,
Podul smochine-uscate are, oricâte vrei.
Vasele, ulcioarele, ceștile, cănile toate
Din aramă-s. Farfurioarele de pește-uzate
Acum să le vedeți, că-s din argint.
Bucătăria toată-i fildeș, zău, nu mint.
Noi, slujitorii, alba-neagra cu monezi
De-aur o jucăm și la fund, n-o să crezi,
Ne curățăm nu cu pietre, ci cu-usturoi.[24]
Atât ne e de mare răsfățul azi la noi.
Acum stăpânul înăuntru, cu cunună-n cap,
Unui porc, țap și berbece-i el casap.
M-a alungat-însă fumul ăla gros
Din casă, pricină ochilor de ponos.

OMUL DREPT (*e însoțit de un copil*) Copile, să mergem la zeu, vino cu mine!

KARION Cine-i cel care se-apropie, oare cine?

OMUL DREPT Un om, mizerabil înainte, iar acum fericit.

KARION Ești unul din oamenii drepți, asta-i vădit!

OMUL DREPT Într-adevăr, așa-i.

KARION Atunci ce nevoie ai?

OMUL DREPT Merg eu la zeu. Căci mult bine, iată,
Mi-a dat. Moștenind eu de la tată
Avere, pe-amicii-n nevoie generos
I-am dăruit, că cică-n viață e frumos.

KARION Și ai ajuns sărac lipit!

OMUL DREPT Așa-i.

KARION Apoi și un nenorocit.

OMUL DREPT Da. Credeam că cei odată nevoiași
Prieteni buni mi-or fi, ei însă, aș!
Se făceau că de mine n-au habar
Cine-s, și de-i rugam era-n zadar.

KARION Și râzând, te mai și luau de prost!
OMUL DREPT Sigur. Am tot dus-o într-un post.
Dar acuma, gata! La zeu acum vin
De-asta, cu dreptate să mă-nchin.
KARION Dar țoala jalnică pe care ți-o duce
Băiatu-acuma, de ce la tine-o ai?
OMUL DREPT S-o dedic zeului aș vrea numai.
KARION Te-au inițiat în ea, la Marile-Eleusine?[25]
OMUL DREPT Nu, ci treișpe ani în ea dârdâit-am bine.
KARION Și ciubotele-alea, bune de pomeni?
OMUL DREPT Cu ele-am suferit tot atâtea ierni.
KARION Și pe ele zeului dedicație le vei face?
OMUL DREPT Da, da.
KARION (*ironic, arătând spre haina și ciubotele mizerabile*) Ce daruri plăcute-aduci tu-ncoace!

SCENA 14

TURNĂTORUL (*îmbrăcat elegant, venind cu un martor*) Vai, sunt pierdut, nenorocire mie,
De trei ori nenorocit, de patru, de cinci
Ori, de douășpe, ba și de o mie,
Că de multe rele deodată sunt lovit!
KARION Apollon și voi, zei, ce-aveți paza!
Ce necaz ăst om oare-a pățit?
TURNĂTORUL Lucruri n-am pătimit înfricoșate,
Din casă pierzând totul, din cauza
A ăstui zeu, ce va fi orb din nou
Dacă pe lume o mai fi dreptate?
OMUL DREPT Cred că-nțeleg despre ce e rost:
Mi se pare că încoace vine
Un tip în necaz, dar din metal prost.
KARION A-ncurcat-o, ceea ce-i de bine!
TURNĂTORUL Unde-i cel ce cu făgăduială s-a legat
Că din noi toți va scoate-un om bogat,

Dacă vederea-și va recăpăta el iar?
De fapt, pieirea unora le-a dat-o-n dar!
KARION Și astfel a nenorocit pe cine?
TURNĂTORUL Uite-mă: pe mine.
KARION Fost-ai deci un hoț ori un tâlhar?
TURNĂTORUL Tâlhari sunteți voi, limpede-i,
Căci voi aveți toți banii mei,
Cari sunt la voi în buzunar.
KARION Cât de-nverșunat, o, Demeter, s-a năpustit
Ăst turnător! De foame e lihnit –
Îl vezi doar după față.
TURNĂTORUL N-o să dureze pân-ai s-ajungi în piață.
Căci colo va să fii căznit pe roată,
Încât mârșăvia-ți s-o zici tu toată!
KARION Tu singur o să plângi mai rău!
OMUL DREPT De mare preț pentru grecime
E, și-încă ce, dac-acest zeu
Pe turnători o să-i plesnească bine!
TURNĂTORUL Ticăloase! Râzi? Vasăzică ești părtaș?
De unde-ai luat tu haina asta bună-aici,
Când ieri umblai cu-o treanță prin oraș?
OMUL DREPT Chiar deloc nu-mi pasă de ce zici.
Vezi inelu-ăsta magic? Îl am
Pe-o drahmă, de la spițeru-Eudam.
KARION Când te mușcă-un turnător, leac n-ai deloc.
TURNĂTORUL Nu-i asta obrăznicie? Voi doi vă bateți joc!
Nu vă mărturisiți isprava? Căci pentru un rău
Doar stați aici.
KARION Sigur, anume pentru-al tău!
TURNĂTORUL Vă-nfruptați din avuția-mi în ăst loc!
OMUL DREPT Tu și cu martorul tău cu tot
Să dispăreți!
KARION Ba și cu burta goală!
TURNĂTORUL Vă țineți de tăgadă?
Înăuntru bucăți grămadă

De pești aveți și cărnuri multe-n oală, (*adulmecă*)
Prăjite... fuiiiii!
KARION Nenorocite, a ceva-ți miroase?
OMUL DREPT A frig pesemne, rău intrat în oase,
Că el cu ceva subțire e-mbrăcat.
TURNĂTORUL O, zei, cu putință-s de-ndurat
Jignirile ce mi le-aduc? Sufăr tot,
Cred, fiindcă-s om bun și patriot.
OMUL DREPT Tu, patriot și-om bun?
TURNĂTORUL Ca nimenea!
OMUL DREPT Atunci te-ntreb și tu răspuns mi-oi da!
TURNĂTORUL Ce-anume?
OMUL DREPT Ești tu plugar?
TURNĂTORUL Mă crezi nebun?
OMUL DREPT Negutător?
TURNĂTORUL Doar pretind, la o adică.
OMUL DREPT Ai învățat o meserie?
TURNĂTORUL Nu, nici de frică!
OMUL DREPT Din ce trăiești, de nu faci nimic din toate?
TURNĂTORUL Cu-ale cetății trebi îs ocupat, dar și cele private.[26]
OMUL DREPT De ce? Te mân-o trebuință?
TURNĂTORUL Asta mi-este voia.
OMUL DREPT Cum bun să fii, și nu o căzătură,
Când nu-i nimic după cuviință
Din ce faci și ești privit cu ură?
TURNĂTORUL Pe cât eu am putere, nu se cuvine,
Cap sec, să-i fac cetății mele-un bine?
OMUL DREPT A spiona pe-alții numești tu bine?
TURNĂTORUL Bine-i legile a proteja-n cetate,
Și-a nu-ndura, când cineva le calcă.
OMUL DREPT Dar cetatea nu de-asta înființat-a parcă
Pe juzi și a lor demnitate?
TURNĂTORUL Și-atunci, cine fi-va acuzator?
OMUL DREPT Cine poftește.

TURNĂTORUL Prezent, ăla-s chiar eu!
La mine ajung ale cetății treburi grele.
OMUL DREPT Vai, că ticălos are ea îngrijitor!
De ce o viață fără de belele
Nu vrei ș-un trai liniștit mereu?
TURNĂTORUL Numai o vită ar iubi o-atare viață,
Dacă-n ea timpul nu-ți trece cu spor!
OMUL DREPT Nu te răzgândești?
TURNĂTORUL Nu, de-ar fi și să mor,
Nici dacă pe Belșug însuși mi l-ai pune-n față,
Ori nu știu ce prânz rarisim și gustos!
KARION (*se apropie amenințător de turnător*) Hai, gata, haina dă-ți-o jos!
OMUL DREPT Ție-ți vorbește, n-auzi bine?
KARION Descalță-te apoi!
OMUL DREPT Astea-s zise pentru tine!
TURNĂTORUL (*face pe voinicul*) Care dorește să le aibă dintre voi
Numai să vină-ncoace!
KARION (*imitându-l*) Prezent, ăla-s chiar eu!
(*Karion se repede asupra turnătorului, îl bate, îi ia haina și sandalele.
Martorul fuge.*)
TURNĂTORUL Vai mie, sunt despuiat în miez de zi!
KARION Da, fiindcă vrei sătul să fii,
Dup-ale altora treburi stând mereu!
TURNĂTORUL Grijă s-ai ce faci! O s-aduc o mărturie.
KARION A șters-o-n fugă martorul ce îl aveai!
TURNĂTORUL Oh, m-au prins singur, nenorocire mie,
Vai de mine și iar vai!
KARION Strigi acuma?
TURNĂTORUL Vai de mine și de mine-ntruna!
KARION (*către omul drept*) Dă-mi mantaua ta cea ponosită,
Ca să-l îmbrac pe turnător!
OMUL DREPT Nu, că zeului Belșug a fost afierosită.
KARION Dar unde-ai pune ofrandă mai bine nimerită
Ca asta? Nu pe-umeri de hoț și de jefuitor?

Belșugul însă cuvine-se doar ce-i bun să aibă.
OMUL DREPT Și cu-ncălțările ce vom face, zi-mi tu degrabă!
KARION Drept în frunte o să i le bat în cuie
Pe-astea, de parc-ar fi vorba de-un copac.
TURNĂTORUL (*după ce a îmbrăcat haina ponosită adusă de omul drept*)
Plec, deci. Știu bine că a mea putere nu e
Cât a voastră. Dar un aliat de-o să-mi fac,
Chiar slab, voi face ca acel zeu voinic
Azi să fie pedepsit, că a nimici e-n stare
Singur Democrația, nici pe Sfat cu nimic
Convingând, nici pe obșteasca-Adunare.
OMUL DREPT După ce ți-ai îmbrăcat a mea armură,
Pleacă, la baie fugi! O să ai căldură
Primu-n corul de săraci. Ăst rang și eu
L-avui cândva.
KARION Nu, că mai-marele la baie,
Șeful, l-o da afară, pe el luându-l de coaie!
Căci va ști, de-l vede, că-i de-ăl soi rău. (*Către omul drept:*)
Iar noi doi, în casă, hai – ca să te rogi la zeu!
(*Corul dansează.*)

SCENA 15

(*Intră o femeie în vârstă, dar gătită strident, ca una tânără.*)

BĂTRÂNA O, voi, dragi moșnegi, salutare bună!
A zeului nou casă am găsit-o-acum,
Sau pe de-a-ntregul m-am rătăcit pe drum?
CORUL Ești chiar la poarta-i, drăgălașă jună!
Întreabă cu-aplombu-ți tineresc!
BĂTRÂNA Vreau pe unul dinăuntru să îl chem aici.
HREMIL (*iese din casă*) Nu-i nevoie, am ieșit eu însumi. S-ar cuveni
De ce-ai venit să-mi zici.
BĂTRÂNA Lucruri cumplite și fărădelegi, dragă, trăiesc
De când zeul ăsta să vadă a prins din nou,
Că viața de netrăit mi-a făcut-o, așa zău!

HREMIL Ce-i? Cumva turnătoare fost-ai și tu
Printre femei?
BĂTRÂNA Pe Zeus, eu una, nu!
HREMIL Atunci oare cu băutura n-ai făcut-o lată,
La sorți trăgând-o, și ziua ți-a ieșit stricată?[27]
BĂTRÂNA Îți râzi de mine, iar eu arsă-s rău de dor,
Vai și vai ce am pățit!
HREMIL Lămurește-ne pe larg atunci al tău amor.
BĂTRÂNA Ascultă: un tânăr iubit avui, sărac lipit,
Altfel drăgălaș, frumos și de ispravă.
Și de-i ceream ceva, totul făcea degrabă
Și frumos; în schimb eu îi dam tot, nu mint.
HREMIL Și dorințele-i care erau cele mai dese?
BĂTRÂNA Puține: rușine-i era să vrea excese:
Mi-a cerut douăzeci de drahme de-argint,
Pentr-o haină; opt a vrut pentru sandale;
Rochițe să ia a dorit și surorilor sale,
Pentru maică-sa n-a vrut decât o mantelută,
Și grâu un pic el mi-a cerut, cam o căruță.
HREMIL Nu-i mult deloc, cum spui prea bine!
Pe-Apollo, e vădit: de tine-avea rușine.
BĂTRÂNA Pe-astea le cerea, nu peste-al cuviinței prag
Sărind, zicea, ci numai de-al meu drag,
Ca de mine să-i amintească acea haină.
HREMIL Vorbești de o iubire întru totul faină!
BĂTRÂNA Acum însă urâciosul nu mai are zel,
S-a schimbat, nu mai e deloc la fel!
Prăjitura asta i-am trimis și trufandale,
Vorbă lăsându-i c-aș putea trece diseară
Pe la el...
HREMIL Și el ce-a făcut? Tu spune-mi, dară!
BĂTRÂNA Prăjitura mi-a trimis-o înapoi, zicând
Ca pe la el să nu mai merg nicicând;
Și-n plus, spusa asta a rostit-o, iată:
„Pe timpuri și bunica era fată!“[28]

HREMIL La fire nu era, este vădit, băiat
Prea rău, dar nu-i mai place, că-i bogat,
Un borș. Înainte, săracul orice-nghițea.
BĂTRÂNA Și-nainte, pe zei, nu era zi ca să nu vie
Întins la poarta mea!
HREMIL Ca să te scoat-afară, ăăă... (*către public*) pe năsălie?
BĂTRÂNA Nu, ci dorea să audă numai al meu glas!
HREMIL A, s-afle dacă de luat ceva a mai rămas.
BĂTRÂNA Pe Zeus, dacă el cât îs de necăjită-ar ști,
„Bujor“ mi-ar spune și „roză parfumată“!
HREMIL (*aparte*) Apoi după bani de-ncălțări s-ar milogi.
BĂTRÂNA Fiindcă-n trăsură, la Marile Mistere-odată
Dusă, unul mă văzu, el mă bătu o zi;
Atâta era junele-ăsta de gelos!
HREMIL (*aparte*) Dorea să cineze singur, e neîndoios!
BĂTRÂNA Și-mi povestea c-am mâini frumoase...
HREMIL (*aparte*) Când dădeau acele drahme delicioase.
BĂTRÂNA Și că din pielea-mi miros ieșea preadelicat...
HREMIL (*aparte*) Cu-o cupă de vin de Thasos era totu-adevărat.
BĂTRÂNA Și că ochii-i-am frumoși și privirea blândă...
HREMIL (*aparte*) Nu-i tont băiatul. Știe să se vândă,
A bătrânei în călduri prăduind avuție.
BĂTRÂNA Zeul, dragă, nu se poartă, îmi pare mie,
Drept, deși nedreptățiților a zis că va fi scut.
HREMIL Ce să facă, spune! Și se va fi făcut.
BĂTRÂNA Drept e să-l silească pe cel care de bine
S-a bucurat înapoi să dea tot ce se cuvine;
Iar de nu, să-i meargă rău în viață toate.
HREMIL Dar nu ți-a dat zilnic fiecare noapte?
BĂTRÂNA Dar cât trăiesc, zicea, nu mă va lăsa nicicând.
HREMIL Întocmai. Deci c-ai murit îi trece-acu' prin gând.
BĂTRÂNA Vai, drăguță, de durere îs topită!
HREMIL Nu topită, ci mai degrabă veștejită.
BĂTRÂNA M-ai putea-însă pe mine trece prin inel!
HREMIL (*arată*) Cât doaga putinii numai să fie el!

BĂTRÂNA (*după o scurtă pauză privește în jur*) Ia te-uită: vine-ncoace tânărul pe care tocmai-l învinuiam. Da' parcă merge la o veselă serbare!

HREMIL Așa-i.
Cununi și torțe-aduce.

SCENA 16

(Intră tânărul, ușor amețit de vin, cu o torță de sărbătoare.)

TÂNĂRUL Salutare...

BĂTRÂNA Ce zice?

TÂNĂRUL ...O, tu, prietenă bătrână tare,
Cerule, că mult te-ai mai albit!

BĂTRÂNA Vai mie, sărmana, auzi cum m-a jignit?

HREMIL (*către bătrână*) Se pare că nu te-a mai văzut de multe veri.

BĂTRÂNA De multe? Abia ce la mine fuse ieri!

HREMIL De-a-ndoaselea pață față de-alții ăst băiat:
Mai ager la vedere-i atuncea când e beat.

BĂTRÂNA Nu, ci neobrăzat e, dup-a lui purtare.

TÂNĂRUL O, zei bătrânicioși, și tu, Poseidon ăl din mare,
Ce multe riduri are ea pe-obraz! *(Apropie torța, chipurile ca să vadă mai bine.)*

BĂTRÂNA A, a! N-o apropia!

HREMIL Dreptate ea are-n ăst caz:
Dacă doar o scânteie pe fața-i cade-odată,
Toată va arde, precum o creangă-uscată.

TÂNĂRUL (*îndepărtează torța. Lui Hremil*) Vrei, un timp, să faci cu mine-un joc?

BĂTRÂNA Unde, nefericite?

TÂNĂRUL „De-a câte nuci", aici, pe loc.

BĂTRÂNA Ce joc?

TÂNĂRUL Să ghicim câți dinți în gură ea mai are.

HREMIL Oi ști și eu: trei sau patru, mi se pare.

TÂNĂRUL Ai pierdut. O singură măsea
Mai are ea!

BĂTRÂNA Mârșave, urât de tot îți șade cu noroi
Să mă mânjești, când vine atâta puhoi
De lume!
TÂNĂRUL De ți-o spăla noroiul unul, ai tu noroc!
HREMIL Nu, nu, deloc!
Rea negustorie: de pudra i-o spăla-o cineva,
Deslușit ai zări câte riduri pe fața-i s-au întins.
BĂTRÂNA (*către Hremil*) Te porți ca un nerod, deși ești bătrân sadea!
TÂNĂRUL (*îi șoptește bătrânei*) Se dă la tine, afurisitul, și se-atinge de-ai tăi
Sâni, crezând că eu, unul, nu m-am prins.
BĂTRÂNA Pe-Afrodita, se-atinge... nu de-ai mei,
Nu, fără îndoială!
HREMIL Pe Hekate, nu! Ce, lovit îs de sminteală?
Dar, tinere, față de-astă fată s-ai atâta ură
Eu chiar nu-ngădui!
TÂNĂRUL Dar o iubesc peste măsură!
HREMIL Ea însă-nvinuiri ție ți-a adus.
TÂNĂRUL Învinuiri că ce?
HREMIL Că de tine rău fost-a insultată,
Zice, și c-ai fi spus:
„Pe timpuri și bunica era fată“!
TÂNĂRUL N-o să mă cert acum cu tine...
HREMIL De ce?
TÂNĂRUL De vârsta ta mi-este rușine,
Fiindc-altuia asta nu i-aș îngădui...
Ia-o pe fată, du-te, și fericit să fii!
HREMIL Înțeleg ideea: nu vrei pesemne
Să mai fii cu ea...
TÂNĂRUL Ca să fiu să mă oblige cine?
N-aș putea cu una tăvălită
De mii... de ani și sute trei coabita!
HREMIL Totuși, de vreme ce din vin a bea
Ți s-a părut o treabă-ndreptățită,

Ar trebui-acu' să bei și must.
TÂNĂRUL Dar ăsta-i vechi și rău la gust!
HREMIL Dacă-l treci prin sită, o să fie iarăși bun.
Dar, hai, veniți în cas-acum!
TÂNĂRUL Zeului vreau aste cununi să îi dedic,
Pe care le-am adus: de-asta-s pe cale.
BĂTRÂNA Eu vreau și zeului al meu păs să-i zic.
TÂNĂRUL Ah, nu mai intru!
HREMIL Curaj! Frică să n-ai,
Căci nu te va avea prin silnicie!
TÂNĂRUL Bine-i ce zici. Că doar pe băbătie
Destul timp o dezmierdai!
BĂTRÂNA Mergi! Vin și eu pe urmele matale.
(*Bătrâna și tânărul intră în casă.*)
HREMIL (*se uită prin ușă după ei*) O, Zeus, ce-ai mai putea tu spune?
Ca scaiul baba s-agățat de june![29]

SCENA 18

(Hermes bate la ușă. Karion întredeschide ușa, dar nu-l vede inițial pe zeu.)

KARION Cine la ușă bate? Ce-i? Hm, se pare că nu-i nimenea, ci trosnește ușa de zici că plânge. (*Dă să închidă ușa.*)
HERMES (*de-afară*) Karion, ție-ți vorbesc, stai cuminte!
KARION (*îl descoperă*) Alo, tu-ai lovit atât de tare-n poartă?
HERMES Tare-abia urma. Ci deschide tu-nainte!
Cheamă-ți apoi stăpânul, fuga-ncoa', la mine,
Și încă pe nevastă, pe copii – și ei la mine,
Apoi pe sclavi, apoi cheamă și cățeaua,
Cheamă-te apoi pe tine, la urmă și purceaua!
KARION Dar spune-mi, ce-i?
HERMES Zeus, nemernic om, vă vrea pe toți grămadă
Amestecați, în iad zvârliți, acolo să vă vadă!
KARION (*aparte*) Crainicu-ăsta chiar are limba lungă! (*Tare:*)
Și de ce vrea Zeus ca iadul să ne-ajungă?
HERMES Fiindcă din toate făptuit-ați lucrul cel mai rău:

Nimeni zeilor nu le mai aduce jertfă nici un pic,
Nici tămâie, nici dafin, nici miere, pe scurt, nimic,
Din ziua când Belșugu-a vedea a prins din nou!

KARION Și nimic va fi. Căci cazu-i să aflați
Că-nainte rău de noi v-ați îngrijit.

HERMES (*resemnat*) Eu, unul, pier acum și-s de tot sfârșit,
Și puțin îmi pasă de zeii toți ăilalți.

KARION Aici spui drept.

HERMES Mai-nainte găseam la orice precupeață
Prăjituri, miere și smochine,
Tot ce Hermes să mănânce se cuvine,
Toate bunătățile – dis-de-dimineață.
Acum însă mă culc cu burta goală.

KARION Și nu-i drept? Deși așa bucate-n poală
Aveai, cu pagube tu ne-ai servit din plin.

HERMES Vai, cât de mare-i al meu chin!
Vai, plăcinta în fiece a patra zi, coaptă frumos!

KARION Poftești ceea ce nu-i și-o chemi tu de prisos!

HERMES Vai, jambonul pe care-l mâncam la sărbătoare!

KARION Jambon ioc; mai poți doar juca acolo din picioare.

HERMES Vai, mațele alea, din care mă-nfruptam, aburinde!

KARION Cred c-un ghiorăit la mațele tale vine și te prinde.

HERMES O, dă-mi vinul cu apă-n părți egale-amestecat!

KARION Vin nu. Îți dau doar asta și, fuga, te-ai cărat! (*Trage un vânt.*)
(*O scurtă pauză.*)

HERMES (*cu un ton lingușitor*) Oare amicului tău i-ai face tu un mare bine?

KARION Da, de pot cu ce-i nevoie a te-ajuta pe tine.

HERMES Pâine strașnic coaptă de mi-ai aduce un pic
Și o bucată de cărniță, din alea, zic,
De voi jertfite înăuntru...

KARION Nu dăm de pomană, du-te, hai!

HERMES Însă pe când vreun lucru-al stăpânului șuteai
Eu făceam mereu ca tu să nu fii prins.[30]

KARION Și-o prăjitură repede-ți venea întins.

Așa c-atunci aveai tu partea ta de hoțoman!
HERMES Din care-apoi tu însuți te-nfruptai avan!
KARION Dar parte-egală la bătaie n-aveam noi,
Că prins eram doar eu, dac-aș fi furat.
HERMES Deși la bine ajuns acu', pe trecut nu fi mâniat[31],
Ci primește-mă, de la zei ca să mă mut la voi.
KARION Să stai aici, după ce pe zei i-ai părăsit?
HERMES Da, fiindcă la voi totu-i mult mai fericit.
KARION Cum? Dezertor să fii crezi că se cuvine?
HERMES Acolo-i patria, unde zeú-o duce bine!
KARION Dacă rămâi aici, care fi-va al tău rost?
HERMES Portar – să fie la-nvârtit ușa al meu post.
KARION La-nvârtit? Dar de-nvârteli acuma nu se pune.
HERMES Atunci negustător.
KARION Suntem bogați. De ce anume
Ar trebui să hrănim un Hermes precupeț?
HERMES Atunci, luați mai bine unul șmecher și isteț.
KARION Șmecher? Defel! Șmecheria-i încheiată,
Ci-i cazul să fii doar zeu dintr-o bucată.
HERMES Ce zici de-o călăuză?
KARION Acuma vede al nostru zeu;
De ce ne-ar prisosi o călăuză tot mereu?
HERMES Atunci peste jocuri și întreceri voi fi prepus.
Pentru zeul Belșug un muzical concurs
Și de gimnastică aduce mult folos.
KARION Să ai puzderie de-atribuții e tare-avantajos!
Ăsta și-a găsit acu' din ce să aibă-o masă.
Dacă pe multe numere miza tu-ți pui,
Unul tot ieși-va, în zadar așa că nu-i![32]
HERMES Cu-astă-nțelegere deci pot să intru-n casă?
KARION Da, mergi la groapă, mizeria curăț-o de-aici,
Asta ca să-ți intri bine-n noul tău servici!

SCENA 19

(*Sosește preotul.*)

PREOTUL Cine m-ar lămuri, dom' Hremil pe unde-i?
HREMIL (*iese din casă*) Ce-i, dragă, ce-i?
PREOTUL Ce alta să fie decât rău? De când a-nceput
Zeul ăsta-al vostru să mai vadă, sunt pierdut,
Sunt lihnit și n-am ca să rod nici un oscior,
Deși-s preot al lui Zeus, marele mântuitor!
HREMIL Pricina care să fie?
PREOTUL De jertfe nimeni nu mai știe.
HREMIL De ce?
PREOTUL Fiindcă-s toți bogați. Înainte când de ros
Nimic n-aveau, jertfea un negustor, bucuros
Că de pe mare fusese el scăpat;
Altul – că la tribunal fusese-achitat.[33]
Altul – jertfea pentru noroc, și pe mine,
Preotul, el mă chema. Acum însă nu vine
Nimeni la altare, în afară de multe mii, chitit
La noi, care să se-ușureze acolo și-au găsit.
HREMIL (*ironic*) Din ofrande nu cuvenita porție tu ți-o tragi?
PREOTUL Deci gândesc ca să rămân aici, prieteni dragi,
Iar pe Zeus mântuitor să-l las în plata sa.
HREMIL Curaj! Totul va fi bine, dacă zeul o să vrea!
Mântuitoru-i aici, să vie, inima i-a dat ghes.
PREOTUL Iar tu grăit-ai totul foarte-ales!
HREMIL Pe Belșug să-l așezăm, stai, unde bine-i,
Căci tot el demult se-afla la templu-Atenei
Îndărăt. Și banii să-i păzească pe vecie.[34]
(*Scurtă pauză, se adresează apoi preotului:*)
Iar acuma torțe aprinse să-ți aducă ție
Cineva, ca pentru zeu să conduci tu mândru-alai.
PREOTUL Ai zis bine, asta-i ce vom face, hai!
HREMIL Pe Belșug, deci, cineva să-l cheme-afară!
BĂTRÂNA (*iese din casă*) Bun, bun, dar cu mine cum a rămas diseară?

HREMIL Frumos înveșmântată ai sosit. Ia deci tu
Pentru zeu vasele și demn pe cap le du!
BĂTRÂNA Dar pricina pentru care-am venit?
HREMIL Se va face nesmintit.
La tine în seara asta va fi ăl tinerel.
BĂTRÂNA Bizuită pe-al tău cuvânt, că voi fi seara cu el,
Vasele voi duce.
HREMIL (*aparte*) Față de-alte vase, acum
Lucrurile-s de-a-ndoaselea, așa-i cum spun:
De obicei la suprafață drojdia sus se urcă;
Aici drojdia-i dedesubt și sus vasu-l aburcă.[35]
(*Se formează un alai cu Belșugul, preotul și Hremil în frunte, apoi celelalte personaje, la urmă vine Karion. Hermes dă indicații alături, în chip de maestru de ceremonii.*)
CORUL Nu mai e rost de-ntârziere nici pentru-alde noi:
Retragerea! Pe ceilalți cu cântece-i urmăm apoi!
(*Corul părăsește scena. Cântece, dans. În fundal se vede zeița Atena, nemișcată în templu, cu Belșugul alături. Zeus și alți zei, trași la față de foame, se înșiră la rând, ca niște cerșetori, cu mâna întinsă.*)

CORTINA

NOTE

LYSISTRATA

1. Soi de pește foarte apreciat în bucătăria ateniană antică.
2. *Orthostádia* erau niște rochii lungi, elegante. „Mătasea“ e adaosul meu. *Peribarídes* – pantofi eleganți de damă.
3. *Kéles* înseamnă atât armăsar, cât și un fel de barcă rapidă. De aici jocul de cuvinte obscen.
4. Sensul propriu e „ridică pânzele“, dar avea și înțelesul de „s-a cherchelit“.
5. Cătunul (dema) Anagyrous, de la anagyros – *Anagyris foetida* –, o plantă urât mirositoare.
6. Fiind din Sparta, Lampito vorbește în dialect doric. L-am redat în grai ardelenesc. La fel și în cazul solilor spartani.
7. Regiunea Beoția are șesuri largi.
8. Curtezanele cele mai celebre proveneau din Corint. *Cf.* Platon, *Republica*.
9. Literal: „în afară de Poseidon și o barcă“. Scoliastul explică: „După unii, Poseidon a luat-o pe Melanippe într-o barcă și s-a unit cu ea acolo. Proverbul se folosește în legătură cu cei care nu se preocupă decât de un singur lucru și nu se gândesc la nimic altceva. Sensul este: nu ne preocupă decât împreunarea și nașterea“.
10. Poliția ateniană era asigurată de așa-numiții „arcași sciți“.
11. Kleomene, rege al Spartei între 525 și 488 î.Cr. A contribuit la alungarea tiranului Hippias din Atena în 510. Ar fi capturat Akropolea în 508. A intervenit în luptele interne de la Atena dintre Isagoras și Kleisthenes, fără

mare succes, mai ales din pricina opoziției colegului său la regalitatea spartană, Damaratos.

12. „Euripides ura femeile și a spus multe împotriva lor“, zice scoliastul (*Scholia in Aristophanem*, 284).
13. Aristofan vorbește despre „generalii din Samos“. Se pare că era un exemplu de lipsă de eficiență.
14. În templul Atenei (Parthenon) era păstrat și tezaurul public al statului.
15. Bupalos, sculptor din sec. VI î.Cr., ar fi fost bătut de Hipponax, fiindcă l-ar fi reprezentat într-o caricatură. Fratele său, Athenis, era tot sculptor. I se atribuia o Artemis la Delos, care îi apărea privitorului fie tristă, fie veselă.
16. Moartea și învierea zeului Adonis (importat din Orient) erau cinstite de femei, care dansau și cântau extatic pe acoperișurile caselor lor.
17. Demostrat – atenian din familia Buzyges, partizan al expediției din Sicilia din 415 î.Cr., care s-a sfârșit cu un dezastru pentru Atena. Aristofan face un joc de cuvinte între Buzyges („Jugul boului“) și Cholozyges („Jugul mâniei“). De fapt, magistratul face un elogiu femeilor, care, nefiind admise în Adunare, prin strigătele lor împiedicaseră discursurile demagogice ale lui Demostrat.
18. Dezbrăcarea morților căzuți pe câmpul de bătaie era criticată, dar destul de curentă.
19. Peisandros, un conducător atenian, în 411 î.Cr. este în fruntea loviturii de stat oligarhice a celor 400. Avea reputația de corupt și de laș.
20. Homer, *Iliada*, VI, v. 492.
21. „Precum coribanții“, zice poetul.
22. Rege trac mitologic, aliatul și ginerele regelui atenian Pandion, celebru pentru cruzimea sa.
23. Praznicul mortului se servea a treia zi, după înmormântare.
24. Tiran al Atenei, fiul tiranului Peisistratos, ia domnia împreună cu fratele său Hipparchos în 527 î.Cr.
25. Ar fi fost un efeminat, la casa căruia ar fi fost firesc să se adune femeile conspiratoare.
26. E vorba de cei trei oboli pe zi pe care îi primeau cetățenii atenieni când funcționau ca jurați în diferite jurii.
27. Literal, „ca-ntr-un lup cu gura căscată“.
28. Citat dintr-un cântec popular închinat „tiranicizilor“ – Harmodios și Aristogeiton – care l-au ucis pe tiranul Hipparchos, fratele lui Hippias.
29. Regina Halikarnasului, Artemisia, a luat parte la bătălia navală de la Salamina de partea perșilor și a dat dovadă de multă vitejie.
30. Jurații, ca să n-adoarmă la judecată, obișnuiau să ronțăie boabe de fasole.
31. Citat din tragedia *Telephos* (pierdută) de Euripide.
32. Tot un citat din Euripide.

33. Aristofan spune *amphidrómia*. Se fugea cu pruncul în a zecea zi de la naștere, când i se dădea și numele.
34. Legenda spunea că templul era păzit de un balaur sacru al Atenei. Mai departe se face referire la bufniță, pasărea consacrată Atenei.
35. Timon, celebrul mizantrop din Atena, ar fi murit în urma unei căzături, fiindcă nu a acceptat să-l trateze nici un medic. Confundat uneori cu scepticul omonim, Timon a fost mai târziu considerat inamic al zeilor și al filozofilor.
36. Așa-numita *skytále*: un băț tronconic ce avea înfășurată pe el o fâșie lungă de piele pe care se scria un text. Acesta nu putea fi citit corect decât dacă fâșia era înfășurată pe un băț similar pe care inamicul nu-l avea. Astfel se cifrau mesajele militare.
37. Scoliastul observă că spartanul spune „Pellana“, care era numele unei desfrânate, dar și al unei cetăți revendicate de Sparta.
38. Karystos, cetate din Eubeea, se pare cu o proastă reputație morală.
39. Aluzie la profanarea hermelor din Atena (pietre sacre cu un falus erect, dedicate lui Hermes), descoperită după plecarea flotei conduse de Alcibiade spre Sicilia. Acesta a fost acuzat că se afla în spatele sacrilegiului și a fost rechemat. A preferat să dezerteze la spartani, iar expediția din Sicilia, rău condusă de generalul Nikias, s-a încheiat cu un dezastru.
40. Evenimente petrecute în 464 î.Cr.
41. Pylos – cetate în Peloponez, ocupată de atenieni în 425 î.Cr. și recucerită de spartani în 409.
42. *Kólpos* înseamnă „sân“, dar are și sensul de „golf“.
43. *Skélos*, pl. *skéle* înseamnă „picioare“ (membre), dar și „ziduri“.
44. Poetesă din Sparta. Celălalt cântec începea cu cuvintele „O, fiu al lui Telamon...“ și ar fi putut aparține lui Pindar, sugerează scoliastul.
45. Munte în Lakonia, unde era situată Sparta.
46. Cel mai important râu din Lakonia.
47. Elena, fiica Ledei și a lui Zeus, era venerată adesea la Sparta ca o zeiță.
48. Încheiere patriotică: Muza spartană o cântă pe Atena, zeița cetății omonime și marea rivală a Spartei.

VIESPILE

1. Aruncarea scutului în luptă reprezenta o mare lașitate. Fără scut (greu), soldatul putea fugi cu ușurință de pe câmpul de luptă.
2. Scoliastul comentează că poetul îi face pe atenieni „oi“, sugerând lipsa lor de discernământ și felul în care se luau unul după altul.
3. Dealul Pynx era locul unde se întrunea Adunarea poporului (*ekklesía*).

4. Referire la Kleon. Om de stat atenian de origine modestă (tăbăcar). I s-a opus lui Perikle de la începutul Războiului Peloponesiac. Partizan înverșunat al continuării războiului cu Sparta. Moare ca general la Amphipolis laolaltă cu generalul spartan Brasidas. Portretizat de Aristofan drept demagogul prin excelență deja în piesa *Cavalerii.*
5. Scoliastul spune că acest Theoros era un lingușitor, un desfrânat și un ticălos.
6. În original, joc de cuvinte între *kórakos* (de corb) și *kólakos* (de lingău).
7. Euripide, „modernizatorul“ tragediei, e nu o dată criticat și ironizat de Aristofan, partizanul tradiției, de exemplu în *Tesmoforitele* sau în *Broaștele.*
8. Vara, din cauza căldurii, atenienii obișnuiau să doarmă pe acoperișurile-terasă ale caselor.
9. Amynias, împătimit al jocurilor de noroc, lăudăros, lingău și sicofant.
10. *Philóxenos* înseamnă „iubitor de oaspeți“ și aici e nume propriu, iar mai sus e adjectiv.
11. De lună nouă se înălțau rugăciuni și se ardea tămâie dinaintea statuilor zeilor.
12. Urna de vot era acoperită cu un capac prevăzut cu un fel de pâlnie pe unde se aruncau pietricelele cu care se vota, numită *kémos*. Acest cuvânt se pronunță aproape precum *kai emós* – „și al meu“.
13. Jurații trasau niște linii pe o tăbliță cerată când stabileau pedeapsa (după ce, în urma unui alt vot, stabiliseră vinovăția). Linia lungă însemna pedeapsa capitală.
14. Pietrele pentru condamnare erau negre, iar cele pentru achitare, albe. Când erau în număr egal, acuzatul era achitat.
15. Coribanții sau cureții erau niște dansatori rituali, care loveau timpane de aramă și intrau în extaz. Mitologia îi pusese în rolul de paznici ai zeiței Rhea și ai micului Zeus, care se ascundeau în Creta de Kronos. După cum se vede, se credea că dansurile lor zgomotoase puteau izgoni duhurile rele dintr-un bolnav mintal.
16. La Atena, zidurile caselor obișnuite erau adesea din chirpici, așa încât cu niște cârlige puteau fi perforate.
17. Politician atenian, implicat în tirania celor 30 din 404 î.Cr. La el se referă și Aristotel în *Statul atenian.* După căderea tiraniei a beneficiat de amnistia din 403 î.Cr., astfel încât a trăit la Atena în continuare. Scoliastul spune că a avut parte de multe procese din care a scăpat cu bine.
18. *Pinákion timetikón* era tăblița de ceară pe care jurații trasau o linie lungă pentru condamnare sau una scurtă pentru achitare.

19. Scoliastul spune că la Atena era obișnuit să se vândă și să se cumpere de lună nouă.
20. Parodie după celebra istorie din *Odiseea*: închis în peștera ciclopului care fusese orbit, Odiseu se leagă de burta berbecului și, astfel înșelat, ciclopul îi dă drumul să iasă.
21. Apelează la Kleon, care le oferise oamenilor săraci o simbrie, dacă erau jurați.
22. În loc de „șoarec de casă“, *mys orophías*, literal „șoarece de acoperiș“.
23. Frynihos, poet tragic arhaic, predecesor al lui Eschil. Drama sa inspirată din realitate, *Căderea Miletului*, a produs atâta emoție la Atena, încât a fost amendat cu 1000 de drahme. E primul care a introdus roluri de femei. Faimos pentru dulceața cântecelor sale și pentru complexitatea figurilor de dans.
24. Atenian bogat, om de stat și strateg în timpul Războiului Peloponesiac. În 427 î.Cr. a fost trimis în Sicilia să apere cetățile ioniene de Siracuza și a obținut unele succese. Kleon a încercat să-l acuze, dar fără succes. Moare în 418 în bătălia de la Mantineea. Platon l-a utilizat drept un model de curaj în dialogul *Laches*, dedicat analizei acestei virtuți.
25. Soldaților atenieni li se cerea să vină la război ducând în desagă provizii de pâine pentru trei zile.
26. Literal: „fierbi o piatră“.
27. Aluzie la obiceiul de a-i expune pe copiii nedoriți până în ziua a treia de la naștere.
28. Referire la un vers de Pindar: „sacra strâmtoare a Hellei (adică Hellespontul sau Dardanelele)“. Cu alte cuvinte, „mai găsim altceva, în afară de apă chioară?“.
29. În text, „Demologokleon“ – nume propriu inventat de Aristofan, compus din *Kleon*, *démos* și *lógos*.
30. Exista un soi de brânză numit *opías*, care, se pare, avea găuri (*opé*), umplute cu măsline.
31. Artemis era și zeița vânătorii și era adorată și sub numele de „Diktynna“, care apare în text – de la *díktyon*, plasă.
32. În text, „să-ți umpli sufletul cu Diopeithes“. Acesta, spune scoliastul, era un orator care se lăsa pradă unei exaltări nebunești.
33. Lângă tribunal era templul eroului Lykos.
34. Mulți sclavi erau de origine negrecească, adică „barbari“.
35. Filokles, poet tragic atenian, nepot de soră al lui Eschil. Ar fi câștigat premiul întâi înaintea lui *Oedip rege* a lui Sofocle.

36. În text, un nume inventat de Aristofan: „Kometamynias“, de la *kóme* (păr lung, coamă) și Amynias, un adversar al democrației. Spartanii obișnuiau să poarte părul lung, iar tineretul atenian îi imita – ceea ce stârnea adversitatea generațiilor vârstnice.
37. Aici Aristofan inventează un singur și lung cuvânt compus care exprimă această idee.
38. Formulă proverbială pentru un fel de mâncare scump și rar.
39. Atenienii, în cadrul Ligii de la Delos, impuseseră un bir statelor aliate, sub pretextul că-i apărau de perși. Din acest bir se plăteau și cei trei oboli pe zi (o jumătate de drahmă) dați juraților atenieni în zilele când judecau.
40. Slujbașii, funcționarii erau la Atena de obicei sclavi publici, numiți *demósioi*.
41. În text, „purcelușele“ – cuvânt însemnând și vulvă.
42. Scoliastul spune că, pentru a afla vârsta adolescenților și a ști dacă sunt apți pentru anumite jocuri gimnice și anumite însărcinări publice, un juriu de bătrâni le cerceta organele genitale.
43. În text, *Kolakonymos h'aspidapobles*.
44. Amânarea conducea la schimbarea sau nuanțarea opiniilor. Atenienii deveniseră celebri pentru judecata impulsivă, care se lăsa adeseori cu condamnări severe, așa cum fusese cazul cu condamnarea la moarte a amiralilor victorioși în bătălia de pe Insulele Arginuse, sau chiar cu Socrate (vezi Platon, *Apologia lui Socrate*, 27b).
45. „Kekraxidamas“, literal, „cel care distruge zbierând“.
46. Vezi nota 38.
47. În text: „chiar dacă mă voi îndepărta de măruntaie (ale jertfei)“. Asasinii nu mai aveau voie să ia parte la sacrificii.
48. Existau avocați ai statului, numiți *synégoroi*, care pledau împotriva modificării unor legi propuse. Ei primeau o drahmă (6 oboli) pentru pledoarie.
49. Douăzeci de mii – iată o estimare importantă a numărului cetățenilor atenieni (bărbați maturi) de la sfârșitul secolului V î.Cr. Împreună cu femeile, copiii, metecii și sclavii ar duce populația Atenei spre 120 000 de locuitori.
50. Adică dacă respectivul avea ambii părinți atenieni.
51. *Heliásei* poate însemna și „vei fi heliast“, adică judecător, dar și „vei face baie de soare“.
52. Fără îndoială, bătrânul nu vedea bine.
53. În text, *Labes*, de la verbul *lambáno* – „iau“. În text brânza e calificată drept „siciliană“, iar scoliastul remarcă faptul că ar putea fi o aluzie la generalul Laches, participant la expediția din Sicilia.

54. Troaca porcilor era lângă vatră, care era consacrată zeiței Hestia.
55. *Archómenos ap' Hestías*, expresie care înseamnă „încep cu începutul".
56. Timpul alocat acuzării și apărării era măsurat cu o clepsidră (ceas cu apă). În cazul nostru, oala de noapte, utilizată des de bătrân, servește drept clepsidră.
57. Epitet al lui Apollon, „paznicul drumurilor" – de la *agyiá*, cale.
58. Apollon Agyieus era simbolizat de niște stâlpi ascuțiți, puși în fața porților caselor.
59. Întregul pasaj face o aluzie intraductibilă la expediția din Sicilia. De aceea brânza e „siciliană".
60. Aristofan parodiază un proverb grecesc: „doi prihori nu încap în același crâng", spunând „doi hoți nu încap în același crâng".
61. În principiu, acuzatul trebuia să se apere singur, prin viu grai. Dar avea dreptul și să citească o apărare pe care, deși teoretic și-o scrisese singur, de obicei i-o scria, de fapt, un avocat profesionist. De asemenea, putea cere altcuiva să o citească în numele lui, așa cum e cazul aici cu Bdelikleu.
62. Are pregătit în mână un vot perforat care înseamnă „condamnare" dacă e aruncat în prima urnă, numită și „de bronz", dar care nu are valoare în urna a doua (numită și „de lemn"), pentru voturile indecise.
63. Variantă textuală: „a cânta la liră nu știu". Pare mai logică varianta aleasă de mine, deoarece se admisese că Lăbosu avea acest cusur.
64. *Epí déipnon eis sympósion.* O formulă care desemna faptul că vinul era comun, dar mâncarea era adusă de fiecare participant.
65. Această parte, în care corul se adresa spectatorilor (eventual dezbrăcându-și deghizamentul), se numea *parábasis* (parabază). Vezi *Nota introductivă.*
66. Cu un an înainte de prezentarea *Viespilor* (422 î.Cr., la sărbătoarea Leneelor), în 423, Aristofan iese abia pe locul 3 cu *Norii*, spre dezamăgirea sa. De aici și reproșurile pe care le face publicului. Vezi și mai jos.
67. În *Acharnienii* și mai ales în *Cavalerii* Aristofan îl atacase pe demagogul Kleon, reprezentat ca un sclav barbar și fără scrupule, care câștigă influență asupra stăpânului său cam ramolit, Demos.
68. Aluzie la Kleon.
69. Aluzie la *Norii*, unde, în persoana lui Socrate, erau atacați și satirizați sofiștii, care îi învățau pe tineri să nu-și respecte părinții.
70. E citat un vers dintr-o piesă pierdută a lui Euripide.
71. Evocare a bătăliei de la Marathon.
72. În text, „ca usturoiul pe abces".
73. Se pare că era vorba de personaje cu reputație rea.
74. Atleții luptau goi. Aici, un joc de cuvinte pe care am încercat să-l redau.

75. *Ta skoliá* se chema un joc de societate, la care cineva începea un cântec vechi, iar altcineva îl continua, și așa mai departe.
76. Harmodios, asasinul tiranului Hippias, devenit, alături de Aristogeiton, erou național la Atena.
77. Poetă din Tessalia.
78. Cetate din Italia de sud, celebră pentru bogăția și relaxarea morală a locuitorilor.
79. Sunt numite diferite persoane care erau cunoscute pentru sărăcia lor și care nu contribuiau la ospețele comune. În plus, autorul face și un joc de cuvinte între *pénes*, sărac, și *penéstes*, care erau un fel de șerbi în Tessalia.
80. Aristofan face aluzie la *Cavalerii*, piesă pentru care, când o prezentase, fusese foarte criticat de Kleon. În text se spune „am făcut pe maimuța" și apoi urmează proverbul „aracul a păcălit via". Ambele expresii le-am redat cum se vede, sperând că nu m-am abătut de la sens.
81. Din pricina sărăciei, actorul Sthenelos și-a vândut până și hainele de tragedian.
82. În text, „căzând din mormânt". Filokleu imită manierele unui tânăr care vorbește cu tatăl său în vârstă.
83. Sec. VI; ar fi inventatorul tragediei, potrivit lui Aristotel.
84. Exista o familie de actori și dramaturgi, Karkinos – nume ce se traduce prin „Racu" –, care erau scunzi.
85. Formulă homerică.
86. În general, corul intra dansând, dar nu ieșea dansând.

BELȘUGUL (PLUTOS)

1. În text, literal, „viața-mi și-a terminat săgețile".
2. În text, *dáimones*.
3. *Autótatos*, un superlativ comic – l-am tradus cum se vede.
4. Acest Pamfilos furase bani publici și fusese pedepsit.
5. În text se vorbește despre un anume Agyrrios, om foarte bogat.
6. Nais sau Lais era o curtezană celebră din Corint, care și-l făcuse amant, din pricina banilor, pe Philonide, un ins extrem de urât.
7. General atenian, foarte bogat, care construise un turn.
8. Un erou care vedea până în adâncul pământului.
9. Celebrul rege al Frigiei, care preschimba în aur tot ce atingea. Se spune și că avea urechi de măgar.
10. Precum făcuse Odiseu, după ce-l îmbătase și-l adormise pe Ciclop.

11. Aluzie la curtezana Lais din Corint, care-și „vrăjea“ amanții bogați, dispuși să se înjosească de dragul ei.
12. Pamfilos, pictor; pictase un tablou cu Heraclizii cerând azil și protecție la Atena, după ce fuseseră alungați din Peloponez. După alte surse, era vorba de un autor tragic și de o scenă de teatru, nu de o pictură.
13. Aristofan e optimist. Majoritatea oamenilor sunt buni. Sau e o ironie.
14. În teatrul tragic Eriniile erau reprezentate purtând torțe aprinse.
15. Cu alte cuvinte, e preferabil să fii om de ispravă, de vreme ce astfel devii bogat, în loc să te îmbogățești cu riscul vieții, fiind tâlhar și traficant.
16. În text, „pentru voi Dionysios și Thrasybulos sunt totuna“. Dionysios era celebrul tiran al Siciliei, în vreme ce Thrasybulos a fost un patriot atenian și un democrat, conducătorul răscoalei în urma căreia au fost înlăturați cei „30 de tirani“ care conduceau Atena după înfrângerea din Războiul Peloponesiac.
17. Vers luat din tragedia *Fenicienele* (pierdută) a lui Euripide.
18. Scoliastul lămurește că, de sărbătoarea dedicată eroului Tezeu (considerat întemeietorul statului atenian), se distribuia mâncare gratuită sărăcimii.
19. Șarpele consacrat lui Asklepios.
20. Iaso și Panakeia erau fiicele zeului Asklepios.
21. Scoliastul comentează că Hipokrate obișnuia să guste excrementele unor bolnavi, ca să afle dacă vor trăi sau vor muri de pe urma bolii.
22. Textul spune aici, în loc de *Plutos* (belșug, bogăție), *Pluton* – regele infernului, sau Hades.
23. Vezi *Viespile*, v. 58.
24. Interpretare nu prea clară; scoliastul oferă diferite explicații. Cea mai simplă ar fi că, devenind practic fără valoare, usturoiul e întrebuințat pentru igiena personală, unde altădată se foloseau anumite pietricele.
25. Aluzie la obiceiul de a dedica unui zeu hainele în care cineva fusese inițiat în misterele Eleusine. Existau două rânduri de mistere Eleusine – cele „mari“, dedicate zeiței Demeter, și cele „mici“, dedicate fiicei sale, Persefone sau Kore.
26. Turnătorii (delatorii, sicofanții) aveau dreptul la o parte din averea celui pe care îl reclamau, dacă acesta era găsit vinovat.
27. Pasaj greu de redat, care face aluzie la sistemul atenian de a trage la sorți repartiția demnităților în fiecare zi. Pentru un om ocupat, faptul că era tras la sorți într-o zi putea reprezenta un ghinion, care îi strica afacerile. Hremil insinuează că femeia a tras la sorți nu o magistratură, ci băutura.
28. Proverbul originar: „pe vremuri și milesienii erau viteji“.
29. În text, „ca stridia“ (de stâncă).

30. Hermes era și zeul hoților, dar și al porților, al comerțului, al vicleniilor și lingușelilor, al călăuzelor și drumeților, dar și al jocurilor atletice, așa cum se va vedea mai departe.
31. În text: „deși ai pus mâna pe Fyle, pe trecut nu fi mâniat“. Aluzie la un eveniment istoric, când Thrasybulos cucerește localitatea Fyle din Atica, apoi îi răstoarnă pe cei treizeci de tirani atenieni, instalați înainte de spartani. Partizanii acestora, temându-se de represalii, au utilizat această expresie, devenită proverbială.
32. În text se face referire la desemnarea prin tragere la sorți a magistraților. Ideea e că, dacă te propui pentru mai multe demnități, una tot va ieși la sorți.
33. Oamenii asumau felurite riscuri (comerț pe mare, hoție) de dragul înavuțirii. Iar dacă reușeau, aduceau jertfe și daruri lui Zeus.
34. Opistodomul era o încăpere din spatele templului care servea și drept tezaur public.
35. În greacă *graus* înseamnă „bătrână“, dar și spuma de drojdie ce se ridică deasupra vinului care fierbe.

CUPRINS

Această ediție a fost redactată și corectată de Georgeta-Anca Ionescu. Volumul a fost paginat de Florina Vasiliu în macheta creată de Radu Gârmacea, cu caractere Maiola romane și grecești, de rând, verzale și capităluțe. Ilustrațiile, atât cele din interior, cât și cele de pe copertă, au fost desenate în tehnică mixtă pe hârtie, folosind monotipia. Lucrarea s-a dat la tipar la Monitorul Oficial R. A. spre a se imprima pe hârtie de volum tonată de 80 de grame, la 17 noiembrie 2017, când s-a întocmit acest

COLOFON

ISBN 978-973-50-6749-6

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30